ZARIADENIE PORADENSTVA A PREVENCIE

a

ŠKOLSKÉ PODPORNÉ TÍMY

Príklady dobrej praxe v metodickej podpore

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

VÝSKUMNÝ ÚSTAV DETSKEJ PSYCHOLÓGIE A PATOPSYCHOLÓGIE

USMERŇOVAŤ PRE PRAX

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

www.vudpap.sk
www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

ZARIADENIE PORADENSTVA A PREVENCIE

a

ŠKOLSKÉ PODPORNÉ TÍMY

Príklady dobrej praxe v metodickej podpore

VÝSKUMNÝ ÚSTAV DETSKEJ PSYCHOLÓGIE A PATOPSYCHOLÓGIE

USMERŇOVAŤ PRE PRAX

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

www.vudpap.sk
www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

Zariadenie poradenstva a prevencie a školské podporné tímy
Príklady dobrej praxe v metodickej podpore

Copyright © Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava, 2023

Autorský kolektív:
© Hlavný autor: Jana Lednická
Autori: Zuzana Krištofičová, Michaela Syčová, Alena Jancurová, Viktor Križo, Tomáš Šimíček, Júlia Drobná, Eva Krupová, Soňa Kupcová

Recenzentky: Miroslava Uhrecká, Jarmila Braunová

Editorka: Jarmila Braunová

Grafické spracovanie: Lucia Horineková

Grafické spracovanie obálky: Lucia Horineková

Jazyková korektúra: Katarína Grotkeová

Vydavateľ: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava, 2023

Vydanie: prvé

Rok vydania: 2023

Publikácia je čiastkovým výstupom národného projektu *Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie (Usmerňovať pre prax),* ktorý bol financovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci operačného programu Ľudské zdroje.

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave *realizoval v rámci národného projektu Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie* akreditované inovačné vzdelávanie s názvom **Koordinácia v metodickom usmerňovaní**. Vzdelávanie bolo určené oborným zamestnancom zo zariadení poradenstva a prevencie. Uvedený vzdelávací program sa zameriaval na skvalitnenie metodického usmerňovania a metodickej podpory v kompetencii zariadení poradenstva a prevencie.

Obsah

Zoznam skratiek **5**

1. PREDHOVOR **6**

2. NAMIESTO ÚVODU **7**

3. MAPOVANIE ODBORNO-METODICKEJ ČINNOSTI ZARIADENIA PORADENSTVA A PREVENCIE BA III **8**

4. HARMONOGRAM A OBSAH STRETNUTÍ **10**

5. SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT **12**

PRÍPRAVNÉ STRETNUTIE **12**
Predstavenie vízie v smerovaní ŠPT na školách

1. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT **13**
Sieťovanie a administratívna činnosť
Analýza potrieb v triedach a následná facilitovaná diskusia
Profesijný rozvoj a tímová spolupráca v ŠPT

2. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT **19**
Podpora vzdelávania detí cudzincov na Slovensku
Šikanovanie
Činnosť začínajúceho školského psychológa
Činnosť školského špeciálneho pedagóga (nielen) v čase pandémie a profesijný rozvoj
Postavenie sociálneho/liečebného pedagóga v školskom systéme a profesijný rozvoj

3. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT **29**
Rozvody a práca s rodičom
Profesijný rozvoj a multidisciplinarita
Vedenie poradenského rozhovoru so žiakom
Spolupráca s rodičmi a práca so špeciálnopedagogickými správami zo zariadení PaP
Postavenie sociálneho pedagóga na školách a plán prevenčných programov

4. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT **39**
Teambuilding
Posilňovanie kompetencií školských psychológov cez prípady z ich praxe

5. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT **40**
Práca so žiakmi s FASD a dištančná práca so skupinou
Mimorezortné sieťovanie účastníkov (ÚPSVaR, MV SR)
Terapia hrou a filiálna terapia
Riešenie aktuálnych tém školských psychológov/školských špeciálnych pedagógov
Preventívne aktivity a práca v online priestore

6. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT 46
Profesijný rozvoj formou vzdelávacích aktivít

7. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT 48
Školská spôsobilosť a zápisy na základných školách
Kariérové poradenstvo na stredných školách
Supervízia
Podpora multidisciplinarity a budovania inkluzívneho prostredia na školách

8. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT 53
Národný projekt „Podpora ochrany detí pred násilím“
Komplexný prístup v rámci MDP
Podpora multidisciplinarity a budovania inkluzívneho prostredia na školách

9. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT 57
Žiaci s nadaním a Aspergerovým syndrómom v škole

10. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT 58
Teambuilding, záver, vyhodnotenie, certifikáty, prezentácie celoročnej práce

ZHRNUTIE 59

NAMIESTO ZÁVERU 60

PRÍLOHA 1 – KAZUISTIKY 61
Kazuistika č. 1 – Práca ŠPT so žiakom s rodičmi v rozvodovom konaní 61
Kazuistika č. 2 – Adaptačné vzdelávanie sociálneho pedagóga školy 63
Kazuistika č. 3 – Rizikové sociálne vzťahy v triednom kolektíve 65
Kazuistika č. 4 – Nepriaznivá sociálna klíma v triede 68
Kazuistika č. 5 – Práca s rodinou zo sociálne znevýhodneného prostredia 71
Kazuistika č. 6 – Útek z domu I. 75
Kazuistika č. 7 – Útek z domu II. 78
Kazuistika č. 8 – Budovanie viacúrovňovej podpory 81
Kazuistika č. 9 – Budovanie vzťahu ako základný predpoklad vzájomnej spolupráce 84
Kazuistika č. 10 – Nemotivovaný žiak 87
Kazuistika č. 11 – Úzkosť z návratu do školy 89
Kazuistika č. 12 – Úraz v triede 91
Kazuistika č. 13 – Prvácka trieda 93

PRÍLOHA 2 – PRÍKLADY IVP 95
Individuálny vzdelávací program – základná škola xy, Bratislava 95
Individuálny vzdelávací program – základná škola xz, Bratislava 97

POZNÁMKY 99

Zoznam skratiek

ADHD	porucha pozornosti s hyperaktivitou
AS	Aspergerov syndróm
BA III	Bratislava III
CENADA	Centrum nadania – škola pre nadané deti CENADA
CPPPaP*	centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie
CŠPP*	centrum špeciálnopedagogického poradenstva
FASD	poruchy fetálneho alkoholového spektra
IVP	individuálny vzdelávací program
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
NKS	narušená komunikačná schopnosť
OZ	odborný zamestnanec
PaP	poradenstvo a prevencia
PAS	porucha autistického spektra
PZ	pedagogický zamestnanec
SPODaSK	oddelenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
ŠKD	školský klub detí
ŠkVP	školský vzdelávací program
ŠVP	štátny vzdelávací program
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VÚDPaP	Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
ŽŠR	žiacka školská rada

* V celom dokumente sú používané ustálené skratky, ktoré už k dátumu vydania dokumentu nie sú zakotvené v aktuálnej novele zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ide o označenie zariadení poradenstva a prevencie, ktoré v dobe vzniku dokumentu niesli názvy „centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie“ (CPPPaP) a „centrá špeciálnopedagogického poradenstva“ (CŠPP).

1. Predhovor

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave (ďalej len „VÚDPaP“) realizuje národný projekt *Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie* (ďalej len „Usmerňovať pre prax“). Jedným z hlavných cieľov projektu je navrhnúť koncept usmerňovania v metodickej činnosti tak, aby mal každý odborný zamestnanec na školách aj v zariadeniach poradenstva a prevencie (ďalej len „PaP“) dostupnú kvalitnú metodickú podporu pri vykonávaní svojej odbornej činnosti, vedúcej k inklúzii detí/žiakov s rozmanitými potrebami. Nevyhnutné je pritom zabezpečiť úzku spoluprácu podporných tímov na školách a v školských zariadeniach vrátane tzv. multidisciplinárneho tímu so zariadeniami PaP. Zámerom je, aby boli zariadenia PaP k školám bližšie a časť svojej činnosti v charaktere prevencie realizovali priamo na školách. Prostredníctvom metodickej podpory poskytovanej odborným zamestnancom (ďalej len „OZ“) a pedagogickým zamestnancom (ďalej len „PZ“) na školách posilní zariadenie PaP kvalitu odbornej činnosti podporných tímov na školách, realizovanú vo vzťahu k žiakom a ich rodinám.

Vybudovať spoluprácu medzi zariadením PaP a školami v jeho územnej pôsobnosti je náročná úloha. Niektoré školy dodnes nedisponujú školskými podpornými tímami (ďalej len „ŠPT“), ktoré sú definované v aktualizovanom znení zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predkladaný dokument je jedným z čiastkových výstupov NP Usmerňovať pre prax a prináša predstavenie dobrej praxe Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Bratislava III (ďalej len „BA III“), ktoré významne pomohlo školám vo svojej územnej pôsobnosti vybudovať ŠPT a následne ich metodicky podporovalo. Obsahuje všeobecne využiteľný postup poskytovania kontinuálnej metodickej podpory členom ŠPT v kontexte príkladov z praxe zariadenia PaP BA III, ktorým je možné sa inšpirovať a zároveň si ho upraviť podľa potrieb konkrétneho zariadenia PaP a škôl v jeho spádovej oblasti. Obsah jednotlivých vzdelávacích blokov vyplynul z potrieb ŠPT v územnej pôsobnosti uvedeného zariadenia PaP. V každom bloku je uvedená téma, cieľ, priebeh, odporúčania. V závere sa nachádzajú prílohy, ktoré účastníkom môžu byť nápomocné v praxi alebo je vhodné, aby boli súčasťou odovzdaného balíka informácií účastníkom.

Pre potreby tohto materiálu a zvýšenie prehľadnosti textu je pre odborných zamestnancov zo zariadenia PaP BA III, ktorí viedli a facilitovali jednotlivé bloky vzdelávania, používané označenie „lektori“ a pre všetky deti z materských škôl, žiakov základných a stredných škôl používané súhrnné označenie „žiaci“.

Zároveň je v dokumente na účely zvýšenia prehľadnosti textu používanie rodovo korektného jazyka (vyvážené používanie ženského a mužského rodu) nahradené používaním mužského rodu z dôvodu, že právne formulácie sú uvádzané v mužskom rode (napr. označenie „pedagogický a odborný zamestnanec“ zahŕňa aj ženský rod, a to pedagogické a odborné zamestnankyne; označenie „žiak“ zahŕňa žiakov aj žiačky a pod.). Považujeme za korektné a inkluzívne poukázať na to, aký jazyk je v dokumente použitý, a uviesť dôvod. Vo formuláciách, v ktorých to je možné, je použitý taký jazyk, ktorý prirodzene zahŕňa všetky skupiny osôb.

2. Namiesto úvodu

Aj my sme v našom zariadení poradenstva a prevencie prešli náročnou cestou. Niektoré školy v našej územnej pôsobnosti nedisponovali školskými podpornými tímami a roky sme počúvali o chýbajúcich finančných prostriedkoch na týchto dôležitých podporných ľudí v školskom prostredí. Kvalitne vybudované pracovné spojenectvá s riaditeľstvami škôl v našej územnej pôsobnosti nás podnietili k myšlienke, aby sme im významným spôsobom pomohli s vybudovaním tímov a následne s ich metodickou podporou.

S odstupom času vyhodnocujeme, že úspešnými projektmi na dvadsiatich školách sme znásobili záväzok k podpore jednotlivých profesií, a to školských psychológov, školských špeciálnych pedagógov, a čo nás teší, významne sme podporili uplatnenie sociálnych pedagógov (žiaľ, liečebných pedagógov a školských logopédov tejto chvíli nie). Intenzívnou podporou novovznikajúcich školských podporných tímov sme sa spolupodieľali na ich postavení na škole, podieľali sme sa na tvorbe kultúry škôl a vytvárali sme vzájomnú sieť podpory. Začali sme systémovo tvoriť tímy a podporovať multidisciplinaritu.

Prvý rok sme odštartovali sériou významnej metodickej podpory, čo bolo značne časovo náročné. Pustili sme sa do mnohých tém, ktoré v praxi dennodenne riešime, a začali sme si budovať pracovné spojenectvá. Na kvalitnú multidisciplinárnu spoluprácu nestačí len stanoviť aktérov a realizovať činnosti. Funkčnosť a efektivita takejto spolupráce do značnej miery závisia od korektných profesionálnych vzťahov medzi odborníkmi, ich ochoty prinášať námety na odborné činnosti, mať vyjasnené kompetencie, rozprávať sa o ťažkostiach, s ktorými sa v praxi stretávame, a pripomínať si vlastné zdroje.

Teraz konštatujeme, že náš štart v tomto maratóne bol úspešný, nevyhnutný a zmysluplný. Na ďalších stranách tohto dokumentu vám predstavujeme naše námety na činnosti. Môžu byť inšpiráciou a budeme nadšení, ak sa stanú motiváciou k budovaniu systémovej podpory na školách. Ak budú fungovať učitelia so žiakmi a ich rodičmi, učitelia medzi sebou, vedenie so svojimi zamestnancami, školské podporné tímy s učiteľmi či so zariadením poradenstva a prevencie, riaditeľstvá škôl so zariadeniami poradenstva a prevencie a mnohí ďalší, tak kvalita bezpečného a príjemného prostredia v školách vzrastie. A to je zmyslom našej práce.

PaedDr. Jana Lednická
riaditeľka CPP Bratislava III

3. Mapovanie odborno-metodickej činnosti zariadenia poradenstva a prevencie BA III

V nasledujúcich kapitolách je uvedený popis stretnutí a aktivít, ktoré realizovalo zariadenie PaP BA III s cieľom podpory fungovania ŠPT pre PZ a OZ na svojich spádových školách.

Každé stretnutie má nasledovnú štruktúru:

a) **téma;**

b) **cieľ:** zahŕňa oblasti prednášok a metodickej činnosti;

c) **priebeh:** popis činností a aktivít vykonávaných na danom stretnutí;

d) **odporúčania:** tipy (dôležité myšlienky) od lektorov, prostredníctvom ktorých upresňujú podstatu fungovania ŠPT;

e) **prezentované informácie a dokumenty**.

Metodická činnosť je prirodzenou súčasťou odborných činností v zariadeniach PaP. Aj zariadenie PaP BA III realizovalo metodické usmerňovanie a podporu škôl vo svojej územnej pôsobnosti ešte pred začatím komplexného modelu metodickej podpory, ktorý je prezentovaný v predkladanom dokumente. Uvedený model metodickej podpory mal za cieľ dobudovať ŠPT na jednotlivých školách. Po roku jeho aplikácie v praxi bol vyhodnotený ako úspešný a ciele plánu boli naplnené.

Zariadenie PaP BA III pripravilo a zrealizovalo v prvom roku ŠPT nasledovnú metodickú podporu:

a) Raz mesačne je realizované **systémové vedenie ŠPT *(dvojdňové stretnutie)*** – striedajú sa rôzne formy činností. Prvý deň sa začína prácou s celou skupinou, druhý deň sa obvykle delia ŠPT podľa aktivít/tém do menších pracovných skupín – podľa kategórie OZ (školskí psychológovia, sociálni pedagógovia, školskí špeciálni pedagógovia) alebo podľa typu školy (MŠ a ZŠ spolu, SŠ zvlášť).

Príklad realizácie:

Časový harmonogram: Dvojdňové aktivity boli realizované pravidelne (podľa možností) – posledný štvrtok a piatok v mesiaci. To pomohlo pri dlhodobom plánovaní a zaradení tejto aktivity do kalendárov účastníkov. Stretnutia prebiehali v čase od 8.30 do 15.00. V súvislosti s vypuknutím pandémie COVID-19 prezenčná forma stretnutí prešla kontinuálne do online priestoru. Po uvoľnení opatrení sa realizovala kombinácia prezenčných a online stretnutí.

Cieľ: Poskytnúť metodickú podporu ŠPT v územnej pôsobnosti, nastaviť podobné procesy na jednotlivých školách (informačne a procesne), poskytnúť podporu v profesijnom raste, sieťovať OZ/PZ zo škôl a OZ zo zariadenia PaP, sieťovať OZ/PZ s ďalšími inštitúciami (napr. polícia, oddelenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a pod.), podporovať princípy tímovosti, multidisciplinarity a inklúzie.

Formy metodickej podpory: Metodická podpora bola realizovaná skupinovou aj individuálnou formou. Začínalo sa prácou celej skupiny (prvý deň doobeda od 8.30 do 12.00), nasledovala práca v skupinách, napr. podľa kategórií OZ (prvý deň poobede od 13.00 do 15.00). Druhý deň bol

kreovaný podľa potrieb z predošlého dňa (prispôsobená práca v skupinách, formy práce, aktivity). Dôležité bolo pracovať so ŠPT čo najviac spoločne, respektíve so všetkými tímami z jednotlivých škôl. Pomáhalo to pri napĺňaní cieľa sieťovať a prepájať odborníkov v praxi a zároveň podporovať filozofiu multidisciplinarity a inkluzívnej kultúry.

Zodpovedný realizátor: Za realizáciu dvojdňových aktivít počas celého roka bol zodpovedný riaditeľ zariadenia PaP a koordinátor ŠPT zo zariadenia PaP. Rôznorodosť tém predurčovala, že sa pri lektorovaní striedali viacerí lektori podľa odbornosti. Vedenie jednotlivých skupín mali na starosti poverení lektori (skupinu školských psychológov viedli psychológovia zariadenia PaP, sociálnych pedagógov viedli sociálni pedagógovia a pod.). Keďže sa jednotlivé skupiny skladali minimálne z 10 členov, zariadenie PaP preferovalo lektorské vedenie vo dvojici.

b) Súbežne je realizované ***vzdelávanie „Skupinová práca pre ŠPT“*** so zameraním na zručnosti OZ a PZ práce so skupinou, účasť je dobrovoľná.

c) Simultánne je realizované ***adaptačné vzdelávanie*** pre začínajúcich OZ a PZ.

d) Priebežne sú realizované prednášky, besedy, zážitkové aktivity na vopred dohodnuté témy pre ŠPT, na ktorých sa zúčastňujú aj OZ zariadenia PaP.

e) Od druhej polovice prvého roku sú zabezpečené ***supervízne stretnutia*** skupinovou formou.

Okrem ucelenej metodickej podpory, ktorú tímovo realizovali OZ zo zariadenia PaP, prebiehali **odborné konzíliá** zamerané na konzultovanie a koordinovanie ďalšej starostlivosti o žiakov jednotlivých škôl. Tie sa uskutočňovali na úrovni ŠPT konkrétnej školy a skupiny OZ zariadenia PaP, ktorý má danú školu v starostlivosti. Prebiehali **konzultácie na individuálnej úrovni** (napr. psychológ zo zariadenia PaP so školským psychológom). Veľakrát bolo nevyhnutné realizovať konzultácie OZ/PZ zo ŠPT s koordinátorom ŠPT zo zariadenia PaP. Išlo najmä o oblasti, ktoré prekračovali rámec odborných činností, ale súviseli s nastavením procesov na škole, materiálno-personálnymi podmienkami a pod.

Príklad: *Sociálny pedagóg v škole potrebuje konzultovať prácu s triedou, v ktorej sa vyskytujú vzájomné konflikty žiakov, vulgárne nadávky a používanie nevhodných prezývok. PZ školy však nevnímajú prácu s triedou ako nevyhnutnú (preferujú individuálnu prácu s jednotlivcom, prípadne poskytnutie výchovných opatrení). Sociálny pedagóg požiada o pomoc OZ zariadenia PaP, ktorý má školu v starostlivosti. Pokiaľ sa podobné ťažkosti objavujú na viacerých školách, je potrebné situáciu riešiť na spoločných stretnutiach s koordinátormi ŠPT zo všetkých škôl v územnej pôsobnosti zariadenia PaP, prípadne aj v spolupráci s riaditeľom zariadenia PaP, ktorý následne pracuje s riaditeľstvami škôl.*

4. Harmonogram a obsah stretnutí

Prípravné stretnutie: Systémové vedenie ŠPT (august)	
Téma:	Predstavenie vízie v smerovaní ŠPT na školách
1. stretnutie:	**Systémové vedenie ŠPT** (september)
Témy:	Sieťovanie a administratívna činnosť Analýza potrieb v triedach a následná facilitovaná diskusia Profesijný rozvoj a tímová spolupráca v ŠPT
2. stretnutie:	**Systémové vedenie ŠPT** (október)
Témy:	Podpora vzdelávania detí cudzincov na Slovensku Šikanovanie Činnosť začínajúceho školského psychológa Činnosť školského špeciálneho pedagóga (nielen) v čase pandémie a profesijný rozvoj Postavenie sociálneho/liečebného pedagóga v školskom systéme a profesijný rozvoj
3. stretnutie:	**Systémové vedenie ŠPT** (november)
Témy:	Rozvody a práca s rodičom Profesijný rozvoj a multidisciplinarita Vedenie poradenského rozhovoru so žiakom Spolupráca s rodičmi a práca so špeciálnopedagogickými správami zo zariadení PaP Postavenie sociálneho pedagóga na školách a plán prevenčných programov
4. stretnutie:	**Systémové vedenie ŠPT** (december)
Témy:	Teambuilding Posilňovanie kompetencií školských psychológov cez prípady z ich praxe
5. stretnutie:	**Systémové vedenie ŠPT** (január)
Témy:	Práca so žiakmi s FASD a dištančná práca so skupinou Mimorezortné sieťovanie účastníkov (ÚPSVaR, MV SR) Terapia hrou a filiálna terapia Riešenie aktuálnych tém školských psychológov/školských špeciálnych pedagógov Preventívne aktivity a práca v online priestore
6. stretnutie:	**Systémové vedenie ŠPT** (február)
Témy:	Profesijný rozvoj formou vzdelávacích aktivít („ochutnávkové“ semináre)
7. stretnutie:	**Systémové vedenie ŠPT** (marec)
Témy:	Školská spôsobilosť a zápisy na základných školách Kariérové poradenstvo na stredných školách Supervízia Podpora multidisciplinarity a budovania inkluzívneho prostredia na školách

8. stretnutie:	**Systémové vedenie ŠPT** (apríl)
Témy:	Národný projekt „Podpora ochrany detí pred násilím“ Komplexný prístup v rámci MDP Podpora multidisciplinarity a budovania inkluzívneho prostredia na školách
9. stretnutie:	**Systémové vedenie ŠPT** (máj)
Téma:	Žiaci s nadaním a Aspergerovým syndrómom v škole
10. stretnutie:	**Systémové vedenie ŠPT** (jún)
Téma:	Teambuilding II, záver, vyhodnotenie, certifikáty, prezentácie celoročnej práce

5. Systémové vedenie ŠPT

PRÍPRAVNÉ STRETNUTIE

TÉMA:

Predstavenie vízie v smerovaní ŠPT na školách

CIEĽ:

- predstaviť riaditeľom škôl v spádovej oblasti vízie v smerovaní ŠPT na školách;
- nastaviť podobné kroky na školách na ceste k inklúzii a poskytnúť podporu zo zariadenia PaP;
- zosúladiť vzájomné očakávania v oblasti metodickej činnosti (vízie riaditeľov škôl a zariadenia PaP);
- pracovať na príprave zázemia fungovania ŠPT na školách, riešenie pracovnoprávnych otázok;
- vytvoriť tímovú spoluprácu v územnej oblasti, ktorá vychádza zo zamerania na potreby žiakov, rodičov a zamestnancov škôl.

PRIEBEH:

- predstavenie modelu metodickej podpory OZ a PZ zo škôl, ktorý prebieha systémovo, riaditeľom škôl (v celom území BA III bola členom ŠPT poskytovaná rovnaká metodická podpora);
- ponúknutie vízie v smerovaní a v ďalšom profesijnom rozvoji OZ a PZ zo škôl.

1. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT

1. DEŇ – DOOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

TÉMA:

Sieťovanie a administratívna činnosť

CIEĽ:

- oboznámiť sa s cieľmi a smerovaním práce v ŠPT;
- oboznámiť sa s princípmi nadviazania efektívnej spolupráce v tíme;
- priblížiť a vysvetliť tvorbu individuálnych vzdelávacích programov (ďalej len „IVP“);
- sprostredkovať odkazy na vzorové dokumenty;
- zodpovedať otázky v súvislosti s platnosťou správ z diagnostických vyšetrení (doba platnosti, zariadenia v sieti a pod.);
- poskytnúť kontakty na OZ zo zariadenia PaP (ktorí sú poverení usmerňovaním OZ na školách);
- rozvíjať poznatky v aktuálne platnej legislatíve;
- vytvárať siete podpory v územnej časti (podpora k doplneniu zoznamu kontaktov – pozri nižšie).

PRIEBEH:

- **Privítanie, oboznámenie s programom stretnutia, diskusia o očakávaniach účastníkov a vzájomné nalaďovanie sa.**
- **Aktivita „moje vízie v práci ŠPT“:**
  - cieľ aktivity: vytvorenie priestoru na zadefinovanie postavenia ŠPT na školách a vytváranie bližších väzieb medzi účastníkmi (výroky sú pomôckou, inšpiráciou, prostriedkom na tvorbu cieľov ŠPT a ich činnosti);
  - priebeh aktivity: účastníkom je predstavených 8 výrokov, ktoré prezentujú ciele práce ŠPT – príklady:

    „Podporiť učiteľov pri identifikácii a reakcii na potreby žiakov.“

    „Rozvíjať partnerstvá na spoluprácu so školou, rodičmi, ďalšími odborníkmi a širšou komunitou škôl.“
  - na základe emocionálnej reakcie (pozitívnej alebo negatívnej) si účastníci vyberú jeden z výrokov;
  - účastníci sa rozdelia do menších skupín podľa preferencie výroku a diskutujú s ostatnými, prečo ich daný výrok oslovil;
  - v skupinách ďalej uvažujú nad 1 – 2 konkrétnymi návrhmi, ako by bolo možné vybraný cieľ naplniť – účastníci s viacročnými skúsenosťami prezentujú svoju dobrú prax a začínajúci PZ/OZ prinášajú svoje nápady, ktoré by mohli/chceli v budúcnosti realizovať (začínajúci PZ/OZ majú priestor inšpirovať sa postupmi, činnosťami a aktivitami, ktoré fungovali na iných školách, a tie môžu následne aplikovať do svojej praxe).

- **Prezentácia v skupine – reflexia:**
  - úloha účastníkov: prezentovať svoje návrhy, ako dosiahnuť vybrané ciele z uvedených výrokov;
  - úloha lektorov: nastaviť procesy a činnosti ŠPT v spolupráci s PZ/OZ škôl (neurčovať kritériá práce ŠPT), pričom je zdôrazňovaný význam tímového fungovania (dôležitosť spoznať sa ako tím, postupne si formovať spoločnú víziu spolupráce a rolu jednotlivcov v tomto systéme).
- **Prezentácia:**
  - oblasti: štátny vzdelávací program (ďalej len „ŠVP"); školský vzdelávací program (ďalej len „ŠkVP"); individuálny vzdelávací program (ďalej len „IVP");
  - úloha lektorov: priniesť okrem dôležitých informácií o téme predovšetkým filozofiu multidisciplinarity a inkluzívnej kultúry, čo by sa malo prelínať celou činnosťou ŠPT;
  - hlavná myšlienka: vnímať ŠPT/zariadenie PaP ako podporu pedagóga;
  - cieľ: priblížiť význam učiteľa a jeho spoluúčasti pri práci so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej len „ŠVVP") a pri tvorbe IVP, ako aj na vytváranie príležitostí pre všetkých žiakov;
  - obsah: kazuistiky žiakov s konkrétnymi diagnózami a špecifickými potrebami, aplikácia vhodných opatrení a riešení v IVP; na praktických príkladoch je objasnená tvorba IVP v spolupráci s učiteľom (počas prezentácie je kladený dôraz na to, že individuálny prístup sa netýka len žiakov s IVP, ale dôležité je venovať pozornosť všetkým deťom a ich potrebám).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- poskytnutie prístupu na vytvorené online úložisko, kde sú priebežne dopĺňané materiály zo stretnutí;
- zoznam všetkých kontaktov ŠPT v územnej pôsobnosti PaP BA III s podrobnými informáciami (meno, telefonický kontakt, email, názov školy) zverejnený na online úložisku;
- poskytnutie vzoru IVP;
- účastníci sú motivovaní k aktualizácii kontaktných údajov na stránke školy.

1. DEŇ – POOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRÁCA V SEKCIÁCH PODĽA KATEGÓRIÍ PZ/OZ)

TÉMA:

Analýza potrieb v triedach a následná facilitovaná diskusia

CIEĽ:

- viesť členov ŠPT k úvahám a diskusii o postupoch a riešeniach prezentovaných kazuistík;
- priblížiť účastníkom, ako sa dá nastaviť spolupráca so zariadením PaP;
- zadefinovať postupnosť krokov v rámci spolupráce (prestup medzi stupňami podpory).

PRIEBEH:

- práca prebieha v skupinách, do ktorých sú účastníci rozdelení na základe svojej pracovnej kategórie na škole; v BA III boli vytvorené 3 skupiny, z ktorých každú viedol tím lektorov podľa odbornosti:
  1. školskí psychológovia,
  2. školskí špeciálni pedagógovia,
  3. sociálni/liečební pedagógovia,
- úloha účastníkov: PZ/OZ zo škôl predstavia kazuistiky žiakov zo svojej praxe;
- úloha lektorov: dopytujú sa na bližší popis prezentovaného prípadu, kladú doplňujúce otázky, podrobne zisťujú, ako sa účastníkom spolupracovalo s rodičmi a učiteľmi, následne sa snažia spoločne nájsť riešenia prezentovaných situácií.

ODPORÚČANIA:

- Členovia ŠPT si potrebujú ujasniť vízie a ciele svojho pôsobenia v škole, ktoré korešpondujú s víziou a kultúrou školy ako celku. Vybudovať si svoje miesto a postavenie na školách cez aktívnu prezentáciu svojho významu a činnosti. Dôležité je získať dôveru kolegov prostredníctvom spolupráce v prospech detí a ostatných členov školskej komunity.
- Vnímať žiakov cez ich potreby je efektívnejšie než vnímať ich len cez diagnózy (prechod k inkluzívnym hodnotám).
- Členovia ŠPT by si mali začať budovať na škole filozofiu práce tak, aby pedagóg bol pri spolupráci aktívnym členom tímu.
- Členovia ŠPT potrebujú pracovať so žiakmi individuálne aj s triedou ako celkom. Je prínosné urobiť analýzu jednotlivcov aj celej triedy v spolupráci s triednymi učiteľmi a na jej základe nastaviť preventívne aktivity.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- dokument s príkladmi možných cieľov, ktoré si ŠPT môžu nastaviť,
- prezentácia v PPT ku ŠVP a ŠkVP,
- príklad, ako do ŠkVP vložiť časť o ŠPT,
- vzor IVP.

2. DEŇ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

TÉMA:

Profesijný rozvoj a tímová spolupráca v ŠPT

CIEĽ:

- poskytnúť základné informácie o profesijnom rozvoji v rezorte školstva;
- predstaviť konkrétnu ponuku na vzdelávanie realizované zariadením PaP;
- priblížiť adaptačné vzdelávanie (cieľ, priebeh, povinnosti OZ/PZ v adaptačnom vzdelávaní, rozdelenie uvádzajúcich OZ zo zariadenia PaP k jednotlivým uvádzaným OZ/PZ zo škôl);
- predstaviť princípy tímovej spolupráce postavenej na dôvere a vzájomnej podpore medzi odborníkmi zo ŠPT;
- prehlbovať spoluprácu riešením spoločných kazuistík, pracovať na spoločných kazuistikách, spoznávať sa a zlaďovať postupy pri riešení kazuistík (individuálnych aj komplexných).

PRIEBEH:

- **Podpora v adaptačnom vzdelávaní:**
  - krátke naladenie účastníkov ŠPT, reflexia myšlienok z predchádzajúceho dňa;
  - prezentovanie informácií o systéme profesijného rozvoja v školstve, súčasťou ktorého sú aj informácie o aktuálnej platnej legislatíve (zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) a odpovedanie na otázky účastníkov;
  - bližší popis adaptačného vzdelávania, prebiehajúceho v aktuálnom školskom roku – zahŕňa informácie o postupe prihlasovania, legislatívne kroky, podmienky adaptačného vzdelávania (napr. kto môže robiť uvádzajúceho zamestnanca pre začínajúceho OZ na škole, forma záverečného hodnotenia, ukončenie procesu a prechod do kategórie samostatný OZ);
  - predstavenie konkrétnych lektorov, ktorí budú viesť školských psychológov, školských špeciálnych pedagógov a sociálnych/liečebných pedagógov na školách.

Poznámka: *Riaditelia škôl v pôsobnosti zariadenia BA III, v ktorých mali začínajúcich OZ/PZ, požiadali o realizáciu adaptačného vzdelávania. Zariadenie PaP tak malo možnosť pracovať skupinovo a systémovo so začínajúcimi školskými psychológmi, začínajúcimi školskými špeciálnymi pedagógmi a začínajúcimi sociálnymi pedagógmi. Vzhľadom na charakter vzdelávania mohli viaceré stretnutia prebiehať spoločne, iné boli rozdelené podľa kategórií OZ/PZ.*

- **Predstavenie inovačného vzdelávania „Práca so skupinou pre ŠPT“:**
  - účastníkom je predstavené ponúkané vzdelávanie zostavené zariadením BA III pre potreby ŠPT, ktoré je zamerané na rozvoj zručností pri práci so skupinou;
  - vzdelávanie je realizované interaktívne so zapojením jeho účastníkov;

- cieľ vzdelávania: rozvoj zručností v tvorbe pozitívnej klímy v triede, pri práci so skupinovou dynamikou a pri práci s emóciami;
- ďalšie benefity vzdelávania: absolvovaním vzdelávania môžu účastníci získať zručnosti pri práci so skupinovou dynamikou v triede, ale aj vedomosti o jeho priebehu a benefitoch, ktoré potom môžu presnejšie a bližšie predstaviť a ponúknuť aj pedagógom v škole (vzdelávanie je vytvorené tak, aby ho mohli absolvovať členovia ŠPT, ale i pedagógovia, čím dochádza k zjednoteniu pracovných postupov v oboch skupinách, posilňuje sa princíp tímovosti, vzájomné spoznávanie a vytváranie vzťahov a spoluprác).

- **Skupinová práca:**
  - účastníci sa rozdelia do 3 skupín a dostanú papieriky s kazuistikami a otázkami;
  - úloha účastníkov: premyslieť si, ako by postupovali v danom prípade, aké kroky by podnikli, akú intervenciu či prevenciu by navrhli, koho by prizvali do spolupráce, čo by zapracovali a zaradili do IVP;
  - diskusia v skupinách a hľadanie riešení konkrétnych kazuistík;
  - prezentovanie kazuistík a návrhov riešení skupiny všetkým účastníkom a lektorom (súčasťou návrhov je rozdelenie konkrétnych činností pre jednotlivých členov ŠPT, napr. školský špeciálny pedagóg by sa zaoberal priebehom vzdelávania, sociálny pedagóg zázemím žiaka, triedny učiteľ by analyzoval dochádzku a psychológ by realizoval rozhovor so žiakom a analyzoval vzťahy s rodičmi a i.);
  - spoločná diskusia, prípadne dopytovanie sa na konkrétnejšie postupy riešení situácie (napr. pri podozrení na šikanovanie v triede, ako by OZ zisťovali, či v triede dochádza ku šikanovaniu);
  - úloha lektorov: sumarizovať navrhnuté riešenia a dopĺňať ich o ďalšie možnosti;
  - dôraz je kladený na tímovosť, spôsob komunikácie s rodičmi a ich zapájanie do spolupráce, možnosti vzájomnej podpory v ŠPT;
  - cieľ aktivity: priblížiť účastníkom zo škôl inkluzívne prostredie, v ktorom sa viac pracuje s triedou a potrebami žiakov ako so samotnými diagnózami.
- **Spätná väzba a organizačné pokyny:**
  - v závere stretnutia je vytvorený priestor na komunikáciu spätných väzieb účastníkov a dôležitých myšlienok, ktoré si odnášajú do svojej praxe (napr. účastníci vyjadrovali pozitívne emócie, vnímali tímovosť, pomoc, podporu a spoluprácu, ale aj limity svojej práce);
  - organizačné pokyny (v súvislosti s podávaním prihlášok na inovačné vzdelávanie „Práca so skupinou pre ŠPT“, ktorý bude realizovaný v rámci odborno-metodickej činnosti zariadenia PaP BA III, ale tiež v súvislosti s administratívnou záťažou v rámci projektu Pomáhajúce profesie v edukácii žiakov II.);
  - informovanie účastníkov o budúcom stretnutí.

ODPORÚČANIA:

- Efektívne prepájať prácu členov ŠPT s prácou pedagógov na svojich školách s cieľom zvýšenia kvality podpory poskytnutej žiakom.
- Účasť OZ/PZ zo ŠPT na vzdelávaní zameranom na rozvoj zručností pri práci so skupinou s cieľom spoločného naladenia sa na tímovú spoluprácu a získanie vlastného zážitku zo vzdelávania, cez ktorý môže OZ/PZ zo ŠPT následne čerpať pri motivácii pedagógov do podobného typu vzdelávania.

- Vytvoriť pracovné kontakty, nadobudnúť identické pracovné zručnosti pre prácu so skupinou, stanoviť spoločné ciele, zvýšiť vzájomnú dôveru a chuť spolupracovať.
- Pri začínajúcich OZ/PZ zo ŠPT sa osvedčilo vytvárať pracovné vzťahy s OZ zo zariadenia PaP, ktorí sú im podporou a vedia ich usmerniť v práci.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- kompletná vzorová dokumentácia k adaptačnému vzdelávaniu (od oznámenia o začatí vzdelávania, poverenia pre uvádzajúceho OZ, programu vzdelávania, kritériá hodnotenia, príklady záverečných kazuistík a i.).

2. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT

1. DEŇ – DOOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

TÉMA:

Podpora vzdelávania detí cudzincov na Slovensku

CIEĽ:

- oboznámiť účastníkov s témou podpory vzdelávania detí cudzincov na Slovensku, predstaviť konkrétne príklady z praxe a diskutovať o možných riešeniach;
- podporiť vzdelávanie detí cudzincov na Slovensku na ceste k inklúzii (napr. ako môže trieda vyťažiť z rôznych kultúr, rozdelenie úloh na základe jazykovej bariéry a pod.);
- odporučiť a navrhnúť metodiky od psychológa zo zariadenia PaP BA III a od účastníkov zo škôl.

PRIEBEH:

- **Predstavenie témy podpory vzdelávania cudzincov:**
  - privítanie a naladenie sa na tému prostredníctvom interaktívnej otázky;
  - úloha lektora: uvedenie témy podpory vzdelávania detí cudzincov prostredníctvom vlastnej skúsenosti a angažovanosti v téme (aké je to byť cudzincom v slovenskom vzdelávacom systéme, aký je počet cudzincov v jednotlivých spádových školách, prečo je potrebné sa danej téme venovať); inštruovanie účastníkov k aktivite, prostredníctvom ktorej je predstavená téma;
  - úloha účastníkov: vcítiť sa do prežívania žiaka, ktorému rodičia povedia, že sa idú sťahovať do zahraničia, kde bude navštevovať novú školu; zapísať si pocity a myšlienky žiaka v danej situácii a diskutovať o nich.
- **Prezentácia v skupine – reflexia:**
  - diskusia nadviaže na úvodnú aktivitu a pokračuje vedením rozhovoru o ťažkostiach žiakov v škole spôsobených jazykovou bariérou;
  - úloha lektora: uviesť viacero príkladov žiakov:

Príklady:

- žiak žijúci na Slovensku, matka je Slovenka, otec Brazílčan,
- žiak narodený vo Veľkej Británii, ktorého rodina pochádza z marginalizovanej rómskej komunity, sa vracia na Slovensko.

  - úloha účastníkov: premýšľať nad dôvodmi, prečo žiaci z uvedených príkladov nevedia po slovensky;
  - spoločná diskusia v celej skupine o jednotlivých návrhoch riešenia;
  - predstavenie legislatívy na Slovensku a v Českej republike v téme vzdelávania detí cudzincov;

– práca s modelovým príkladom a diskusia o jednotlivých návrhoch riešenia (poukazuje sa na prínosy a riziká zvolených riešení, napr. zaradenie žiaka do nižšieho ročníka na základe neznalosti jazyka je vnímané ako neopodstatnené, môže vyvolať hnev žiaka, búrenie sa, rozbitie kolektívu, narušanie triednej dynamiky, dosahy súvisiace s nastavením legislatívy, keď je sťažené ukončenie povinnej školskej dochádzky a pod.);

Modelový príklad:

žiak (vek 10 rokov) pochádzajúci z Vietnamu (moslimská menšina) nastúpi do 1. ročníka ZŠ; rodičia sú zamestnaní ako pomocná sila v kuchyni.

– príklad navrhovaného riešenia: požiadať rodičov z komunity o pomoc s tlmočením, oslovenie Vietnamskej asociácie, Únie vietnamských žien, Vietnamského konzulátu na Slovensku, občianskeho združenia Mareena venujúceho sa práci s cudzincami;

– úloha lektora: facilitovať diskusiu, podávať odborné stanovisko k navrhovaným riešeniam.

ODPORÚČANIA:

- Zohľadňovať počet cudzincov v triede (v triede s menším počtom žiakov je odporúčané zaradiť maximálne 3 – 4 cudzincov, pri triede s väčším počtom žiakov nemôže počet cudzincov prevyšovať polovicu celkového počtu žiakov triedy).
- Neposadiť cudzincov po príchode do školy vedľa seba, ideálne je, aby boli čo najbližšie k učiteľovi.
- Realizovať v triedach preventívne programy s cieľom vzájomného spoznania, rozvinutia spolupráce, podpory kohézie sociálnych vzťahov a pod.
- Zadávať žiakom úlohy, v ktorých môžu vyniknúť.
- Zabezpečiť sieťovanie tlmočníka, zákonných zástupcov a zástupcov zo školy.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia k téme cudzincov na Slovensku,
- metodika na prácu so žiakmi z cudziny CVEK s názvom „Vzdelávanie detí cudzincov“: http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Vzdelavanie-deti-cudzincov-pr%C3%ADklady-dobrej-praxe.pdf a http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Vzdel%C3%A1vanie-det%C3%AD-cudzincov-na-Slovensku-Potreby-a-rie%C5%A1enia.pdf.

1. DEŇ – POOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

TÉMA:

Šikanovanie

CIEĽ:

- predstaviť základné informácie k téme šikanovania (formy, účastníci, prevencia a i.);
- učiť, ako rozpoznať šikanovanie v kolektíve prostredníctvom pozretia krátkeho filmu;
- diskutovať o prípadoch z praxe, návrhoch riešení a odporúčaniach, ako so šikanovaním pracovať v praxi.

PRIEBEH:

- **Analýza filmu „Lou" a prezentácia na tému šikanovania:**
  - spoločné pozretie filmu „Lou";
  - úloha lektora: na základe filmu objasniť tri znaky šikanovania a facilitovať následnú diskusiu v skupine o súvislosti medzi narušenými vzťahmi v kolektíve a šikanovaním.
- **Prezentácia témy šikanovania:**
  - doplnenie informácií k téme šikanovania prostredníctvom PPT prezentácie;
  - úloha lektora: predstaviť základné informácie k práci so sociálnymi vzťahmi, zdôrazniť nevyhnutnosť preventívnych aktivít (primárna prevencia – pedagógovia, sekundárna prevencia – pedagógovia v spolupráci so ŠPT, terciárna prevencia – ŠPT v spolupráci so zariadením PaP); riešenie konfliktov;
  - účastníci sú podnecovaní k prezentovaniu myšlienok, úvah, sú im zodpovedané otázky a prebieha spoločná diskusia k téme.
- **Prezentácia v skupine – reflexia:**
  - úloha lektora: prezentovať príklady z praxe, keď sa na prvý pohľad mohlo javiť, že išlo o šikanovanie, ale po dôslednejšej analýze a komplexnejšom pohľade na situáciu bolo zrejmé, že išlo o spôsob vyrovnávania sa žiaka s náročnou situáciou → záver: neustále pracovať so sociálnou atmosférou v triedach;
  - úloha účastníkov: diskutovať na danú tému a prinášať vlastné skúsenosti;
  - lektor na záver dopĺňa vlastné skúsenosti (spôsoby a formy) práce s triedami, kde sa šikanovanie vyskytuje.

ODPORÚČANIA:

- Nevyhnutnosť neustáleho monitorovania sociálnej klímy v triedach (na monitoringu aktívne spolupracujú PZ a OZ zo ŠPT).

- Poskytovať priestor na riešenie konfliktov, nie ich „umelo“ zastavovať (napr. zdanlivo prinášať zvonku ich vyriešenie a vyžadovať ospravedlnenie), ale vytvárať príležitosti na riešenie konfliktov (napr. na možnosť voľby, kto s ich riešením môže byť nápomocný, využívať formu nenásilnej komunikácie).
- Intervencia zo strany triedneho učiteľa: ak nedôjde k vyriešeniu situácie po intervencii triedneho učiteľa, učiteľ iniciuje zapojenie členov ŠPT do riešenia situácie a informuje ich, aké kroky už boli realizované z jeho strany, prípadne naplánuje s nimi ďalší postup (ŠPT môže dočasne pracovať so sociálnymi vzťahmi v triede, avšak za aktívnej účasti učiteľa) → cieľ: postupne viac zapájať učiteľa do procesu riešenia, aby ho následne opäť prevzal (ŠPT má v prípade potreby k dispozícii podporu zariadenia PaP).
- ŠPT na poradách prináša témy korektných sociálnych vzťahov v triedach a tvorby bezpečnej školy, zdôrazňuje budovanie podporujúceho prostredia pre jednotlivca na škole.
- Pri podozrení na šikanovanie je potrebné pracovať s celým systémom (skupinou, triedou).
- ŠPT (prípadne OZ zo zariadenia PaP) po posúdení situácie volia vhodnú stratégiu riešenia, pracujú so žiakmi individuálne, aj s triedou ako celkom (dotazník, rozhovor v triede).
- Zriadiť konzultačnú miestnosť v škole, ktorá slúži na súkromné rozhovory so žiakmi → pri rozhovore je dôležité vytvoriť bezpečnú atmosféru (rozhovor nemá slúžiť ako priestor na konfrontáciu, ale jeho cieľom je dať podporu žiakovi, ktorý ju potrebuje, a dať jasný signál, že nevhodné správanie vo vzťahoch sa na pôde školy netoleruje). Využívať mediáciu cez nenásilnú komunikáciu.
- Realizovať v škole ranné kruhy/komunity (účelom je rozhovor žiakov s učiteľom o priebehu dňa, očakávaniach alebo pocitoch a náladách, ktoré prežívajú (cca 20 min.), prípadne vytvárať priestor na riešenie konfliktov a nezhôd, ktoré sa týkajú celej triedy) – predstaviť koncept ranných kruhov vedeniu školy a učiť pedagógov, ako ich realizovať, aby ich neskôr pedagóg realizoval svojpomocne s podporou školského psychológa.
- V prevencii šikanovania je nevyhnutné zamerať sa na pozitívnu klímu v triede/škole a pracovať so všetkými žiakmi triedy.
- Vypracovať postupy na budovanie bezpečného prostredia pre žiakov a pozitívnej klímy v škole.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- film „Lou“; PPT prezentácia na tému šikanovania; dotazníky na meranie sociálnej klímy;
- spoločný priečinok s interaktívnymi nápadmi a aktivitami pri práci s triedami s možnosťou dopĺňania účastníkmi;
- smernica č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach.

2. DEŇ – PRÁCA V SEKCIÁCH (PODĽA KATEGÓRIÍ OZ/PZ)

Účastníci sú rozdelení do skupín na základe svojej pracovnej kategórie na škole. Súčasne prebiehajú tri skupiny vedené lektormi:

a) školskí psychológovia,

b) školskí špeciálni pedagógovia,

c) sociálni/liečební pedagógovia,

A. Stretnutie pre školských psychológov

TÉMA:

Činnosť začínajúceho školského psychológa

CIEĽ:

- ŠPT – mapovať témy, ktoré školskí psychológovia aktuálne riešia;
- uviesť tému začínajúceho školského psychológa;
- prezentovať vlastné podnety a praktické skúsenosti účastníkov stretnutí vedúce k diskusii a reflexii témy;
- navrhnúť konkrétne riešenia a odporúčania.

PRIEBEH:

- **Predstavenie práce začínajúceho školského psychológa:**
  - lektori a účastníci pomenujú svoje očakávania od stretnutia;
  - podrobnejšie predstavenie témy začínajúceho školského psychológa a jeho bežného pracovného dňa;
  - úloha účastníkov: prinášať témy do diskusie, ktoré ich v tejto súvislosti zaujímajú;
  - úloha lektorov: dopytovať sa na počiatočné skúsenosti účastníkov na pozícii školského psychológa (napr. čo je ich náplňou práce, aké otázky riešia, čo aktuálne prežívajú, aké témy sú pre nich zaujímavé v súčasnom aj budúcom pôsobení v praxi).
- **Prezentácia v skupine – reflexia:**
  - účastníci prinášajú podnety do diskusie (vlastné skúsenosti, frustrácie) v kontexte témy začínajúceho školského psychológa – prinášajú témy, ktoré z ich pohľadu nie sú dostatočne reflektované v škole (napr. potreba smútkového poradenstva na školách, prenášanie pracovných činností triednych učiteľov na školských psychológov, napr. vykonávanie dozoru, suplovanie hodín, v dôsledku čoho nemajú kapacitu na výkon svojej odbornej činnosti); súčasťou je aj vedenie dokumentácie na škole, využívanie šablón vytvorených VÚDPaP-om.

ODPORÚČANIA:

- Zadefinovať kompetencie školského psychológa v pracovnom poriadku školy a implementovať ich v školskom vzdelávacom programe (obdobne je to odporúčané pri všetkých kategóriách OZ a PZ zo ŠPT).
- Predstaviť rolu školského psychológa (a ďalších kategórií PZ a OZ zo ŠPT), jeho kompetencie a pracovnú náplň na poradách s vedením a PZ školy.
- Zdôrazniť zákonnú oznamovaciu povinnosť, ktorá je daná rodičovi a škole (obe strany sú povinné sa informovať pri podpore najlepšieho záujmu žiaka).
- Úzko spolupracovať s jednotlivými členmi ŠPT, učiteľmi a zaradením PaP.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- informácie o všetkých členoch ŠPT v okrese spolu s kontaktnými údajmi, ktoré sú dostupné v spoločnom priečinku pre všetkých účastníkov vzdelávania,
- zoznam kontaktov na pedopsychiatrov a ďalších odporúčaných odborníkov.

B. Stretnutie pre školských špeciálnych pedagógov

TÉMA:

- Činnosť školského špeciálneho pedagóga (nielen) v čase pandémie a profesijný rozvoj

CIEĽ:

- riešiť situácie a prácu po zavretí ZŠ v dôsledku pandémie (možné prispôsobiť s ohľadom na aktuálne dianie);
- nastaviť individuálne vzdelávacie programy (ďalej len „IVP“);
- oboznámiť sa s metódami činností školského špeciálneho pedagóga na škole;
- motivovať k profesijnému rastu školských špeciálnych pedagógov.

PRIEBEH:

- **Predstavenie programu dňa:**
  - privítanie účastníkov a predstavenie témy stretnutia;
  - krátka diskusia účastníkov o ich ne-/úspechoch v súvislosti s uverejnením informácie o ŠPT na webovej stránke ich školy, o pomoci, resp. podpore, ktorú by účastníci potrebovali;
  - diskusia k aktuálne riešeným témam jednotlivých účastníkov (napr. aktuálna situácia na školách a práca v online priestore);
  - prezentácia vlastných skúseností účastníkov z prvej vlny pandémie COVID-19 (napr. efektívne aj neefektívne metódy práce a aktivity) a tiež výziev, ktoré v tejto súvislosti riešili;
  - úloha lektora: pomenovať špecifiká situácie, ktorú účastníci riešia (v tomto prípade, že práca v online priestore zvyšuje psychickú záťaž žiakov aj PZ/OZ).

- **Diskusia v skupine – téma IVP:**
  - úloha účastníkov: vyjadriť svoje skúsenosti s IVP (zaužívané a písanie IVP na ich školách);
  - úloha lektora: sumarizácia najdôležitejších informácií pri vypracovávaní IVP (formálna stránka IVP, obsahová stránka IVP – kto s kým na IVP spolupracuje, ako sa robia zmeny a pod.);
  - zdôraznenie dôležitosti vypracovávania plánov triednymi učiteľmi v úzkej spolupráci/podpore školského špeciálneho pedagóga, respektíve ŠPT (prezentované sú skúsenosti najmä tých, ktorí potvrdzujú, že je to v ich škole realizované týmto spôsobom), pričom partnerom pri vypracovávaní IVP je aj rodič a samotný žiak;
  - diskusia o možnostiach zmeny a podpore ŠPT pri nastavovaní procesu tvorby IVP v iných školách, ak to takto nefunguje;
  - diskusia o téme zapojenia rodičov do tvorby IVP, ich zodpovednosti v celom procese a motivovaní k spolupráci (dôraz sa kladie na akceptáciu pripomienok a podnetov zo strany rodičov);
  - téma je diskutovaná aj v kontexte kompetencií a zodpovednosti školského špeciálneho pedagóga a pedagogického asistenta.
- **Profesijný rozvoj – vzdelávanie školských špeciálnych pedagógov:**
  - lektor zdôrazňuje dôležitosť profesijného rozvoja a informuje o kritériách dosiahnutia 1. atestácie;
  - ponúknutie účastníkom možnosti zorganizovať vzdelávacie aktivity pre OZ/PZ zo škôl podľa ich zamerania (napr. Grunnlaget komplexná metóda rozvoja učenia alebo Feuersteinova metóda);
  - prezentovanie štandardov VÚDPaP-u pre školských špeciálnych pedagógov, ktoré majú tvoriť základ práce na tejto pozícii v škole;
  - poukázanie na rozdiel v oznamovacej povinnosti a informovaného súhlasu, zdôraznenie budovania korektného vzťahu OZ/PZ so ZZ zástupcami, zároveň zapájanie žiaka do riešenia aktuálnych ťažkostí (napr. korektné informovanie o krokoch, spoločné nastavovanie kontraktu, vyhodnocovanie cieľa, čo chceme dosiahnuť a pod.) s cieľom zabezpečiť, aby žiaci neboli vynechávaní zo spolupráce (napr. kvôli veku);
  - diskusia o význame plošného skríningu v prvých ročníkoch škôl.
- **Diskusia o téme: Metódy činností so žiakmi so ŠVVP a bez ŠVVP:**
  - účastníci prinášajú vlastné skúsenosti s rôznymi technikami, ktoré sa im v praxi osvedčili;
  - diskusia o administratívnej práci na úkor priamej práce so žiakmi a návrhy riešení danej situácie (napr. jeden zamestnanec by mal na starosti časový a personálny manažment);
  - úloha lektora: prinášať vlastné skúsenosti s budovaním ŠPT (v prípade zariadenia BA III nastavovanie práce ŠPT trvalo rok a až následne bolo možné vidieť výsledky).

ODPORÚČANIA:

Odporúčania reflektujú aktuálnu situáciu, ktorá bola súčasťou stretnutia počas pandémie COVID-19:

- Dôležitosť témy starostlivosti o seba u členov ŠPT – pre PZ/OZ je dôležitá práca s vlastnými očakávaniami a nárokmi na seba, nepreťažovanie sa (vzniknutá pandemická situácia a ťažisko práce v online priestore je špecificky náročné).

- Nevyhnutnosť individuálnej činnosti so žiakmi aj počas pandémie (v niektorých prípadoch dokonca viac žiaduca) – úlohou ŠPT je, aby dokázali spoločne s vedením nastaviť takúto starostlivosť o žiakov na svojej škole.
- Počas online vyučovania mapovať, koľko žiakov má pripojenie na internet, resp. dlhodobo nemá prístup k internetovému pripojeniu – kontaktovať dané rodiny a hľadať spoločné riešenie, aby žiaci nevypadli z vyučovacieho procesu (nápomocný môže byť triedny učiteľ, asistent učiteľa).
- OZ zo zariadenia PaP komunikujú s vedením škôl o nevyhnutnosti a dôležitosti profesijného rozvoja členov ŠPT.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- krátka PPT prezentácia na tému právnych predpisov vzťahujúcich sa na IVP, vzorové IVP;
- kazuistika č. 5 (uvedená v prílohe 1).

C. Stretnutie pre sociálnych/liečebných pedagógov

TÉMA:

Postavenie sociálneho/liečebného pedagóga v školskom systéme a profesijný rozvoj

CIEĽ:

- poukázať na dôležitosť postavenia sociálneho/liečebného pedagóga na jednotlivých školách (kompetencie a úlohy) a na potrebu budovania postavenia sociálnych/liečebných pedagógov v školskom systéme;
- mapovať aktuálne témy, ktoré riešia sociálni/liečební pedagógovia na školách z pohľadu účastníkov (členov ŠPT), prezentovanie vlastných podnetov a skúseností;
- navrhnúť konkrétne riešenia a odporúčania (v rámci riešení vytvoriť priestor na zdôraznenie dôležitosti profesijného rozvoja).

PRIEBEH:

- **Predstavenie postavenia na škole z doposiaľ realizovaných aktivít:**
  - otvorenie témy o vnímaní postavenia sociálnych/liečebných pedagógov na škole (rôznorodosť skupiny môže sťažiť reagovanie na potreby všetkých zúčastnených, napr. ak sú z rôznych typov škôl);
  - úloha lektorov: citlivo prepájať jednotlivcov a budovať bezpečie v skupine (lektor zapája do diskusie všetkých členov skupiny, vyzdvihuje momenty, keď sú si navzájom podporou a pod.).
- **Prezentácia v skupine – reflexia:**
  - členovia skupiny spoločne prechádzajú od osobných skúseností k faktickým informáciám o úväzkoch a kvalifikácii jednotlivých OZ;
  - prezentovanie skúsenosti o vnímaní svojej pracovnej pozície na škole (aké témy sú im blízke, ako sa orientujú vo svojich pracovných úlohách, aké stratégie si volia, aby ich boli schopní plniť zmysluplne na úrovni jednotlivca a tímu).

- **Podpora profesijného rozvoja:**
  - zdôraznenie témy profesijného rozvoja sociálnych/liečebných pedagógov na škole ako významnej podpory pri budovaní ich postavenia na škole;
  - kladenie dôrazu na to, že práca sociálneho/liečebného pedagóga na škole zahŕňa veľké množstvo intervencií v triedach, ktoré sú prospešné pre žiakov aj pre pedagógov;
  - vyzdvihnutie možnosti spolupráce s ďalšími účastníkmi zo ŠPT, prípadne s tímom zariadenia PaP.
- **Diskusia k téme šikanovania:**
  - návrat k tematickým okruhom, ktoré už prebehli počas vzdelávania (zlepšenie klímy v triede, sociálnej atmosféry) a premostenie na tému šikanovania;
  - diskusia o oblastiach, v ktorých účastníci potrebujú špecifickú podporu;
  - objasnenie názorov účastníkov, nejasností k téme;
  - kladenie dôrazu na úzke prepojenie prevencie šikanovania s budovaním priaznivej klímy na škole;
  - podpora účastníkov k tomu, aby prinášali diskusie na tému šikanovania do škôl (napr. pri práci s triedami, na pracovných poradách s PZ škôl a na stretnutiach s vedením);
  - diskusia účastníkov o konkrétnych návrhoch na činnosti podporujúce budovanie pozitívnej sociálnej klímy v rôznych typoch škôl (MŠ, ZŠ a ŠŠ).
- **Sumarizácia spoločných námetov na aktivity – spoločný priečinok:**
  - úloha lektora: motivovať účastníkov k vytvoreniu priečinka na spoločnom online úložisku, kde môžu vkladať aktivity vhodné na prácu s triedou, odborné materiály a pracovné listy;
  - dohoda účastníkov, že na budúcom stretnutí tejto sekcie si vzájomne predstavia osvedčené aktivity, ktoré im fungovali pri práci s triedami (aktivita prinášajúca bezpečie).

ODPORÚČANIA:

- Vopred komunikovať vstup sociálneho/liečebného pedagóga do triedy; zistiť ochotu a schopnosť PZ spolupracovať so sociálnym/liečebným pedagógom (vzájomná dohoda ŠPT a učiteľa, či pracuje s triedou za účasti učiteľa alebo bez jeho priamej účasti – obe formy práce majú nedostatky aj prínosy).
- Spolupráca s učiteľom/výchovným poradcom: dohoda na kontrakte, o ktorom budú oboznámení aj žiaci v triedach (napr.: „Sme tu, lebo sme boli oslovení vaším triednym učiteľom, ktorému mimoriadne záleží na tom, aby ste sa mali v triede dobre. Dnes sme sa prišli zoznámiť a zrealizovať aktivity zamerané na spoluprácu.“ Alebo: „Dnes sme sa prišli s vami rozprávať, ako rozmýšľate o vzťahoch vo vašej triede.“).
- Pred kontaktom so žiakmi by si mal sociálny/liečebný pedagóg prejsť so všetkými triednymi učiteľmi ich pohľad na triedy (napr. silné, slabé stránky, aké aktivity boli s triedou realizované, rizikoví žiaci v triedach, rizikové správanie v triedach, vzťah triedneho učiteľa k žiakom v triede a pod.).
- Vytvoriť v škole interné hodnotiace hárky s informáciami, ktoré budú obsahovať vyššie spomenuté analýzy (ŠPT sa pri ich tvorbe dohodne na forme ich vypracovania podľa potrieb učiteľov, čím sa buduje postavenie ŠPT a dôvera na škole; napr.: „Vyhovuje vám, že si prejdete tento hodnotiaci hárok na triedu sami, a potom sa stretneme, alebo vám vyhovuje, že si spoločne k tomu sadneme a jeho vyplnenie sa odvinie od našej spoločnej diskusie?“).

- Analýzy tried a diskusie ŠPT s učiteľmi pomáhajú nastaviť odborné činnosti v triedach a pre jednotlivých žiakov.
- Dodržiavať priamu komunikáciu medzi dospelými, nie sprostredkovanú cez žiaka (napr.: „Odkáž mamine, nech zavolá.“) – nie je úlohou žiaka zabezpečiť, aby dospelí spolu komunikovali; priama komunikácia je dôležitá pri budovaní vzťahu, dôvery a spolutvorbe kultúry v škole.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- spoločný priečinok s aktivitami s konkrétnym metodickým postupom od ostatných účastníkov (napr. zoznamovacie hry v triede), ktoré sú k dispozícii do ďalšieho stretnutia;
- kazuistiky č. 1, 2, 3, 4, 9 (uvedené v prílohe 1).

3. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT

1. DEŇ – DOOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

TÉMA:

Rozvody a práca s rodičom

CIEĽ:

- zosumarizovať dôležité informácie a zjednotiť si pojmy;
- nastaviť procesné kroky a podporu pri tejto náročnej téme;
- prezentovať príklady dobrej praxe;
- prinášať princípy komplexnosti do práce ŠPT.

PRIEBEH:

- **Prednáška advokáta na tému rozvody:**
  - privítanie účastníkov a predstavenie externého odborníka – advokáta;
  - advokát v krátkosti objasní úlohy ŠPT pri práci so žiakmi, v rodine ktorých sa vyskytne rodičovská kríza, a špecifiká pri práci so žiakmi, ktorých rodičia sú v rozvodovom konaní, z pohľadu legislatívy (zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele o zmene a doplnení niektorých zákonov); objasní základné pojmy, kontexty, užitočné informácie, ponúka príklady z praxe, vysvetlí novinky (napr. kochemská prax, rodinné súdy, konanie vo veci maloletých, účel neodkladného opatrenia, dva druhy výchovných opatrení);
  - diskusia o zákonných možnostiach a vhodných postupoch, ktoré má OZ pri práci s ťažkosťami, ktoré sa týkajú celej rodiny (napr. v prípade týraného žiaka, rizikového správania žiaka po vyučovaní alebo v prípade, že je žiak extrémne rozrušený, keď si ho rodič má prevziať a nechce s ním odísť domov);
  - <u>úloha účastníkov:</u> prinášať príklady z vlastnej praxe;
  - <u>úloha lektorov:</u> facilitovať celý proces, prinášať príklady z vlastnej praxe;
  - diskusia sa uzatvára premostením na nevyhnutnosť spolupráce a komplexnosti pri riešení obdobných prípadov.

ODPORÚČANIA:

- Pri pomoci žiakom rozvedených rodičov je v prípade potreby nevyhnutné konzultovať prípad s príslušným oddelením sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“).
- Sieťovať každú školu v spádovej oblasti s oddelením SPODaSK → podnety PZ/OZ zo škôl podávať na oddelenie SPODaSK cez vedenie školy; zdôrazňovať oznamovaciu povinnosť.
- Pri písaní správ sa vyhnúť záverom, ktorému rodičovi zveriť dieťa (zamerať sa skôr na prežívanie detí súvisiace so starostlivosťou jednotlivých rodičov).

- Diskutovať s rodičmi o tom, že pre úspešnosť práce so žiakom je dôležité nepožadovať od člena ŠPT/OZ zo zariadenia PaP hodnotenie smerom k zvereniu žiaka do starostlivosti (výnimku tvorí oznamovacia povinnosť, napr. v prípade podozrenia na týranie, zneužívanie, zanedbávanie a pod.) → cieľ: vytvoriť čo najslobodnejší priestor vo vyjadrovaní medzi odborníkom a žiakom.
- Písať spätné väzby a správy na oddelenie SPODaSK je najmä úlohou triedneho učiteľa, členovia ŠPT/OZ zo zariadenia PaP podporujú učiteľa a žiaka v procese riešenia (napr. môžu byť nápomocní pri zostavovaní podnetu; môžu pomôcť pri spísaní toho, čo už bolo realizované, aké kroky sú kompetentní a zodpovední na škole realizovať).
- Vzájomne si ujasniť, aké kroky sú členovia ŠPT a OZ zo zariadenia PaP kompetentní a zodpovední na škole realizovať.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

– PPT prezentácia na tému rozvod;
– kontakty na oddelenie SPODaSK príslušného ÚPSVaR-u;
– informácie o národnom projekte Podpora ochrany detí pred násilím;
– kazuistika č. 1 (uvedená v prílohe 1).

1. DEŇ – POOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE ŠKOLSKÝCH PSYCHOLÓGOV)

TÉMA:

Rozvody a práca s rodičom z pohľadu školského psychológa

CIEĽ:

– analyzovať tému rozvodov a prácu so žiakom a rodičom/-mi, resp. rodinou z pohľadu školského psychológa;
– nastaviť procesné kroky podpory v tejto náročnej životnej situácii;
– prezentovať príklady dobrej praxe.

PRIEBEH:

- **Práca so žiakmi v situácii rozvodu rodičov:**
  – predstavenie príkladu práce so žiakom s rozvedenými rodičmi, „dobrej praxe“, zásad komunikácie so žiakom a rodičom; diskusia o skúsenostiach s prácou so žiakmi z rozvedených rodín;
  – zdôraznenie, že účastníci sú pri svojej práci postavení do pozície obhajcu najlepších záujmov žiaka (pozornosť je smerovaná na žiaka, je potrebné vyhnúť sa prikláňaniu na stranu jedného alebo druhého rodiča).

ODPORÚČANIA:

- Vyžadovať kópiu právoplatného rozsudku súdu o rozvode manželstva, ktorá obsahuje rozhodnutie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností (rodič a riaditeľ školy môžu podpísať deň prevzatia).
- Upozorniť PZ/OZ školy, že súdom nariadený zákaz styku rodiča s dieťaťom platí aj na prostredie školy (nariadenie musí obsahovať pečiatku na dokumente, v opačnom prípade je možné sa odvolať a rozhodnutie nie je platné).
- Sledovanie stavu žiaka školským psychológom si vyžaduje stanovenie cieľa pozorovania.
- OZ má v komunikácii so žiakom a rodičom upriamovať pozornosť na najlepšie záujmy žiaka, nemá sa prikláňať na stranu jedného alebo druhého rodiča.
- V prípade dlhodobej neospravedlnenej neprítomnosti žiaka v škole informovať oddelenie SPODaSK (triedny učiteľ v spolupráci s OZ informuje riaditeľa školy a ten následne kontaktuje SPODaSK).

1. DEŇ – POOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE ĎALŠIE KATEGÓRIE OZ/PZ)

TÉMA:

Rozvody a práca s rodičom z pohľadu školského špeciálneho/sociálneho/liečebného pedagóga

CIEĽ:

- analyzovať tému rozvodov a prácu s rodičom z pohľadu školského špeciálneho/sociálneho/liečebného pedagóga;
- vyjasniť úlohy a kompetencie školského špeciálneho/sociálneho/liečebného pedagóga v danej téme;
- uviesť príklady „dobrej praxe“ z hľadiska špecifík výkonu práce školského špeciálneho/sociálneho/liečebného pedagóga.

2. DEŇ – DOOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

TÉMA:

Profesijný rozvoj a multidisciplinarita

CIEĽ:

- doplniť informácie (z predchádzajúcich stretnutí) k realizácii adaptačného vzdelávania (dokumentácia, povinnosti vedenia škôl, priebeh záverečnej skúšky, rôzne);
- zvýšiť motiváciu účastníkov v profesijnom rozvoji;
- zvýšiť motiváciu na prácu so skupinou a vykonávanie skupinových činností;

- upevniť postavenie OZ a PZ na školách;
- podporiť fungovanie OZ a PZ postavené na princípoch multidisciplinarity.

PRIEBEH:

- **Objasnenie priebehu, podstaty a pokynov k adaptačnému vzdelávaniu:**
  - privítanie a krátke naladenie účastníkov na tému;
  - predstavenie základných cieľov a priebehu adaptačného vzdelávania a nevyhnutnej dokumentácie (účastníci sú informovaní, že ich riaditelia dostali vstupnú dokumentáciu o adaptačnom vzdelávaní);
  - vyzdvihnutie dôležitosti analýzy potrieb v triedach a nápomocných zdrojov informácií

    (napr. dokumentácia žiakov, komunikácia s riaditeľmi, predmetové a výchovné komisie a pod.);
  - detailnejší popis priebehu a formy záverečnej skúšky, počas ktorej by sa účastníci mali snažiť popísať skutočný stav a svoje schopnosti (obsahuje prácu s kazuistikou dieťaťa a zhodnotenie priamej činnosti, napr. zúčastnenie sa na depistáži v MŠ, poradenstvo pri voľbe povolania a pod.);
  - ponúknutie dokumentácie k adaptačnému vzdelávaniu, ktorá je účastníkom poskytnutá na spoločnom online úložisku.

Poznámka: *V realizovanom vzdelávaní zariadenia PaP BA III boli informácie k adaptačnému vzdelávaniu predstavené v úvodnej hodine druhého dňa vzdelávania. Účastníci zo ŠPT dostali slobodný priestor na ne-/účasť. Tí, čo aktuálne sú v adaptačnom vzdelávaní, dostali odporúčanie, aby sa na tomto stretnutí zúčastnili od začiatku. Ostatné pozície OZ/PZ zo ŠPT dostali ponuku, že do ďalšieho odborného programu sa môžu zapojiť až v priebehu ďalšej hodiny. Zamestnanci zariadenia PaP mali taktiež voľbu na ne-/účasť. OZ zariadenia PaP komunikovali túto ponuku deň pred stretnutím, teda počas prvého dňa dvojdňovej aktivity.*

ODPORÚČANIA:

- Informovať vedenie školy o priebežnom realizovaní adaptačného vzdelávania členov ŠPT a proaktívne identifikovať potreby zaradenia tém z pohľadu vedenia školy, ktoré si OZ/PZ má osvojiť.
- Prinášať na pracovné stretnutia zariadenia PaP témy/otázky od členov ŠPT, ktoré sú vopred prediskutované na pôde školy (jednotlivé školy/zariadenia PaP majú nastavené rozmanité procesné kroky, preto je nevyhnutné, aby sa s nimi OZ/PZ školy zoznámil, dodržiaval ich, prípadne vo vzájomnej komunikácii a po dohode s vedením školy ich aj ovplyvňoval).
- Záverečná kazuistika by mala obsahovať prvky multidisciplinarity, prinášať informácie o profesijnom posune OZ/PZ, o prínose adaptačného vzdelávania a budovaní postavenia na škole.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia o adaptačnom vzdelávaní;
- vzorová kazuistika;
- spoločný priečinok, kde účastníci vkladajú kazuistiky a inšpiratívne príklady z praxe.

2. DEŇ – POKRAČOVANIE PROGRAMU PRE ŠKOLSKÝCH PSYCHOLÓGOV

TÉMA:

Vedenie poradenského rozhovoru so žiakom

CIEĽ:

– ozrejmiť špecifiká vedenia poradenského rozhovoru so žiakom;
– posilniť zručnosti vedenia tohto typu rozhovoru;
– byť si vedomý vlastných schopností a limitov, inšpirovať sa osvedčenými postupmi kolegov.

PRIEBEH:

- **Diskusia na tému poradenský rozhovor so žiakom:**
  – prezentovanie dôležitých informácií a dokumentov o vedení poradenského rozhovoru pri práci so žiakmi (v realizovanom vzdelávaní to boli dokumenty zo zariadenia PaP BA III, medzi ktorými je aj dokument popisujúci skúsenosti OZ z tohto zariadenia pri práci so žiakmi);
  – predstavenie špecifík poradenského rozhovoru so žiakom (cez PPT prezentáciu je opísané, ako sa pripraviť na rozhovor so žiakom) – konkrétny priebeh spolupráce od úvodného stretnutia po záver;
  – diskusia s účastníkmi o postupoch, ktoré sa im osvedčili pri začatí rozhovoru, vedení rozhovoru so žiakom, pri spolupráci so zariadením PaP a pod. (napr. užitočné frázy na začatie rozhovoru: „čo ťa sem privádza", „učiteľka mi povedala", „zaujímalo by ma"; pomenovanie konkrétnych vecí, ktoré vzbudzujú z pohľadu OZ/PZ pozornosť);
  – upozornenie účastníkov na dôležité body, ktoré im môžu proces spolupráce so žiakom uľahčiť a je potrebné ich dodržiavať.

Príklady zásad pri práci so žiakom:

Pri práci so žiakom je dôležité poznať svoje schopnosti a limity.

Postupy používané pri práci so žiakmi závisia od zámeru a cieľa – na začiatku stretnutia je potrebné vysvetliť dôvod stretnutia, navodiť príjemné prostredie a bezpečnú atmosféru. Na konci rozhovoru musia byť jasné ciele práce a ďalší postup. Počas spolupráce je vhodné prehodnocovať nastavený postup.

Transparentnosť komunikovania na všetkých úrovniach – so žiakom korektne pomenovať skutočnosti, ak učiteľ dal požiadavku na rozhovor (ideálne samotný učiteľ oboznamuje žiaka a sprostredkováva stretnutie so ŠPT), alebo s dieťaťom/žiakom jednoznačne hovoriť o tom, ako bude s učiteľom komunikovaná ich vzájomná spolupráca.

Súčasťou vytvárania kontraktu je aj spolupráca s rodičmi, ktorá sa začína oznamovacou povinnosťou. OZ zo zariadenia PaP budú tento princíp komunikácie realizovať tiež – teda s klientmi, rodičmi klientov budú už pri objednávaní citlivo otvárať informáciu, či zámer klienta/rodiča navštíviť zariadenie PaP komunikovali na škole a s kým. V ideálnom prípade

sa javia tieto kroky ako vhodné. Samozrejme, zariadenie PaP umožňuje rodičom/klientom navštíviť ich aj tzv. anonymne, čo znamená, že rodič/klient (aspoň zatiaľ) nechce o svojich dôvodoch príchodu do odbornej starostlivosti v škole hovoriť. Snahou je znovu nastaviť dôveru v školu a vyzývajú, aby tento princíp bol vzájomný – teda škola/ŠPT pracujú s rodičmi/klientom, ktorí z nejakého dôvodu nechcú navštíviť poradenské zariadenie. ŠPT pracuje na budovaní vzájomnej dôvery.

ODPORÚČANIA:

- V školách je potrebné pracovať s oznamovacími povinnosťami – ak sa žiak dlhodobo (3 a viac stretnutí) stretáva s OZ/PZ, je vhodné informovanie zákonného zástupcu žiaka.
- Existujú výnimky, keď v najlepšom záujme žiaka zákonný zástupca nie je o tejto skutočnosti informovaný – OZ/PZ si k uvedenému žiakovi robí zápisky, kde je táto informácia uvedená, v prípade potreby ŠPT konzultuje so zariadením PaP.
- Realizácia orientačnej diagnostiky si informované súhlasy nevyžaduje (opäť zdôrazňujeme, že je korektné, keď sú žiak a jeho zákonný zástupca informovaní).
- Pri dlhodobých poradenstvách/terapiách je odporúčané robiť skôr písomné kontrakty so žiakom, súčasťou ktorých je komunikovaná spolupráca a informovanie zákonného zástupcu žiaka.
- Žiaka pri rozhovore informovať o mlčanlivosti a možnostiach jej porušenia v prípade ohrozenia života alebo zdravia.
- Postupovať citlivo pri vyzdvihnutí žiaka z triedy pre potreby individuálnej práce (nie vždy je vhodné vziať žiaka z vyučovacej hodiny, cenné informácie vie poskytnúť aj pozorovanie žiaka alebo celej triedy pri skupinových aktivitách na vyučovacej hodine).
- Transparentne pomenovať začiatok spolupráce so žiakom na všetkých úrovniach vrátane toho, kto spoluprácu inicioval.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia na tému, ako sa pripraviť na poradenský rozhovor.

2. DEŇ – POKRAČOVANIE PROGRAMU PRE ŠKOLSKÝCH ŠPECIÁLNYCH PEDAGÓGOV

TÉMA:

Spolupráca s rodičmi a práca so špeciálnopedagogickými správami zo zariadení PaP

CIEĽ:

- diskutovať o téme spolupráce rodiča so žiakom, u ktorého sa objavujú ťažkosti v učení;
- motivovať aj k namáhavej spolupráci s rodičmi;
- vysvetliť postup a zdôrazniť dôležitosť zapracovania odporúčaní zo špeciálnopedagogickej správy do IVP.

PRIEBEH:

- **Úvod do problematiky objavenia sa porúch učenia u žiakov (prvýkrát):**
  - informovanie účastníkov o prvých prejavoch problémov s učením u žiakov (zväčša v prvej triede);
  - predstavenie reakcií rodičov na toto zistenie (napr. strach, zmätok, pocit zlyhania, hnev, že sa ich dieťaťu nedarí) – rodičia sa v dôsledku svojho emočného prežívania môžu javiť ako nespolupracujúci (často ide o prejav ich neschopnosti reagovať na vzniknutú situáciu, preto je potrebné komunikovať informácie citlivo);
  - diskusia na uvedenú tému z pohľadu skúsenejších i začínajúcich školských špeciálnych pedagógov;
  - pomenovanie rôznych pomáhajúcich stratégií a možnej podpory zo strany zariadenia PaP.
- **Analýza špeciálnopedagogickej správy:**
  - zdôraznenie efektívnejšej pomoci žiakom s ťažkosťami v učení v prípade zvýšenia pozornosti, ktorá im je venovaná už na 1. stupni ZŠ (potreba individuálnej práce so žiakmi s ťažkosťami v učení) – včasné podchytenie môže zvýšiť schopnosť žiaka napredovať;
  - pre správne nastavenie podpory žiakovi je potrebné vychádzať z diagnostickej správy;
  - predstavenie diagnostických metód vhodných pre 1. stupeň ZŠ (napr. metóda Sindelar);
  - predstavenie odporúčaných materiálov v danej téme (napr. kniha od Mikulajovej a kol. s názvom Čítanie, písanie, dyslexia pre 1. stupeň);
  - vysvetlenie pojmov používaných v diagnostickej správe (napr. „aktuálny výkon", ktorý nie je nemenný, „primeraný výkon" so slovným opisom, aby mu rozumel aj rodič);
  - upozornenie účastníkov na rozdiely v terminológii (napr. „náznak", „prejav", „vývinová porucha");
  - objasnenie analýzy písma, techniky čítania, matematických schopností;
  - objasnenie zodpovednosti za výkon nápravných opatrení, tvorby záveru správy a jej obsahu;
  - lektor účastníkom podrobne predstaví metódy, ktoré je vhodné využívať pri ťažkostiach vo fonematickom uvedomovaní (napr. Eľkonin) alebo pri sluchovej diferenciácii (metóda Sindelar).

- **Zapracovanie informácií zo špeciálnopedagogickej správy do IVP:**
  - predstavenie konkrétnych postupov zapracovania odporúčaní z diagnostických správ do IVP;
  - vysvetlenie pojmov „školský vzdelávací program", ktorý je komplexnejší, a „individuálny vzdelávací program", ktorý je určený a vypracovávaný pre potreby konkrétneho žiaka;
  - vytváranie priestoru na prezentovanie otázok a neistoty pri téme IVP.

ODPORÚČANIA:

- Pri špeciálnopedagogickej metodike je dôležité zohľadňovať čiastkové funkcie pri učení.
- Do tvorby IVP je potrebné zapojiť žiaka aj rodičov (vysvetliť rodičovi metódy práce s jeho dieťaťom a vysvetliť žiakovi, že špeciálny pedagóg hľadá príčinu toho, čo mu spôsobuje problém v čítaní, písaní, počítaní; spolu so žiakom je vhodné hľadať možnosti, akými dokáže maximálne kompenzovať dané problémy v tejto chvíli).
- Oboznámiť žiaka s jeho IVP, čo prispieva ku korektnej vzájomnej spolupráci.
- Komunikovať s učiteľmi o navrhovaných odporúčaniach, ktoré obsahuje správa, tak aby im porozumeli.
- IVP má v ideálnom prípade vypracovať triedny učiteľ v spolupráci so ŠPT a v zhode s odporúčaniami zo správ zo zariadenia PaP pracujúceho so žiakom, vypracovať univerzálne odporúčania, tzv. podporné opatrenia, ktoré platia všeobecne pre žiakov so ŠVVP a sú súčasťou školského vzdelávacieho programu (IVP by malo vychádzať zo školského vzdelávacieho programu a do personifikovaného IVP uviesť len tie, ktoré sa týkajú konkrétneho žiaka – navrhované členmi ŠPT, zo správy zo zariadenia PaP).
- Začleniť do IVP odporúčania k hraniu hier, používania mobilného telefónu, regulovanie používania telefónu v čase pred spánkom/pred vyučovaním (má to vplyv na funkcie pamäti).
- Zahrnúť do IVP návrhy na úpravu klasifikácie (školský špeciálny pedagóg môže dočasne s cieľom stabilizácie žiaka navrhnúť napr. neznámkovať diktáty, 5-minútovky, čo je vhodné uviesť a zdôvodniť v IVP – v dočasnom riešení nie je nutné žiadne rozhodnutie riaditeľa školy o oslobodení od hodnotenia).
- Slovné hodnotenie je možné využívať na celom prvom stupni a v 5. ročníku ZŠ (je možné použiť aj kombináciu slovného hodnotenia a klasifikácie).
- Robiť si v IVP poznámky pod čiarou (napr. o tom, čo sa bude diať so žiakom v budúcnosti – od 3. ročníka bude zaradený do intervenčnej skupiny so školským psychológom).
- Ak nie je zo správy evidentný pokyn na individuálne začlenenie, školský špeciálny pedagóg sa môže skontaktovať so zariadením PaP, ktoré danú správu vydalo, aby si overil správnosť pokynov.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- ukážka diagnostickej správy a poznámok do IVP.

2. DEŇ – POKRAČOVANIE PROGRAMU PRE SOCIÁLNYCH/LIEČEBNÝCH PEDAGÓGOV

TÉMA:

Postavenie sociálneho/liečebného pedagóga na školách a plán preventívnych programov

CIEĽ:

- budovať pozíciu sociálneho/liečebného pedagóga na školách;
- predstaviť plán preventívnych programov;
- inšpirovať sa aktivitami zameranými na utužovanie sociálnych vzťahov v triedach.

PRIEBEH

- **Budovanie pozície sociálneho/liečebného pedagóga na školách:**
  - lektor otvára sekciu sociálnych/liečebných pedagógov nedokončenou vetou (napr. „Sociálny/liečebný pedagóg je v škole...”);
  - diskusia, prezentovanie pozitívnych aj negatívnych vyjadrení;
  - v rámci porozumenia ťažkostiam s budovaním pozície sociálneho/liečebného pedagóga na škole je poukázané na fakty – v školskej praxi patrí táto pozícia k tým najmladším (zamestnanci škôl nevedia, čo očakávať od pozície sociálneho/liečebného pedagóga);
  - povzbudenie účastníkov k spolupráci s triednymi učiteľmi – je vhodné komunikovať s triednymi učiteľmi a ponúknuť im možnosť vstupu do tried s preventívnou aktivitou (všeobecne zameranou alebo po dohode s triednym učiteľom konkrétnou, zameranou na sociálnu klímu, prípadne na sociálnopatologický jav či duševné zdravie), následná spätná väzba triednemu učiteľovi (ten si zažije poradenstvo a ideálne aj intervenciu);
  - odbornými náhľadmi na skupinový proces v triede si môže sociálny/liečebný pedagóg začať budovať dôveru a postavenie (učitelia aj vedenie školy ich potrebuje vnímať v priamych intervenciách, potrebujú vedieť, aké aktivity môžu vyžadovať);
  - lektor motivuje sociálnych/liečebných pedagógov, aby o svojich odborných činnostiach dávali spätnú väzbu vedeniu, učiteľom, aby si pravidelne pýtali čas na svoje skúsenosti, zistenia a poznatky na pracovných poradách;
  - účastníci si prezentujú nápady na možné prevenčné aktivity a oblasti skupinových aktivít na škole (napr. konkrétne nápady v súvislosti s utužovaním sociálnej atmosféry v triedach).
- **Plán aktivít sociálneho/liečebného pedagóga:**
  - predstavenie fáz skupinových aktivít – príprava (analýza potrieb), plán (cieľová skupina a priebeh konkrétnych aktivít), realizácia a vyhodnotenie;
  - objasnenie troch druhov prevencie: primárnej (budovanie zdravých kolektívov), sekundárnej (konkrétne aktivity podľa analýzy potrieb), terciárnej (v prípade narušených vzťahov a konkrétnej krízy);
  - prezentovanie príkladov aktivít na skupinovú prácu (napr. „Prsty” a „Anjel strážny”);

– diskusia o konkrétnych problémoch a ťažkostiach z praxe a potrebách, ktoré z nich vyplývajú (napr. analýza konkrétnych prípadov šikanovania a podozrení na domáce násilie).

ODPORÚČANIA:

– Využívať v práci usmernenie z VÚDPaP-u o role sociálneho pedagóga. Pri definovaní činností a kompetencií sociálneho pedagóga v škole môže byť nápomocnou aj Asociácia sociálnych pedagógov, ktorá organizuje rôzne vzdelávacie aktivity.

– Spísať plán aktivít sociálneho/liečebného pedagóga a predstaviť ho vedeniu školy, aj keď si ho nemusia vyžadovať. Tým, že je v ňom predstavený rámec práce sociálneho/liečebného pedagóga, môže to pomôcť aj s budovaním pozície na škole.

– Vynaložiť snahu o zjednotenie postupov medzi školou a rodinou, prípadne pomoc deťom s adaptáciou, ak majú nejaké patologické prejavy.

– Pri práci so žiakmi so ŠVVP spolupracovať s vedením školy pri hľadaní pedagogického asistenta, aby sa sociálny/liečebný pedagóg nedostal do tejto pozície. Opakovane zdôrazňovať, že pedagogický asistent je v triede pre všetkých žiakov.

– Nadviazať medzirezortnú spoluprácu s odborníkmi (napr. oddelenie SPODaSK, pedopsychiatria) a vytvoriť databázu odborníkov, ktorí môžu byť svojimi intervenciami pre žiakov užitoční.

– Spolupracovať so žiackou školskou radou (ďalej len „ŽŠR“), poskytovať pomoc pri skupinových procesoch ŽŠR a prinášať nápady v súvislosti s organizáciou rôznych osvetových programov.

– Robiť osvetu pre rodičov (napr. napísať a umiestniť na viditeľné miesto úlohy sociálneho/liečebného pedagóga – stretnutia v triedach, pomoc s vytvorením zdravých kolektívov, spolupráce medzi žiakmi, práca s emóciami a pod., priebežne informovať cez EDUPAGE, aké aktivity realizuje).

– Realizovať konzultácie s pedagógmi a šíriť osvetu o odbornej činnosti sociálneho/liečebného pedagóga aj v kolektíve školy (ponúknuť pravidelné konzultácie, informovať vedenie školy o aktuálnej sociálnej klíme a sociálnopatologických javoch v triedach, predstaviť sumár zrealizovaných aktivít s odporúčaniami v jednotlivých témach).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

– informácie o programe CHIPS (Linka detskej istoty) – na niektorých školách tieto programy už prebiehajú;

– dokument s aktivitami na skupinovú prácu zameranú na budovanie priaznivej sociálnej klímy („rozohrievačky“, „stmeľovačky“, aktivity na rozvoj komunikácie a pod.);

– kazuistiky č. 2, 3, 4, 5, 9 (uvedené v prílohe 1).

4. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT

TÉMA:

Teambuilding

CIEĽ:

- rozvíjať a utužovať vzťahy medzi jednotlivými ŠPT a OZ/PZ zo zariadenia PaP;
- rozvíjať starostlivosť o zamestnancov ŠPT v kontexte prevencie vyhorenia a podpory reziliencie.

PRIEBEH:

- Vysvetlenie dôležitosti tímovej práce v ŠPT.

- **Aktivita na budovanie tímu:**
  - rozdelenie účastníkov do malých skupín a diskusia o možnostiach tímovej práce;
  - v každej skupine si účastníci vyberú aktivity, ktoré vedia robiť v rámci ŠPT aspoň vo dvojici (činnosti, ktoré viem/chcem robiť alebo skúsiť pri spolupráci so školskými špeciálnymi pedagógmi a OZ na škole);
  - účastníci vybrané aktivity prezentujú v skupine;
  - na konci sa opäť všetci účastníci spoja do jednej skupiny a prezentujú svoje myšlienky a nápady;
  - okrem obsahovej aktivity je zámerom stretnutia relax, psychohygiena, turistika, piknik a ďalšie neformálne aktivity.

ODPORÚČANIA:

- Vytvoriť plán činnosti celého tímu ŠPT na škole (vhodné tvoriť ho v období, ak už členovia ŠPT sčasti spoznali školu, zrealizovali analýzu potrieb na úrovni individualít aj triedy ako skupiny, aby plán odzrkadľoval reálne potreby školy).
- Ak je už ŠPT vybudovaný dlhšie (ŠPT pozná vízie, ciele, potreby školy), je vhodné robiť plán podľa kategórie, avšak v súčinnosti s celým tímom.

5. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT

1. DEŇ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

TÉMA:

Práca so žiakmi s FASD a dištančná práca so skupinou

CIEĽ:

- prehĺbiť, rozšíriť a inovovať profesijné kompetencie ŠPT a OZ zo zariadenia PaP pri práci s deťmi/žiakmi s poruchami fetálneho alkoholového spektra (ďalej len „FASD“);
- prehĺbiť, rozšíriť a inovovať profesijné kompetencie v dištančnej práci so skupinou.

PRIEBEH:

- **Prednáška o poruchách fetálneho alkoholového spektra:**
  - lektor predstaví účastníkom tému FASD z pohľadu teórie aj zo skúseností z praxe;
  - prizvaní odborníci (občianske združenie Návrat a občianske združenie Fascinujúce deti) prinášajú poznatky z teórie o FASD, štvorstupňovú škálu FASD a skúsenosti z praxe;
  - detailnejšie predstavenie diagnostiky (vrátane diagnostických centier na Slovensku: Dobré centrum v Ružomberku, občianske združenie Návrat a Fascinujúce deti) a výhod interdisciplinarity tímu.

Poznámka: *Vzdelávanie na túto tému prebiehalo počas mimoriadnej pandemickej situácie online. Lektori tak pri vzdelávaní využili rôzne online aplikácie, čím rozšírili možnosti pôsobenia v dištančnej forme a zefektívnili udržanie pozornosti. Využívaná bola aj aplikácia Slido, ktorá bola účastníkom predstavená a prakticky si ju mohli vyskúšať vyplnením minitestu a overením získaných poznatkov v téme vzdelávania.*

ODPORÚČANIA:

- Dbať na citlivý prístup k žiakovi (dať mu pocit bezpečia, v rámci možností je vhodné snažiť sa prispôsobiť jeho potrebám aj prístup v škole).
- Vzdelávať okolie k porozumeniu (s ohľadom na tému FASD).
- Využívať v práci so žiakmi s FASD osvedčené metódy a techniky (napr. dotykové hry, masáže, skríningovo-intervenčný model zameraný na odhalenie vývinových odchýlok a nastavenie stimulačnej senzomotorickej terapie – BHRG).
- Využívať diferenciálnu diagnostiku (často sa ADHD zamieňa s FASD).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia z centra diagnostiky, terapie a prevencie FASD.

1. DEŇ – POOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

TÉMA:

Mimorezortné sieťovanie účastníkov (ÚPSVaR, MV SR)

CIEĽ:

- sieťovanie účastníkov s ÚPSVaR-om (SPODaSK na ÚPSVaR-e) a s odbornými zamestnancami z oddelenia podpory ochrany detí pred násilím;
- sieťovať vzťahy s preventistom z Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“).

PRIEBEH:

- predstavenie hostí z ÚPSVaR-u v Bratislave;
- nadviazanie na tému súvisiacu so závislosťou od alkoholu (nadmerné požívanie alkoholu) rodičov;
- predstavenie opatrení SPODaSK s cieľom pomôcť rodine tak, aby bolo zabezpečené dodržiavanie práv dieťaťa, jeho blaho a rešpektovaný najlepší záujem dieťaťa → pozornosť je venovaná tomu, ako môže dieťa požiadať o pomoc pri ochrane svojich práv, čo znamená oznamovacia povinnosť, aké sú možnosti výchovných opatrení SPODaSK;
- predstavenie platnej legislatívy týkajúcej sa danej témy (zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov);
- predstavenie vízií preventívno-bezpečnostných akcií, komunikačných kampaní, preventívnych programov v rámci prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti (napr. v spolupráci s preventistom MV SR);
- sieťovanie vzťahov je podporené vzájomnou diskusiou o potrebách škôl s prizvanými odborníkmi.

Poznámka: *Počas realizovaného vzdelávania sa po diskusii lektori a zamestnanci ÚPSVaR-u dohodli na zaslaní kontaktov účastníkom a vytvorení dokumentu na zaznamenávanie otázok, ktoré vyplynuli zo vzdelávania a podnetov, ktoré doposiaľ vyplynuli z praxe (u členov ŠPT alebo lektorov).*

ODPORÚČANIA:

- Pri riešení konkrétnych prípadov je potrebné vzájomne komunikovať medzi ŠPT, zariadením PaP a ÚPSVaR-om.
- ŠPT sa má spolupodieľať na realizácii ohlásení o vymeškaných hodinách žiakov.
- V rámci oznamovacej povinnosti je vhodné korektne spolupracovať s rodičmi žiaka a riadne ich oboznámiť o zaslanom podnete (ako prevencia pred konfliktnou situáciou medzi rodičom a školou). Podnet je nutné zasielať cez riaditeľstvo školy.
- Vykonávanie preventívnych aktivít v rámci prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti (ako aj celkovo) je vždy potrebné zosúladiť s potrebami školy.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia z ÚPSVaR-u;
- príklad oznamovacej povinnosti pri vymeškaných hodinách žiaka.

2. DEŇ – DOOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

TÉMA:

Terapia hrou a filiálna terapia

CIEĽ:

- oboznámiť so základnými princípmi terapie hrou zameranej na človeka, z ktorej vychádza filiálna terapia;
- predstaviť koncept filiálnej terapie;
- špecifikovať podmienky výberu rodičov do filiálnej terapie tak, aby ŠPT v prípade potreby vedeli oboznámiť rodičov zo základnými myšlienkami aj samotným priebehom.

PRIEBEH:

- lektor vytvára krátky priestor na komunikáciu myšlienok a pocitov z predchádzajúceho dňa a plynule premosťuje do témy terapie hrou a filiálnej terapie;
- krátky náhľad do filozofie a základných princípov terapie hrou zameranej na človeka;
- vyšpecifikovanie úloh terapeuta a predstavenie 8 princípov Virginie M. Axline (lektor ilustruje príklady z herničky, kde je terapia so žiakom realizovaná); krátka diskusia účastníkov;
- predstavenie základných cieľov v terapii hrou zameranej na žiaka;
- predstavenie jednotlivých zručností, ktoré sú u účastníkov kurzu (rodičov) rozvíjané (zručnosti sú ilustrované na príkladoch);
- predstavenie obsahu jednotlivých lekcií kurzu (v krátkosti je predstavených všetkých 11 lekcií);
- prezentovanie dôkazov z výskumu – v čom pomáha filiálna terapia žiakom a v čom pomáha rodičom;
- predstavenie spôsobu nahlasovania a obvyklý časový manažment, keď zariadenie PaP realizuje filiálnu terapiu;
- v diskusii je opakovane pomenovaná zmysluplnosť a pútavosť tejto odbornej činnosti.

Poznámka: *OZ zo zariadenia PaP BA III realizuje dve formy filiálnej terapie:*

1. pre menšie deti (od cca 3 rokov do cca 11 rokov),

2. pre mladých ľudí (vo veku od cca 11 rokov do 18 rokov).

ODPORÚČANIA:

- Absolvovanie kurzu terapie hrou či filiálnej terapie môže byť nápomocné pre odborníkov zo ŠPT pri zlepšovaní komunikácie, empatického postoja a porozumenia žiakom.
- Filiálnu terapiu je vhodné ponúkať len rodičom, ktorí aktuálne nie sú v krízovej situácii.
- Je nevyhnutné, aby sa rodič pravidelne zúčastňoval na stretnutiach (obvykle raz do týždňa) a priebežne plnil úlohy z jednotlivých lekcií.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia k téme filiálnej terapie.

2. DEŇ – POOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRÁCA V SEKCIÁCH PODĽA KATEGÓRIÍ OZ/PZ)

A. Stretnutie pre školských psychológov a školských špeciálnych pedagógov

TÉMA:

Riešenie aktuálnych tém školských psychológov/školských špeciálnych pedagógov

CIEĽ:

- vytvoriť priestor na riešenie aktuálnych situácií, ktoré riešia školskí psychológovia/školskí špeciálni pedagógovia na školách a potrebujú v nich podporu;
- vytvoriť priestor na diskusiu k rôznym témam.

PRIEBEH:

- lektor otvára stretnutie naladením sa účastníkov;
- zisťovanie toho, aké témy aktuálne účastníci riešia, v čom by potrebovali podporu → pomenovanie potrieb jednotlivých účastníkov;
- poukázanie na dôležitosť systémových krokov.

Poznámka: *V realizovanom vzdelávaní bola pomenovaná potreba vytvárania priestoru na poradách, nastavenie adekvátnych podmienok – priestorových a materiálnych, potreba spolupráce s pedagogickými asistentmi škôl s učiteľmi v triedach. Témy sa odvíjajú od potrieb účastníkov.*

ODPORÚČANIA:

- Dbať na vzájomný kontakt OZ/PZ na školách (najmä ak začínajú) a diskutovať o osvedčených praktikách a postupoch práce.
- Absolvovať (ak je to možné) skupinové supervízne stretnutia.

Poznámka: *Zariadenie BA III od nasledujúceho mesiaca ponúklo supervízne skupinové stretnutia. Prebehol aj webinár na tému, čo je supervízia, čo od nej očakávať, aké sú podmienky na vstup do supervíznej skupiny, aké sú hodnoty supervízora (OZ zo zariadenia PaP) a východiská, z ktorých vychádza.*

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- dokumenty odporúčané na základe diskutovaných tém (napr. Bystríkove príručky);
- zoznam odporúčanej literatúry na štúdium (napr. Veľká kniha hier);
- kazuistiky č. 11, 13 (uvedené v prílohe 1).

B. Stretnutie pre sociálnych pedagógov

TÉMA:

Preventívne aktivity a práca v online priestore

CIEĽ:

- rozšíriť možnosti preventívnych aktivít v online priestore;
- motivovať k realizácii aktivít aj v online priestore;
- pripraviť priestor na diskusiu k rôznym témam v súvislosti s prevenciou.

PRIEBEH:

- prezentovanie obrázka na ploche obrazovky, viažuceho sa na prezentovanie aktuálnej nálady ako jedna z online možností začatia diskusie so skupinou → cieľ: smerovanie diskusie s účastníkmi k doposiaľ odzneným témam (vrátane inšpirácií na prácu v online priestore);
- brainstorming k online preventívnym aktivitám pri práci so skupinou → účastníci prinášajú svoje nápady, inšpirácie, ktoré zdokonaľujú zapracovaním pripomienok ostatných (niektoré z aktivít je možné okrem metodického konzultovania aj prejsť a následne analyzovať);
- interaktívna aktivita, ktorú je možné (okrem samotného zážitku) tiež podrobne analyzovať.

ODPORÚČANIA:

- Je nevyhnutné učiť sa pracovať s jednotlivcami a skupinami aj v online priestore.
- Kontakt so žiakom prispôsobiť priestoru, v ktorom sa žiak nachádza (osobne, online) a pracovať s jeho bezpečím.
- V online kontakte korektne informovať o ďalších osobách v priestore (napr. v miestnosti).
- Žiakom, rodičom, učiteľom ponúkať možnosti online priestoru, ktoré sú pre nich vyhovujúce.
- Ak je to možné, realizovať v odôvodnených prípadoch prezenčné stretnutia so súhlasom vedenia školy (toto odporúčanie je odvodené od doby realizácie vzdelávania počas mimoriadnej pandemickej situácie COVID-19).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- námety na aktivity a nástroje využiteľné v online priestore.

6. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT

STRETNUTIE JE ŠPECIFICKY ZAMERANÉ NA RÔZNE „OCHUTNÁVKOVÉ“ SEMINÁRE

TÉMA:

Profesijný rozvoj formou vzdelávacích aktivít

CIEĽ:

– predstaviť ponuku kvalitných vzdelávacích podujatí v súvislosti s rôznymi odbornými činnosťami;
– motivovať k výberu vhodnej vzdelávacej aktivity;
– vytvoriť priestor na diskusiu k témam vzdelávaní.

PRIEBEH:

Všetky témy boli odprezentované z hľadiska obsahu ako:

1. ponuka dlhodobejších vzdelávaní, ktoré jednotliví externí lektori poskytujú v kontexte toho, aké vedomosti, zručnosti, metodiky práce sú potrebné na škole pre ŠPT;
2. krátky náhľad do témy a „ochutnávka” spôsobu realizácie konkrétnou vzdelávacou inštitúciou;
3. ukážka aplikácie témy do práce ŠPT priamo na škole;
4. diskusia a otázky, ktoré boli zamerané predovšetkým na nastavovanie systému inkluzívnej podpory na školách.

1. DEŇ – DOOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

- **Práca so žiakmi s ADHD a s ich rodičmi (lektor: Mgr. Matej Štepita):**

  Predstavenie základných informácií o téme ADHD (príznaky, prejavy, diagnostika). Súčasťou je analýza príčin a možného terapeutického pôsobenia vrátane konkrétnych terapeutických intervencií. Pozornosť je venovaná obrazu rodiny so žiakom s ADHD, prežívaniu jednotlivca s ADHD a jeho rodiny, zručnostiam a zdrojom odborníka pracujúceho s jednotlivcom s ADHD.

- **Metóda Sindelar (lektorka: PaedDr. Petra Arslan Šinková):**

  Predstavenie metódy slúžiacej na zachytenie a odstránenie deficitov čiastkových funkcií, diskusia o možných príčinách ťažkostí v učení a správaní žiaka. Predstavenie obrazu stromu a čiastkových funkcií v kontexte rovnomerného, priemerne, nadpriemerne aj podpriemerne rozvinutého vývinu.

1. DEŇ – POOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

- **Poradenské zručnosti a vzťahová väzba (lektori: Mgr. Vladimír Hambálek, Mgr. Zuzana Zimová):**

  Predstavenie jednotlivých modulov vzdelávaní so zameraním na poradenské zručnosti v témach vzťahovej väzby, traumy a práce s rodinami. Pozornosť je venovaná posúdeniu aktuálnej životnej situácie rodiny a vplyvu tejto situácie na dynamiku správania, prežívania vzťahov v rodine, krátky náhľad do diagnostiky traumy a všetkých členov rodiny so špecifickým dôrazom na tému vzťahovej väzby.

2. DEŇ – DOOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

- **Krízová intervencia v školskom prostredí (lektorka: Mgr. Mária Anyalaiová, PhD.):**

  Predstavenie konceptu krízovej intervencie na školách, predstavenie programu vzdelávania krízovej intervencie a práce s triedou/skupinou na školách po výskyte prírodnej katastrofy, automobilového nešťastia, teroristického útoku, smrti žiaka alebo učiteľa, suicidálneho zámeru/činu žiaka.

2. DEŇ – POOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠPT)

- **Feuersteinovo učenie (lektorka: doc. PhDr. Věra Pokorná):**

  Predstavenie metódy inštrumentálneho obohacovania, ktorá umožňuje nachádzať a rozvíjať učebný potenciál. Poukázanie na schopnosť myslieť a učiť sa z pohľadu metódy inštrumentálneho obohacovania a význam individuálnej časovej potreby pri riešení rôznych úloh. Venovanie pozornosti súvisiacim témam (ako nepodliehať sklamaniu, dôležitosť budovania sebaúcty u žiakov).

7. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT

1. DEŇ – DOOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE OZ/PZ Z MŠ A ZŠ)

A. Školská spôsobilosť a zápisy detí do 1. ročníka na základných školách

CIEĽ:

- sumarizovať oblasti, ktoré sú sledované pri zápisoch detí a vyšetreniach školskej spôsobilosti;
- predstaviť cvičenia a aktivity k sledovaným oblastiam na posudzovanie školskej spôsobilosti;
- oboznámiť sa s postupmi v špecifických prípadoch (deti s rôznymi diagnózami);
- motivovať OZ k poskytnutiu spätnej väzby rodičom a k dávaniu odporúčaní na prácu so žiakom.

PRIEBEH:

- PPT prezentácia na tému školskej spôsobilosti;
- oboznámenie účastníkov s terminológiou (školská zrelosť, školská spôsobilosť/pripravenosť), kritériami školskej spôsobilosti;
- problematika žiakov s rôznymi potrebami (napr. s narušenou komunikačnou schopnosťou, s nerovnomerným kognitívnym vývinom, zo sociálne znevýhodneného prostredia, s iným materinským jazykom, s poruchou autistického spektra, s ADHD);
- priblíženie oblastí súvisiacich so školskou spôsobilosťou: zrakové vnímanie, grafomotorika, rozvoj myslenia, predmatematické predstavy, orientácia, sluchové vnímanie, pozornosť a pod. (súčasťou je ukážka ku každej oblasti a vedená diskusia s jednotlivými kategóriami OZ/PZ zo ŠPT spolu so zodpovedaním otázok a nejasností);
- priblíženie ďalších oblastí: reč, pamäť, zdravotný/somatický stav žiaka;
- prezentovanie informácií v súvislosti s osobnosťou žiaka (citová a vôľová zložka, emočná stabilita, sebaúcta, sociálna zrelosť);
- predstavenie rôznych stimulačných cvičení;
- téma zápisov detí do prvého ročníka ZŠ: zodpovedanie otázok z praxe (napr.: „Čo robiť, ak na zápise členovia ŠPT zistia, že má dieťa ťažkosti so sústredením?”).

ODPORÚČANIA:

- Pripraviť sa na oba varianty zápisov budúcich prvákov (s riaditeľmi škôl prehodnotiť možnosti prezenčného spôsobu zápisu a pripraviť aj variant online formy zápisu).
- ŠPT môžu spolupracovať pri príprave a tvorbe zápisov s učiteľkami prvého stupňa. Je dôležité vychádzať zo skúseností škôl so zápismi, pripraviť sériu pracovných úloh/hier. Nevyhnutné je dbať na vytvorenie čo najpríjemnejšieho prostredia. Vyhýbať sa používaniu slov ako skúška, test a pod.
- Je vhodné mať ujasnené úlohy a očakávania jednotlivých zúčastnených v rámci zápisov budúcich prvákov (čo očakáva učiteľ od ŠPT a opačne, spolupráca so zariadením PaP).
- Zamerať zvýšenú pozornosť na realizáciu stimulačného programu – diskutovať o jeho zaradení s materskými školami (možnosti realizácie aj členmi ŠPT).

- Získať poznatky z aktuálne platnej legislatívy, ktoré sa týkajú zmien v povinnom predprimárnom vzdelávaní.
- Realizovať diagnostiku zariadením PaP v odôvodnených prípadoch, prípadne na žiadosť rodiča. Nastaviť podporné opatrenia po nástupe dieťaťa na primárne vzdelávanie.
- Viesť členov ŠPT k tomu, aby motivovali rodičov k riešeniu ťažkostí s rečou žiaka. Rodičom je nevyhnutné vysvetľovať súvislosti medzi úrovňou grafomotoriky a schopnosťou naučiť sa písať.
- Odporúčanie využívať program Včielka a Fono (www.fono.com).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- vzor listu pre rodičov budúcich prvákov;
- námety na individuálnu aj skupinovú formu stimulácie predškolákov a žiakov 1. ročníka ZŠ.

B. Kariérové poradenstvo na stredných školách (pre OZ/PZ zo SŠ)

CIEĽ:

- predstaviť myšlienku a filozofiu kariérového poradenstva z minulosti a zdôrazniť zmeny v súčasnosti;
- informovať o postupoch, ako doteraz zariadenie PaP pracovalo s témou na jednotlivých školách;
- oboznámiť s náplňou individuálnych konzultácií so žiakom, rodičom;
- participovať pri nastavení vízií a z nich vychádzajúcich postupov na školách.

PRIEBEH:

- PPT prezentácia na tému kariérového poradenstva;
- predstavenie programu a myšlienky kariérového poradenstva;
- priblíženie realizácie kariérového poradenstva na školách (ako prebieha poradenstvo a diagnostika v tejto téme, aké testové batérie zariadení PaP využíva);
- zdôraznenie dôležitosti interpretácie výsledkov, sumarizácie a snahy o ucelený obraz výkonu – osobnosti a záujmov → základná myšlienka: oboznámenie a hľadanie profesie v súlade s individuálnym profilom žiaka;
- prezentovanie témy kariérového poradenstva v 21. storočí (zdôraznenie zmeny reflektujúcej nové potreby z praxe); predstavenie dôležitých kariérnych kompetencií, ktoré zvyšujú motiváciu a spokojnosť na trhu práce.

ODPORÚČANIA:

- Politikou školy v téme kariérového poradenstva by malo byť zapájanie žiakov, učiteľov, rodičov, vedenie školy a zamestnávateľov.
- Umožniť žiakom rozhodovať o voľbe povolania sprostredkovaním kvalitných informácií o trhu práce, povolaniach a možnostiach kariérového rozvoja.
- Zabezpečiť na škole kontinuitu poznania žiaka z hľadiska možnosti nadväzujúcej práce s ním v oblasti voľby povolania.

- Zvyšovať ašpirácie u žiakov zo znevýhodnených skupín.
- Členovia ŠPT by mali učiteľov na školách viac viesť k tomu, aby prepájali učivo s reálnym uplatnením v povolaní.
- Pomáhať na škole s realizáciou rôznych aktivít v súvislosti s voľbou povolania (napr. prednášky, exkurzie, kariérne dni, kariérny týždeň, cvičné pracovné pohovory, podávanie sťažností a pod.).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia k téme kariérového poradenstva;
- pokyn ministra č. 39/2017, ktorým sa vydávajú profesijné štandardy pre jednotlivé kategórie a podkategórie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení;
- štandard Kariérové poradenstvo a kariérová výchova na školách (VÚDPaP);
- dokument obsahujúci linky k online poradenstvu v téme kariérovej výchovy;
- aktivita „9 životov“ (techniky a nástroje diagnostiky kompetencií);
- podcast *Odborne na slovíčko* (VÚDPaP) na tému: *Podpora pri výbere strednej školy v čase pandémie*.

1. DEŇ – POOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠKÔL)

TÉMA:

Supervízia

CIEĽ:

- oboznámiť sa s úlohami a cieľmi supervízie ako nástroja podpory;
- motivovať ku kvalitnej práci jednotlivých členov ŠPT, ako aj ŠPT ako celku;
- predstaviť podmienky účasti na skupinovom stretnutí.

PRIEBEH:

- **Úvod do témy supervízie a organizačné pokyny:**
  - v úvode je vytvorený priestor pre účastníkov na spoločnú diskusiu na tému supervízie (napr. ako by pojem vysvetlili, aké majú skúsenosti so supervíziou, čo by chceli riešiť a pod.);
  - lektor (s absolvovaným výcvikom v supervízii) predstavuje organizačné informácie k priebehu supervízie;
  - účastníci komunikujú výzvy, ťažkosti, osobné skúsenosti, ktoré je možné rozobrať v procese supervízie;
  - vyvrátenie predstavy o supervízii ako o hodnotení → predstavenie supervízie ako nástroja na rozvoj zručností OZ a toho, ako pracovať so žiakom, ako nástroja na sprevádzanie a facilitovanie emócií;

- definovanie cieľov supervízie, dodržiavanie etických princípov a štandardov;
- pripomenutie významu bezpečného prostredia pri práci s ľuďmi, snaha a záujem o porozumenie (ak človek zažíva akceptáciu a porozumenie, má snahu o formovanie seba, sebaaktualizáciu);
- téma hraníc a vyhnutia sa tendenciám k tvorbe kamarátskeho vzťahu – účastníci prezentujú aj svoje vlastné zážitky s nadviazaním takéhoto vzťahu (miesto výčitiek je dôležité riešiť situáciu na supervízii);
- rozdiel medzi koučovaním a supervíziou.

- **Prezentovanie v skupine:**
  - účastníci postupne prinášajú svoje témy a lektor sumarizuje všetky spomenuté prípady, overuje si, či ich vníma správne;
  - spoločný výber jedného prípadu do supervízie (napr. na základe vnímania urgentnosti jednotlivých tém, záujmu a pod.);
  - prezentovanie vybraného prípadu: účastník, ktorého prípad je vybraný, predstaví podrobnosti prípadu ostatným členom skupiny (popisuje konkrétneho žiaka, jeho anamnézu) a lektor vedie s účastníkom rozhovor, kladie mu otázky (hľadá, čo je na pozadí prípadu); úlohou ostatných je v tomto momente aktívne sa nezapájať a počúvať;
  - vyzvanie skupiny na zapojenie sa do diskusie: pýtajú sa, čo ich zaujíma, prezentujú svoje myšlienky, pocity, úvahy, nápady, vyústia z toho námety a spôsoby riešenia danej situácie;
  - priestor pre prezentujúceho účastníka: na konci je účastník prezentujúci prípad vyzvaný, aby pomenoval, čo konkrétne považoval za nápomocné;
  - priestor pre ostatných účastníkov: pomenovanie toho, čo oni považujú za dôležité;
  - reflexia účastníkov o tom, čo im supervízia priniesla a čo pre nich znamenala.

ODPORÚČANIA:

- Zdôrazňovať, že v prípade akýchkoľvek problémov so žiakmi nemá ísť o hľadanie chýb (vinníka), ale o hľadanie riešení.
- Objasniť príbuzné metódy práce a ich rozdiely ako supervízia/koučing/psychoterapia.
- Objasniť rôzne druhy supervízie (individuálna a skupinová) vrátane spôsobu práce. Pomenovať špecifiká jednotlivých druhov (napr. výhodou skupinovej supervízie je možnosť získať názor viacerých osôb, kladený je nárok na supervízora pri vytvorení bezpečnej atmosféry a spravodlivom rozdelení času medzi účastníkov).
- Realizovať supervíziu v intervale 1x za 6 týždňov (na začiatku je odporúčané mať jedného supervízora a následne ho meniť raz za 6 rokov).
- Podmienky supervízie mať dohodnuté vopred.
- Vytvoriť časový priestor v rámci supervízie pre všetkých účastníkov (je to možné pri skupine do 15 členov, nie je prekážkou miešanie profesií v skupine).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia na tému supervízia.

2. DEŇ – POKRAČOVANIE V SEKCIÁCH (PODĽA KATEGÓRIÍ OZ/PZ)

TÉMA:

Podpora multidisciplinarity a budovania inkluzívneho prostredia na školách

CIEĽ:

- vytvoriť priestor na prezentovanie aktuálnych situácií, ktoré jednotlivé profesie riešia na školách;
- poskytnúť priestor na učenie účastníkov zo vzájomnej skúsenosti a spolupráce (popritom podporovať princípy uplatňovania multidisciplinarity na školách);
- hľadať konštruktívne stratégie pri riešeniach rôznych situácií na škole a budovať inkluzívne prostredie v školách.

PRIEBEH:

- lektori v rámci jednotlivých sekcií vytvárajú priestor na diskusiu k témam, ktoré členov ŠPT zaujímajú;
- privítanie, diskutovanie o emóciách, vzájomné naladenie sa účastníkov, reflexia predchádzajúceho dňa, pomenovanie potrieb a toho, čomu sa chcú venovať:
  a) <u>témy školských psychológov:</u> príprava zápisov a komunikácia s vedením škôl, nastavenie podmienok spolupráce,
  b) <u>témy školských špeciálnych pedagógov:</u> zápisy, adaptačné programy v prvých ročníkoch na začiatku nového školského roka,
  c) <u>témy sociálnych pedagógov:</u> práca s triedami v online priestore, príprava bezpečného prostredia na návrat, zameranie na sociálne vzťahy;
- riešená je tiež otázka zvýšených nárokov, preťaženosti kolegov (PZ/OZ škôl), hroziaceho vyhorenia a zdôraznenie témy starostlivosti o seba a o duševné zdravie.

ODPORÚČANIA:

- Opakovane prinášať do vzdelávania tému multidisciplinarity a inkluzívnej kultúry na školách.
- Poznať vlastné bariéry a limity je užitočné pre samotného PZ/OZ zo ŠPT (starostlivosť o seba), ako aj pre ŠPT ako celok.
- Prinášať tému starostlivosti o seba na pôdu škôl s dôrazom na hľadanie vlastných zdrojov.
- Deliť úlohy ŠPT v kontexte času – zameranie na procesy prebiehajúce „tu a teraz", zároveň nastavovanie možných budúcich procesov (napr. zápisy „tu a teraz" a príprava systémovej podpory na školách pre budúcich prvákov).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- inšpiratívne materiály (napr. Bystríkove príručky).

8. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT

1. DEŇ – DOOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠKÔL)

TÉMA:

Národný projekt *Podpora ochrany detí pred násilím*

CIEĽ:

- predstaviť koordinátorov ochrany detí pred násilím;
- podporiť informovanosť o ochrane a právach detí;
- predstaviť materiály s rôznymi témami na podporu učiteľov;
- motivovať k absolvovaniu vzdelávacích aktivít, ktoré realizuje ÚPSVaR.

PRIEBEH:

- **PPT prezentácia k projektu „Podpora ochrany detí pred násilím" koordinátorom projektu:**
  - PPT prezentácia o projekte (ciele, zodpovedné osoby v projekte a dôležité informácie).
  - prezentovanie materiálov, ktoré môžu PZ/OZ na školách využiť v práci s deťmi (napr. „ako komunikovať, keď sa vám dieťa zdôverí o násilí", čo robiť pre svojich žiakov, aby sa nestali obeťou kyberšikany, sexuálneho zneužívania a čo robiť, ak sú obeťou, „od online gamblingu k online gamblingu", „sociálne médiá a duševné zdravie" a pod.);
  - informovanie o aktuálnej ponuke vzdelávania, ktoré prebieha na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny.
- **Spoločný list – podnet:**
  - lektori v krátkej diskusii predstavia hlavné ciele spoločného listu s názvom „Spoločné podnety na zlepšenie spolupráce", ktoré spísali OZ zo zariadenia PaP BA III a ŠPT v ich územnej pôsobnosti (list vznikol na poslednom systémovom vedení ŠPT, keď pri diskusii o skúsenostiach z praxe vyplynuli niektoré ťažkosti, pozri nižšie);
  - <u>prijímateľ informácie:</u> oddelenie podpory ochrany detí pred násilím, okresné riaditeľstvo policajného zboru a okresný súd;
  - <u>obsah listu:</u> zdôraznenie potreby spätnej väzby a vzájomne aktívnejšej komunikácie pri riešení komplexných prípadov, zdôraznenie chýbania vyhlášky/zákona k medzirezortnej spolupráci, možnosti uloženia predbežného opatrenia súdom k multidisciplinárnej spolupráci, ktorá je inokedy zbytočne zdĺhavá a komplikovaná; návrh na zriadenie „kontaktovníka" všetkých rezortov na jednom mieste; upozornenie na procesné ťažkosti, ktoré sa objavili v praxi pri riešení konkrétneho prípadu (policajná hliadka nekonala dostatočne pri upozornení na ohrozenie dieťaťa a jeho matky).

ODPORÚČANIA:

- Pre OZ zo zariadenia PaP/ŠPT je dôležité úzko spolupracovať so sekciami SPODaSK.

- Pri podávaní podnetov (napr. podozrenie na zanedbávanie, na vymeškávanie povinnej školskej dochádzky a pod.) je vhodné oboznamovať rodičov, prípadne aj žiaka s podaním podnetu (je to nápomocné pri snahe udržať korektné vzťahy medzi školou a rodinou), ale v odôvodnených prípadoch je možné komunikáciu s rodičmi vynechať (napr. ak je podozrenie, že nebudú konať v záujme dieťaťa).
- Podnety sú štandardne podávané riaditeľstvom škôl. V odôvodnených prípadoch je možné podávať podnety anonymne (súvisí to s dodržiavaním oznamovacej povinnosti).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia o projekte ÚPSVaR-u: „Podpora ochrany detí pred násilím".

1. DEŇ – POOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠKÔL)

TÉMA:

Komplexný prístup v rámci MDT

CIEĽ:

- predstaviť prácu v zmysle multidisciplinarity a princípov subsidiarity;
- informovať o možnosti zamerania sa na prácu s rizikovými žiakmi v rámci skupiny/triedy;
- vytvoriť priestor na úvahy o silných a slabých stránkach ŠPT na školách (limity a bariéry pri ich práci);
- motivovať členov ŠPT k zvyšovaniu svojich vlastných zdrojov („zazdrojovaniu sa").

PRIEBEH:

- **Práca v malých skupinách – téma: ťažkosti jednotlivca v ŠPT na škole a výhody vytvárania pracovných väzieb:**
  - priestor na naladenie sa účastníkov, reflexia predošlých dní, aktuálneho prežívania, zdrojov energie;
  - diskusia na tému komplexnosti (čo pre účastníkov znamená, ako si ju vybavujú, čo si pod ňou predstavujú) → lektor facilituje proces komunikovania predstáv a názorov účastníkov, koriguje ich a dopĺňa o vlastné názory;
  - pozretie krátkeho filmu – predstavenie práce na školách jednotlivo a multidisciplinárne;
  - diskusia v menších skupinách (po štyroch členoch – kritérium na prácu v skupine: účastníci v skupine nemôžu byť z jednej školy) a práca s nasledujúcimi otázkami: „Aké ťažkosti máte na škole ako jednotlivec? Aké výhody vidíte, keď pracujete na škole viacerí OZ/PZ?"
  - prezentovanie dôležitých myšlienok medzi skupinami a pomenovanie niektorých výhod/nevýhod práce v skupinách;

- PPT prezentácia – predstavenie 5-stupňového modelu podpory v kontexte komplexného prístupu (zdôraznený je želaný návrat na prvú úroveň podpory, kde učiteľ samostatne podporuje žiaka), doplnená otázkami účastníkov (potrebné overenie, že účastníci porozumeli systému práce na základe tohto modelu); diskusia o tom, na ktoré cieľové skupiny na škole zamerať pozornosť;
- predstavenie kazuistiky a práca v menších skupinách v kontexte predstaveného modelu;
- predstavenie výsledkov práce v skupinách, zodpovedanie otázok a nejasností v súvislosti s využívaním modelu; zopakovanie dôležitých myšlienok.

ODPORÚČANIA:

- Byť si vedomý výhod pracovných väzieb na školách.
- Poznať vlastné bariéry a limity môže byť v konečnom dôsledku pomáhajúce samotnému OZ/PZ zo ŠPT (starostlivosť o seba), ako aj celému ŠPT.
- Prinášať tému starostlivosti o seba na pôdu škôl, hľadania vlastných zdrojov.
- Zamerať pozornosť na žiakov, ktorí môžu prežívať emocionálne ťažkosti a zároveň sú tichí a javia sa ako bezproblémoví (odchod rodiča z domu, rozvod/striedavá starostlivosť, strata blízkej osoby).
- Významne dbať na oznamovaciu povinnosť.
- Snažiť sa vťahovať do spolupráce oboch rodičov (hlavne ide o stále málo zapájaných otcov).
- Prinášať inkluzívnu kultúru na pôdu škôl.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia s informáciami o stupňoch podpory; kazuistika č. 10 (uvedená v prílohe 1);
- dotazník na identifikovanie rizikových žiakov v školách.

2. DEŇ – POKRAČOVANIE V SEKCIÁCH (PODĽA KATEGÓRIÍ OZ/PZ)

TÉMA:

Podpora multidisciplinarity a budovania inkluzívneho prostredia na školách

CIEĽ:

- vytvoriť priestor na diskusiu o aktuálnych situáciách, ktoré jednotlivé profesie riešia na školách;
- učiť sa zo vzájomnej skúsenosti a spolupráce s cieľom podporovať princípy uplatňovania multidisciplinarity na školách;
- hľadať konštruktívne stratégie pri riešeniach rôznych situácií na škole a budovať inkluzívne prostredie na školách.

PRIEBEH:

- lektori vedú diskusie v rámci jednotlivých sekcií podľa kategórií OZ/PZ;
- privítanie, úvodné nalaďovanie sa, podpora bezpečnej vzájomnej komunikácie a vzniku korektných pracovných vzťahov medzi všetkými účastníkmi;
- diskusia na témy, o ktoré majú členovia ŠPT záujem (napr. téma návratu do škôl):
  a) <u>témy školských psychológov:</u> prípady detí s hľadaním možností nadväzujúcej odbornej pomoci (pedopsychiater, neurológ, psychoterapia pre dospelých a pod.),
  b) <u>témy školských špeciálnych pedagógov:</u> možnosti podpory žiakov so ŠVVP počas pandémie, možnosti cielenej reedukácie; výmena skúseností účastníkov aktivít,
  c) <u>témy sociálnych pedagógov:</u> vzájomná prezentácia aktivít na prácu s triedou formou zážitku – sami si ich vyskúšali a následne im bola predstavená metodika realizácie, dané odporúčania k aktivitám a rôzne variácie aktivít.

ODPORÚČANIA:

- Vymieňať si aktivity a nápady na odborné činnosti.
- Pracovať s vedením škôl v súvislosti s neustálym budovaním postavenia ŠPT na školách, ako aj s budovaním väzieb so zariadením PaP.
- Podporovať pravidelnú komunikáciu medzi ŠPT a zariadením PaP, pretože je od nej závislá kvalitná spolupráca zúčastnených.

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácie: „Ako podporiť návrat žiakov do škôl“; „Pandémia COVID ako stresová situácia“; „Praktické tipy smerujúce k návratu žiakov do škôl“;
- aktivity určené na návrat žiakov do škôl.

9. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT

1. DEŇ – DOOBEDŇAJŠIA ČASŤ (PRE VŠETKÝCH OZ/PZ ZO ŠKÔL)

TÉMA:

Žiaci s nadaním a Aspergerovým syndrómom v škole

CIEĽ:

- prezentovať skúsenosti so vzdelávaním žiakov s intelektovým nadaním a s Aspergerovým syndrómom;
- predstaviť filozofiu vytvárania bezpečného vzdelávacieho prostredia;
- vytvoriť priestor na kladenie otázok a následnú diskusiu o deťoch s poruchami autistického spektra (ďalej len „PAS“) a špecificky k práci v centre CENADA.

PRIEBEH:

- prednášajúci: hostia z Centra pre nadanie a autizmus CENADA v Bratislave;
- PPT prezentácia k téme „Žiak s nadaním a Aspergerovým syndrómom na škole“;
- vymedzenie nadania (zdôraznenie osobnostných špecifík nadaných, ich rizík vo vývine a potreba špeciálneho prístupu a komplexného vnímania osobnosti), zdôrazňovanie potreby vytvárania bezpečného prostredia, rešpektovanie univerzálnych potrieb všetkých prítomných;
- diskusia o vývinových odlišnostiach a vzdelávacích záujmoch, ktoré sú prinášané cez viaceré kazuistiky z praxe (zdôraznenie oblasti asynchrónnosti vývinu nadaných detí, ich netradičných prejavov, aj dvojnásobnej výnimočnosti); otázka dysfunkčného perfekcionizmu;
- diskusia o prezentovaných témach, o riešení problémových situácií na škole a ponúkaných možnostiach vzdelávania (individuálne alebo samostatné vzdelávanie, s pomocou asistenta, špeciálneho pedagóga).

ODPORÚČANIA:

- Klásť dôraz na snahu a na vnútorné prežívanie žiakov, nie na ich výkon a dosahovanie výsledkov (tieto tendencie sú vyššie pri nadaných žiakoch).
- Klásť dôraz na to, že prekonávanie prekážok a chybovosť sú súčasťou práce na sebe, sú zdrojom zlepšovania sa (aj v skupine nadaných je nevyhnutné zdôrazňovať tento fenomén).
- Zdôrazňovať, že rešpektujúca výchova má viesť k rozvoju samostatnosti a zodpovednosti žiakov.
- V súvislosti s reagovaním na intenzívne vnímanie zmyslových podnetov žiaka je vhodné podporiť vytvorenie priestorových možností na školách, ktoré pomáhajú znížiť, resp. minimalizovať zmyslové podnety (napr. malá trieda, individuálna študovňa).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- PPT prezentácia na tému „Žiak s nadaním a Aspergerovým syndrómom na škole“;
- príklady IVP (uvedené v prílohe 2).

10. STRETNUTIE – SYSTÉMOVÉ VEDENIE ŠPT

TÉMA:

Teambuilding (pre všetkých OZ/PZ zo škôl)

CIEĽ:

- vytvoriť príjemnú atmosféru, ktorá dá priestor na zhodnotenie vzájomnej spolupráce;
- analyzovať kroky, ktoré povedú k nastaveniu procesných zmien v rámci spolupráce;
- pripraviť plán odborných činností na ďalší školský rok;
- vytvoriť oddychový priestor v súvislosti so psychohygienou OZ zariadenia PaP aj členov ŠPT;
- inšpirovať k realizácii zážitkových aktivít pre PZ a OZ škôl.

PRIEBEH:

- **Pobyt v lese:**
  - lektori pripravili 3 možné trasy príchodu na miesto realizácie pracovného stretnutia v prírode (napr. v bratislavskom lesoparku);
  - účastníci zo ŠPT, ako aj OZ zariadenia PaP podľa vlastných kapacít a potrieb zvolili svoje možnosti dostavenia sa na miesto stretnutia (rôzna náročnosť);
  - cesta po lese bola aktívnym oddychom a zároveň miestom vytvorenia priestoru na vzájomnú komunikáciu.
- **Zhodnotenie odborných činností počas školského roka zrealizované v cieli jednotlivých trás:**
  - lektori prostredníctvom výtvarnej aktivity „silné momenty v školskom roku“ a následnej diskusie priniesli podnety, ktoré sa na základe ich praxe javia ako nápomocné – pri predstave ťaživých momentov počas školského roku si vytvoriť spojenie s tým, čo bolo zdrojové (prospešné, zmysluplné, hodnotné...);
  - prebehla krátka diskusia na vytvorenie priestoru na potrebné systémové riešenia, ktoré budú v budúcom školskom roku prerokované s riaditeľstvami škôl (napr. zníženie počtu funkcií na školách, podporenie 1. podpornej úrovne na školách, podpora postavenia ŠPT na škole).

ODPORÚČANIA:

- Nastaviť možnosti psychohygieny je dôležitou súčasťou práce ŠPT.
- Na školách a v školských zariadeniach je nevyhnutné dbať na individuálne potreby jednotlivca (nielen žiaka, ale aj PZ/OZ a ostatných zamestnancov).

INFORMÁCIE A DOKUMENTY:

- videomateriál zo zážitkovej aktivity.

ZHRNUTIE

Cieľom dokumentu bolo poukázať na spôsob spolupráce – dobrú prax zariadenia PaP BA III so ŠPT v školách v územnej pôsobnosti zariadenia (prostredníctvom popísaných stretnutí a jednotlivých kazuistík). Dosiahnutie efektívnej a pružnej spolupráce zariadenia PaP CPPPaP BA III so ŠPT na školách spočívalo v nasledovných kritériách/procesoch, ktoré si zariadenie PaP vopred stanovilo:

- Zladenie vzťahov OZ v tíme zariadenia PaP a tímový prístup jednotlivých OZ v zariadení PaP BA III.
- Proaktivita vedenia zariadenia PaP v budovaní vzťahov so školami, v komunikácii s vedením škôl o podpore a význame budovania ŠPT na školách.
- Vyčlenenie OZ zo zariadenia PaP, ktorý má na starosti koordináciu ŠPT na školách, pričom spolupráca PZ/OZ na školách a zariadenia PaP je postavená na pridelenom konkrétnom subtíme zariadenia PaP k jednotlivým OZ, školským špeciálnym pedagógom a pedagogickým asistentom na školách v územnej pôsobnosti zariadenia.
- Modelovanie partnerského prístupu zo strany zariadenia PaP k ŠPT (zariadenie nie je nadradené, navrhuje vhodné postupy, vedie, prípadne v istých momentoch koučuje a mentoruje k tomu, aby sa ŠPT rozvíjali v súlade so svojimi potrebami).
- Modelovanie multidisciplinárnej spolupráce: sieťovanie s ďalšími relevantnými odborníkmi.
- Zabezpečovanie možností na plánované, štruktúrované a kontinuálne vzdelávanie OZ, školských špeciálnych pedagógov a pedagogických asistentov v ŠPT (súčasťou je aj podpora v adaptačnom vzdelávaní).
- Vytvorenie funkčných komunikačných kanálov (spoločné online úložisko v aplikácii MS Teams).
- Sieťovanie subjektov v spádovej oblasti podľa potrieb.

Okrem nastavenej stratégie a kontinuálnej práce s odbornými tímami na školách je dôležité poukázať na fakt, že celý model spolupráce zariadenia PaP so ŠPT je postavený na odovzdávaní kompetencií OZ/PZ v ŠPT a na postupnom spoločnom vytváraní systémov a procesov, v ktorých sa veľká časť práce prenáša zo zariadenia PaP na ŠPT. Takáto optimalizácia je možná vtedy, ak oba subjekty konajú v spoločnej zhode, na základe rovnakých princípov a so zladenou víziou práce ŠPT, metodológiou a procesmi. Je to možné dosiahnuť len v úzkej spolupráci zariadenia PaP s vedením škôl a so samotným ŠPT. Odporúčania konkrétnych krokov vybudovania úzkej spolupráce zariadenia PaP so ŠPT sú zhrnuté v kazuistike č. 8 s názvom *Budovanie viacúrovňovej podpory*, v časti odporúčania a návrhy na zlepšenie.

NAMIESTO ZÁVERU

Výnimočnosť práce v zariadení poradenstva a prevencie tkvie v neobyčajných ľuďoch, ktorí ju vytvárajú. Je mi cťou žiť a pracovať v kolektíve, kde kvalitné medziľudské vzťahy sú hodnotou. Snaha o porozumenie, vzájomný rešpekt a úcta sú mostami k sebe a zároveň základom na budovanie inšpirácií iných.

Ďakujem tímu v našom zariadení poradenstva a prevencie za mnohé pripravené a zrealizované odborné činnosti, nápady pri riešení viacerých situácií, veľa spoločných rozhovorov, vzdelávaní, vzájomnú podporu a humor medzi nami. Ďakujem za mnohé podnety, ktoré viedli mňa k sebarozvoju a tím k vyššej kvalite odborných činností. Zároveň ďakujem ostatným zúčastneným (školským podporným tímom, spádovým školám i prizvaným tretím stranám) za spoluprácu.

Prajem vám žiť pracovný život v inšpiratívnom prostredí.

PaedDr. Jana Lednická
riaditeľka CPP, Bratislava III

Príloha 1 – KAZUISTIKY

V nasledujúcej časti uvádzame vybrané kazuistiky OZ zo zariadenia PaP BA III, ktoré demonštrujú tímovú spoluprácu ŠPT s učiteľmi, s vedením škôl a s OZ zo zariadenia PaP. Sú inšpiráciou a ilustráciou toho, ako by mohla fungovať spolupráca ŠPT, zariadenia PaP, pedagógov, vedenia školy a rodičov a aplikovania multidisciplinárneho prístupu realizovaného na viacerých úrovniach.

Kazuistika č. 1
PRÁCA ŠPT SO ŽIAKOM S RODIČMI V ROZVODOVOM KONANÍ

Vypracovala: Mgr. Zuzana Krištofičová

Druh školy: základná škola; 1. stupeň

Zloženie ŠPT: školský psychológ, sociálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg

Pozícia OZ zariadenia PaP: sociálny pedagóg – preventista

Primárny problém žiaka: úzkosť, strach a sociálna interakcia žiaka

ANOTÁCIA

Dôvodom intervencie u žiaka bola jeho úzkosť a strach vyplývajúci z komplikovanej rodinnej situácie, ktorý sa začal prejavovať v škole. Triedny učiteľ upozornil na problém členov ŠPT. So žiakom pracovali dvaja členovia ŠPT – sociálny pedagóg a školský psychológ. Prípad supervidovali s OZ zariadenia PaP BA III. Po konzultácii s triednym učiteľom, triednym kolektívom a matkou žiaka bola začatá individuálna práca so žiakom. Počas lockdownu s ním bol udržiavaný vzťah online. Po návrate žiakov 1. stupňa do škôl s ním bude sociálny pedagóg školy pracovať opäť osobne. Zatiaľ je prípad v riešení, no čiastkové pokroky už sú viditeľné.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU ŽIAKA

Žiak má náročné obdobie, pretože aktuálne prebieha súd o zverenie dieťaťa do starostlivosti matky.

S otcom má komplikovaný vzťah, má z neho strach. V rodine sa v minulosti vyskytovalo násilné správanie zo strany otca smerom k synovi. Momentálne má otec súdny zákaz kontaktu s dieťaťom, čo chce zmeniť. Žiak absolvoval viaceré výsluchy na súde, čo spolu s rodinnou situáciou ovplyvnilo jeho správanie voči iným. Vyžaduje si nadmernú pozornosť učiteľov, vo vzťahu k spolužiakom je často konfliktný, viac si rozumie s dievčatami. Ak sa cíti v nepohode, prejavuje sa uňho triaška, záchvaty plaču, pri konflikte utečie z triedy či sa schová pod lavicu. Žiak preto potrebuje individuálny prístup odborníka. Zároveň je potrebné pracovať so skupinovou dynamikou celej triedy.

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

Na riešení uvedeného problému s neprimeraným správaním žiaka sa podieľali dvaja členovia ŠPT – sociálny pedagóg a školský psychológ, v spolupráci triednym učiteľom a za podpory riaditeľa školy, ktorý

vnímal dôležitosť ŠPT na škole. Sociálny pedagóg konzultoval prípad na základe upozornenia triedneho učiteľa, ktorý dostal informácie od matky žiaka o prebiehajúcom súdnom konaní, zároveň vnímal u žiaka úzkostné prejavy.

Po rozhovore s triednym učiteľom nasledovala konzultácia s matkou, počas ktorej sa sociálny pedagóg školy dohodol na vzájomnej spolupráci s matkou. Zároveň prebehla konzultácia so žiakom, kde mu bola ponúknutá podpora. Nasledovalo pozorovanie v triede (ako žiak funguje na hodine i počas prestávky). Medzitým sa začala individuálna práca so žiakom formou rozhovoru a hry, zameraná na vytvorenie vzťahu a bezpečia. Sociálny pedagóg školy spolu so školským psychológom začali prácu s triednym kolektívom s cieľom nastaviť pozitívnu klímu v triede.

Individuálne a skupinovo nastavenú prácu so žiakom zastavilo zatvorenie škôl. Intervencie so žiakom i s jeho matkou pokračovali v online priestore (no iba v udržiavacom móde). Po otvorení škôl sa opäť sociálny pedagóg školy plánuje osobne stretávať so žiakom i s jeho matkou. V prípade potreby bude pokračovať aj skupinová práca s triedou. Momentálne je stav žiaka stabilizovaný. Poskytnutá starostlivosť členov ŠPT a vzťah so sociálnym pedagógom školy založený na dôvere sa prejavuje v jeho pokojnejšom reagovaní v stresových situáciách počas vyučovacieho procesu. Doposiaľ sa však neuskutočnil súd vo veci zverenia dieťaťa do starostlivosti, čo bude mať zásadný vplyv na psychiku žiaka.

Sociálny pedagóg školy prípad konzultoval s OZ zariadenia PaP BA III, kde majú členovia ŠPT možnosť kedykoľvek požiadať o konzultáciu či supervíziu.

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

ŠPT získali prostredníctvom vedenia riaditeľa zariadenia PaP BA III odborné vedomosti v oblasti individuálnej práce s klientom, tvorby kazuistík a postupe riešenia danej problematiky. V rámci vzdelávania v skupinových zručnostiach boli členovia ŠPT podporení v skupinovej dynamike i v zručnostiach rešpektujúcej komunikácie. Rovnako im bol ponúknutý ucelený online program s aktivitami na prácu s triedou, program na prácu s triedou prezenčne a tiež metodická podpora. OZ zo zariadenia PaP plánovali byť prítomní na stretnutí s triedou spolu s členmi ŠPT. Vzhľadom na zatvorenie škôl z dôvodu vypuknutia pandemickej situácie boli plánované osobné stretnutia nahradené supervíziou skupinovej práce členov ŠPT v online priestore. OZ zo zariadenia PaP zostávajú naďalej v kontakte s členmi ŠPT a sú k dispozícii v prípade potrebnej supervízie skupinovej či individuálnej práce.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

Multidisciplinárny prístup v tomto prípade vidno na viacerých úrovniach: v rámci školy medzi jednotlivými členmi ŠPT (sociálny pedagóg a školský psychológ), spolupráca s triednym učiteľom, spolupráca s rodičom, spolupráca s OZ zo zariadenia PaP BA III a možnosť prezentovania prípadu na online skupinovej supervízii ŠPT vedených riaditeľom zariadenia PaP BA III.

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

V tomto prípade bolo ako významné obmedzenie vnímané uzatvorenie škôl z dôvodu pandémie, pretože sa rozbehnutá spolupráca spomalila, ostala vo virtuálnom priestore, ktorý nenahradí dostatočne osobný kontakt. Po otvorení škôl sa začala opäť rozbiehať spolupráca ŠPT so žiakom i s matkou na osobnej úrovni. Zároveň sú plánované osobné návštevy OZ zo zariadenia PaP BA III v škole a pokračovanie v spolupráci s členmi ŠPT pri riešení prípadu s celým triednym kolektívom. Pokračujú tiež osobné supervízie členov ŠPT.

Kazuistika č. 2

ADAPTAČNÉ VZDELÁVANIE SOCIÁLNEHO PEDAGÓGA ŠKOLY

Vypracovala: Mgr. Zuzana Krištofičová

Druh školy: základná škola

Zloženie ŠPT: školský psychológ, sociálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg

Pozícia OZ zariadenia PaP: sociálny pedagóg – preventista

Primárny problém klienta: vedenie začínajúceho člena ŠPT v rámci adaptačného vzdelávania

ANOTÁCIA

Cieľom adaptačného vzdelávania bolo počas piatich mesiacov odovzdať začínajúcemu sociálnemu pedagógovi školy informácie z oblasti priamej preventívnej a intervenčnej práce s individuálnymi žiakmi, malými skupinkami a celými triedami, z oblasti mediácie, nenásilnej komunikácie, intravízie a supervízie, vzdelávania učiteľov, skríningu, terapie, sieťovania s ÚPSVaR-om, políciou, lekármi a pod.

Zároveň bolo cieľom adaptačného vzdelávania podporovať inkluzívnu filozofiu, čiže vzájomnú spoluprácu medzi členmi ŠPT. Okrem vedomostí bola začínajúcemu sociálnemu pedagógovi ponúknutá aj priama podpora pri práci so skupinou a individuálny priestor na konzultácie.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

Začínajúci sociálny pedagóg školy má zo zákona povinnosť absolvovať adaptačné vzdelávanie pod vedením uvádzajúceho zamestnanca – OZ zo zariadenia PaP. Uvádzajúci OZ vedie začínajúceho OZ spolu s celým ŠPT a sprostredkúva mu nielen vedomosti a zručnosti z oblasti práce s jednotlivcom a skupinou, ale i metodickú podporu. Začínajúci OZ ako člen ŠPT tak má možnosť vzdelávať sa i komunikovať vzniknuté situácie individuálne či s ďalšími členmi ŠPT z iných škôl.

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

Adaptačné vzdelávanie začínajúceho sociálneho pedagóga školy pozostávalo z rôznych oblastí a modulov. Začínajúci OZ sa zúčastňoval dva dni v mesiaci na skupinových metodických stretnutiach, ktoré organizovali OZ zo zariadenia PaP BA III. Stretnutia boli špecificky zamerané pre jednotlivé kategórie OZ, pričom jednotliví začínajúci OZ škôl sa v priebehu dňa delili do sekcií (sekcia pre školských psychológov, školských špeciálnych pedagógov, sociálnych pedagógov), kde v menšej skupinke dostali špecifickejšie informácie od prislúchajúcich OZ zo zriadenia PaP. Jednotlivé stretnutia sa venovali legislatíve, filozofii inkluzívneho vzdelávania, vymedzeniu kompetencií medzi jednotlivými odborníkmi v tíme, preventívnej depistážnej činnosti, práci s citlivými údajmi, individuálnej práci so žiakom, skupinovej práci s celým triednym kolektívom, špecifikám práce v online prostredí, práci s rodičmi, nadviazaniu spolupráce s učiteľmi na škole, príprave prednášok pre pedagógov, budovaniu priaznivej atmosféry na škole, špecifikám práce súvisiacim s vekom dieťaťa, práci so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia a pod.

Začínajúci sociálny pedagóg sa v rámci svojho adaptačného vzdelávania zároveň zúčastnil na piatich stretnutiach v dvoch po sebe nasledujúcich behoch (osobne i online formou), ktoré boli zamerané na

prácu so skupinou pre členov ŠPT. Cieľom skupinovej práce bolo interaktívnou formou odovzdať vedomosti a zručnosti z rešpektujúcej komunikácie, sprostredkovať členom ŠPT teóriu emócií a následne vedieť reagovať podporne, používať empatickú reakciu, „ja“ výrok, zadávať hranice, poznať zásady oceňovania a pod. Stretnutia pozostávali z teoretickej časti a z praktickej časti tvorenej jednotlivými aktivitami určenými pre žiakov, na ktorých sa ŠPT sami aktívne zúčastnili a zažili si ich na sebe. Následne im bola poskytnutá metodická podpora k jednotlivým aktivitám od OZ zo zariadenia PaP. Súčasťou skupinového vzdelávania bola aj práca s triednym kolektívom. ŠPT dostali manuál na prácu s triedami, kde bola opísaná práca s dynamikou triedy i samotné aktivity. Po uskutočnení práce s triednym kolektívom bol vyčlenený v rámci stretnutia čas na reflexiu, prípadne na spoločné riešenie vzniknutých náročných situácií.

Súčasťou adaptačného vzdelávania bola i „ochutnávka” rôznych prednášok od odborníkov z oblasti ADHD, krízovej intervencie v školskom prostredí, vzťahovej väzby, metódy Sindelar na podporu oslabených funkcií u detí a Feuersteinovej metódy učenia. Okrem toho boli prizvaní: právnik z oblasti rodinného práva s témou rozvody, pracovník sociálnej kurately a ďalší odborníci z iných rezortov.

Okrem uvedených možností skupinovej metodickej podpory bolo začínajúcemu sociálnemu pedagógovi školy poskytnuté minimálne jedno individuálne stretnutie týždenne so sociálnym psychológom zo zariadenia PaP. Na individuálnych stretnutiach dostal možnosť otvoriť akúkoľvek tému, ktorá sa objavila počas jeho adaptačného vzdelávania.

Súčasťou vedenia začínajúceho OZ bola i príprava na adaptačnú skúšku. Úlohou začínajúceho sociálneho pedagóga bolo napísať individuálnu kazuistiku žiaka, s ktorým pracoval, a jedno zhodnotenie práce so skupinou. Adaptačná skúška tak prebiehala za účasti vedenia školy, OZ zo ŠPT, uvádzajúceho OZ a ešte jedného odborníka, či už zo školy alebo zo zariadenia PaP BA III. Skúška uvedeného začínajúceho sociálneho pedagóga školy pozostávala z prezentácie individuálnej kazuistiky i zhodnotenia skupinovej práce s triedou, z komunikácie s vedením, ako vníma ŠPT, a zo vzájomnej diskusie. Následne škola dostala záverečnú správu uvádzajúceho OZ.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

V rámci multidisciplinárneho prístupu možno sledovať viacero prelínajúcich sa úrovní: komunikácia v rámci ŠPT tímu, spolupráca s vedením školy i s pedagogickým zborom, spoločná komunikácia i diskusia členov ŠPT z rôznych škôl, blízka spolupráca s OZ zo zariadenia PaP, ktorá je poskytovaná kontinuálne a bude poskytovaná i v budúcnosti, sieťovanie odborníkov mimo škôl.

Kazuistika č. 3

RIZIKOVÉ SOCIÁLNE VZŤAHY V TRIEDNOM KOLEKTÍVE

Vypracovala: Mgr. Michaela Syčová

Druh školy: základná škola; 1. stupeň

Zloženie ŠPT: školský psychológ, sociálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg

Pozícia OZ zariadenia PaP: sociálny pedagóg – preventista

Primárny problém klienta: rizikové sociálne vzťahy v triednom kolektíve

ANOTÁCIA

V tretiackej triede sa medzi žiakmi vyskytuje rizikové správanie a ťažkosti v sociálnych vzťahoch medzi žiakmi, ktoré súvisia aj s ťažkosťami v učení. Po počiatočných komplikáciách v nastavovaní spolupráce ŠPT sa podarí rozbehnúť aktívnu psychologickú, špeciálnopedagogickú i sociálnu podporu pre jednotlivcov, ako i kolektív žiakov.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

Pozorovaním triedy, administrovaním sociometrických dotazníkov a realizovaním rozhovorov s triednym učiteľom sa ukázalo, že sú medzi žiakmi v triede rizikové sociálne vzťahy. Medzi žiakmi sa vyskytujú nežiaduce prejavy správania v podobe vyrušovania, nadávania, zosmiešňovania, bitiek, používania ubližujúcich prezývok, ničenia pomôcok, nerešpektovania pravidiel a i. Takéto fungovanie je v triede vnímané ako norma, bežný spôsob fungovania v kolektíve. Taktiež je podozrenie, že dochádza k vyčleňovaniu niektorých žiakov z kolektívu, napr. v podobe odmietania byť s nimi v skupine, odmietania s nimi hovoriť, posielania preč, osočovania a pod. Dané prejavy spĺňajú znaky šikanovania.

Ďalšou líniou, ktorá súvisí s uvedeným problémom, sú ťažkosti v učení niektorých žiakov (nepozornosť a nízka miera sústredenia, ťažkosti v čítaní, písaní, počítaní, problémy s rečou a pod.).

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

Do triedy nastúpil nový triedny učiteľ a po pár týždňoch si všimol, že niektorí žiaci majú ťažkosti s učením (na svoj vek nedosahujú potrebné vzdelávacie výsledky). Zároveň si všimol, že sa medzi žiakmi objavuje ubližujúce správanie (napr. prezývky, bitky, zosmiešňovanie). Situáciu sa snažil riešiť rozhovormi so žiakmi a ich rodičmi. S niektorými rodičmi sa mu podarilo skontaktovať, s inými spoluprácu nenadviazal. Situácia sa nelepšila, preto triedny učiteľ upozornil na situáciu v triede riaditeľa školy. Ten spolu so školskými špeciálnymi pedagógmi odporučil rodičom, s ktorými sa podarilo nadviazať komunikáciu, vyšetrenie v CPPPaP pre ťažkosti v učení. Školskí špeciálni pedagógovia zároveň komunikovali s triednym učiteľom o nastavení vyučovacieho procesu so zohľadnením individuálnych ťažkostí žiakov, avšak ich odporúčania neboli jednotné, čo situácii v triede nepomáhalo.

Do školy nastúpil začínajúci sociálny pedagóg, ktorý sa v rámci svojho adaptačného vzdelávania zúčastnil na skupinových metodických stretnutiach. Na stretnutiach bol zamestnancami PaP vedený k „zmapovaniu“ potrieb jednotlivých tried na škole, k všímaniu si vyskytujúcich sa ťažkostí u žiakov v učení,

vzťahov medzi žiakmi, rizikových prejavov správania, ako aj silných stránok a pozitív triednych kolektívov a pod. Riaditeľ školy a školskí špeciálni pedagógovia upozornili sociálneho pedagóga na ťažkosti v triede. Sociálny pedagóg išiel na základe upozornenia na pozorovanie do triedy a administroval sociometrické dotazníky. Rovnako vyhodnotil správanie žiakov ako rizikové a usúdil, že v triede je potrebné intervenovať sociálne vzťahy žiakov. Po dohode s triednym učiteľom, školskými špeciálnymi pedagógmi a riaditeľom školy požiadal o pomoc sociálneho pedagóga zo zariadenia PaP (CPPPaP BA III) pri realizácii preventívneho programu zameraného na nápravu sociálnych vzťahov medzi žiakmi. Preventista (sociálny pedagóg) zo zariadenia PaP poskytol metodickú podporu sociálnemu pedagógovi v administrovaní a vyhodnotení sociometrických dotazníkov v triede. Následne spolu na viacerých konziliárnych stretnutiach pripravili program intervencie sociálnych vzťahov v kolektíve žiakov, dohodli si termíny práce s triedou, ako i ďalšie postupy (dohodnutie stretnutí s triednym učiteľom, informovanie rodičov, administrácia programu atď.). V snahe zastavenia šikanovania OZ z CPPPaP odporučili sociálnemu pedagógovi školy a triednemu učiteľovi prešetriť podozrenie na šikanovanie, zabezpečiť nepretržitý dozor v triede, individuálnu podporu obetiam a zastavenie konania agresora/agresorov, príp. individuálnej podpory agresora. Odporučený bol postup v zmysle smernice č. 36/2018.

Z mapovania potrieb školy vzišla aj potreba psychologickej podpory a starostlivosti o žiakov, preto sa riaditeľ a psychológ z CPPPaP spoločne s riaditeľom školy stretli s pracovníkmi odboru školstva okresného obvodu, aby spolu žiadali o financie na školského psychológa. Sociálny pedagóg školy zároveň absolvoval vzdelávanie „Práca so skupinou pre školské podporné tímy“ zamerané na získanie vedomostí o dynamike skupiny, práci s kolektívom a rozvoj komunikačných zručností v zmysle rešpektujúcej komunikácie, ktoré realizoval tím oddelenia poradenstva sociálneho vývinu a prevencie CPPPaP.

Diagnostické psychologické a špeciálnopedagogické vyšetrenia niektorých žiakov z triedy potvrdili ŠVVP u daných žiakov, na základe čoho CPPPaP odporúčalo žiakom priradiť asistenta učiteľa a vzdelávať ich podľa IVVP. Psychológ a špeciálny pedagóg z CPPPaP aktívne komunikovali so školským špeciálnym pedagógom a triednym učiteľom o nastavovaní individuálneho prístupu pre žiakov. Súčasne s tým boli usmerňovaní aj rodičia žiakov. Riaditeľ školy so školským špeciálnym pedagógom aj na základe správ od CPPPaP požiadali o financie na asistenta.

Sociálny pedagóg školy spolu s OZ z CPPPaP začali realizovať preventívny program zameraný na zlepšenie sociálnych vzťahov v triede a prevenciu šikanovania. Súčasťou programu bolo aj usmerňovanie prístupu triedneho učiteľa k žiakom so zameraním na posilnenie žiaduceho správania, oslabenie nežiaduceho správania a nastavenie pravidiel v kolektíve žiakov. Preventívny program s triedou stoplo načas uzatvorenie škôl, resp. presunutie vzdelávania do dištančnej formy (žiakom, ktorí mali ťažkosti s učením, pomáhal počas dištančného vzdelávania asistent učiteľa z inej triedy). Sociálny pedagóg školy zostal v kontakte s CPPPaP aj počas karantény, keďže sa obával, že sa šikanovanie sociálnou izoláciou neprerušší, len sa presunie do online prostredia. Sociálny pedagóg preto pravidelne komunikoval s triednym učiteľom a on zase s rodičmi žiakov. Tieto obavy potvrdené neboli.

V druhej polovici školského roka škola získala financie na školského psychológa a asistentov učiteľa. Jeden z asistentov učiteľa bol priradený aj do danej triedy. Sociálny pedagóg školy spolu s OZ z CPPPaP oboznámili nového školského psychológa so situáciou v triede. Spoločne sa dohodli na ďalších postupoch: psychológ z CPPPaP sprevádzal začínajúceho školského psychológa v adaptačnom vzdelávaní, supervidoval, koordinoval a poskytoval metodickú podporu. Po návrate žiakov do škôl budú pokračovať v realizácii preventívneho programu spolu so školským psychológom a sociálnym pedagógom. Školský psychológ absolvuje vzdelávanie zamerané na prácu so skupinou, ktoré realizuje CPPPaP, a bude spolu so školským špeciálnym pedagógom poskytovať metodickú podporu a koordináciu práce asistenta učiteľa a triedneho učiteľa. Okrem toho bude poskytovať psychologickú starostlivosť niektorým žiakom

z triedy v podobe individuálnych alebo skupinových stretnutí, tiež sa bude podieľať na realizácii preventívneho programu v triede. Školský špeciálny pedagóg bude podporovať rozvoj špecifických funkcií u integrovaných žiakov pri individuálnej starostlivosti a spolu so školským psychológom bude poskytovať metodickú podporu asistentovi učiteľa a triednemu učiteľovi. Všetci členovia ŠPT budú v prípade aktívne komunikovať potreby s triednym učiteľom, asistentom učiteľa i s rodičmi žiakov.

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

Školský podporný tím sa v priebehu riešenia prípadu ešte len tvoril. Zo začiatku ŠPT predstavovali dvaja školskí špeciálni pedagógovia, ktorí sa rozchádzali v odborných prístupoch, kvôli čomu medzi nimi vznikali konflikty. CPPPaP odporúčalo vedeniu školy mediáciu pre školských špeciálnych pedagógov, aby mali možnosť si rozdeliť kompetencie. Avšak napriek snahám vedenia sa nepodarilo konflikty medzi nimi vyriešiť. Na metodických stretnutiach, ktoré realizovalo CPPPaP, sa školskí špeciálni pedagógovia nezúčastňovali, resp. sa na nich zúčastňovali nepravidelne a len pasívne. Komunikáciu s CPPPaP prevažne inicioval riaditeľ školy. Aj koordinácia činnosti školských špeciálnych pedagógov prevažne prebiehala prostredníctvom neho.

Po nástupe sociálneho pedagóga do školy sa CPPPaP snažilo spoluprácu ŠPT naštartovať, avšak školských špeciálnych pedagógov sa nepodarilo motivovať k aktívnej spolupráci. Sociálny pedagóg školy sa od svojho nástupu zúčastňoval na všetkých metodických stretnutiach, absolvoval taktiež adaptačné vzdelávanie a vzdelávanie v skupinových zručnostiach pod vedením CPPPaP. Zamestnanci CPPPaP od začiatku v súvislosti s daným prípadom aktívne komunikovali so sociálnym pedagógom, koordinovali a metodicky viedli jeho činnosť, či už v záležitosti „mapovania“ potrieb školy, dohodnutí postupov pri riešení situácie v triede, cez podporu odborných zručností až po jeho zapojenie do realizácie preventívneho programu.

V čase príchodu školského psychológa už na škole pôsobil len jeden školský špeciálny pedagóg. Školský psychológ nastúpil do adaptačného vzdelávania a začal sa pravidelne zúčastňovať na metodických stretnutiach CPPPaP. Prihlásil sa tiež na vzdelávanie v skupinových zručnostiach realizovaných CPPPaP. Podarilo sa mu nadviazať pravidelnú komunikáciu a spoluprácu so sociálnym pedagógom aj školským špeciálnym pedagógom, čo pomohlo stabilizovať ŠPT. V rámci koordinácie ŠPT sa podarilo v danom prípade rozbehnúť aktívnu prácu členov ŠPT na psychickej, špeciálnopedagogickej i sociálnej podpore žiakov danej triedy.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

OZ z CPPPaP spolupracovali medzi sebou (riaditeľ CPPPaP, poradenský psychológ, špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg – preventista) a zároveň spolupracovali a poskytovali metodickú podporu OZ a PZ školy (riaditeľ školy, ŠPT, triedny učiteľ, asistent učiteľa). Poradenský psychológ a špeciálny pedagóg CPPPaP tiež komunikovali s rodičmi žiakov so ŠVVP. Okrem toho spolupracovali OZ a PZ školy navzájom (ŠPT medzi sebou aj v rámci metodickej podpory asistentov učiteľa a koordinácie pedagógov) a komunikovali aj s rodičmi žiakov so ŠVVP.

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

Prekážkou riešenia daného prípadu bolo, že ŠPT nebol kompletný od začiatku roka, ale vznikal v jeho priebehu, čo spomalilo riešenie prípadu. Taktiež pandemická situácia prerušila skupinovú prácu s triedou a priniesla žiakom sociálnu izoláciu, ktorej dosah na žiakov a celý kolektív zatiaľ nie je známy.

Kazuistika č. 4

NEPRIAZNIVÁ SOCIÁLNA KLÍMA V TRIEDE

Vypracovala: Mgr. Michaela Syčová

Druh školy: základná škola; 1. stupeň

Zloženie ŠPT: školský psychológ, sociálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg

Pozícia OZ zariadenia PaP: sociálny pedagóg – preventista

Primárny problém klienta: nepriaznivá sociálna klíma v triede

ANOTÁCIA

Vo štvrtáckej triede sa už piatykrát zmenil triedny učiteľ. Medzi žiakmi sa objavuje rizikové sociálne správanie a nový učiteľ sa dostáva do konfliktu s niektorými žiakmi a ich rodičmi. Po nastavení podporných opatrení sa podarí rozbehnúť intervenciu nielen v prípade správania žiakov, ale aj v prípade zlepšenia sociálnych vzťahov medzi žiakmi i žiakmi a pedagógmi.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

Ťažkosti v správaní niektorých žiakov, objavujúce sa prejavy šikanovania, neprítomnosť systematického budovania pozitívnych sociálnych vzťahov v triede, chýbajúci stabilný triedny učiteľ, nedostatočná spolupráca medzi triednym učiteľom a pedagogickým asistentom.

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

Riaditeľ školy, na ktorej ešte nebol v tom čase ŠPT (len školský špeciálny pedagóg), požiadal CPPPaP BA III o pomoc pri zlepšení vzťahov medzi žiakmi a triednym učiteľom. Triedny učiteľ bol v triede nový, avšak išlo v poradí už o piateho triedneho učiteľa v danej triede za tri roky.

Pri zisťovaní informácií sa zamestnanci CPPPaP dozvedeli, že triedny učiteľ si nerozumie najmä s tromi konkrétnymi žiakmi v triede. Ide o žiakov, ktorých popisujú iní pedagógovia ako problémových, nerešpektujúcich pravidlá a autority. Dvaja z týchto žiakov sú integrovaní, obaja s poruchami učenia a s ADHD. Zároveň sa matky daných žiakov obrátili na riaditeľa školy s výhradami k vyučovacím metódam triedneho učiteľa. Prekážalo im množstvo učiva, ktoré žiakom dával, nedostatok ocenenia žiakov a popisovali aj situácie, keď mal byť triedny učiteľ voči žiakom dehonestujúci.

Riaditeľ školy uskutočnil hospitácie na vyučovaní a rozhovor s triednym učiteľom a pedagogickým asistentom. Rovnako tieto rozhovory zrealizovali aj OZ z CPPPaP. Triedny učiteľ videl problém v žiakoch, pedagogický asistent vnímal, že je problém na oboch stranách. Nesúhlasil so správaním žiakov, ale zároveň mu prekážali aj niektoré spôsoby komunikácie triedneho učiteľa. Spolupráca medzi triednym učiteľom a pedagogickým asistentom nefungovala. Obaja však popisovali, že sa u viacerých žiakov z triedy vyskytujú prejavy nežiaduceho správania, ako napr. vyrušovanie, nadávky, bitky, ubližujúce prezývky, vysmievanie sa, nerešpektovanie pravidiel a iné.

OZ z CPPPaP zrealizovali v triede pozorovanie a administrovali sociometrické dotazníky. Zistili, že žiaci sa v triede navzájom vnímajú ako kamaráti, zároveň sa medzi nimi vyskytujú prejavy správania, ktoré popisovali triedny učiteľ a pedagogický asistent. Pozorovali tiež, že približne polovica žiakov v triede je skôr tichších, menej presadzujúcich sa, niektorí boli vnímaní ako vyskytujúci sa skôr na okraji kolektívu. Druhú polovicu tvorili žiaci priebojnejší, v skupine viditeľnejší, niektorí presadzujúci vlastné záujmy, niekedy aj na úkor druhých. OZ z CPPPaP zároveň vnímali, že žiaci, s ktorými si triedny učiteľ nerozumie, majú v triede značný vplyv a viacerí spolužiaci ich nasledujú. Zároveň spôsob komunikácie triedneho učiteľa nepomáhal k tomu, aby boli žiaci ochotnejší spolupracovať, mohol spôsobiť u žiakov pocit nespravodlivosti a otvárať konflikty. Triednemu učiteľovi preto pri rozhovoroch ponúkali odporúčania na iný spôsob komunikácie. Napriek tomu, že triedny učiteľ aj pedagogický asistent boli poučení, ako si nastaviť spoluprácu, aby bola pomáhajúca žiakom aj im navzájom, a zároveň ako môžu aj oni pracovať na zlepšení vzťahov medzi žiakmi v triede, zamestnanci CPPPaP nemali možnosť s nimi hovoriť pravidelne a overovať si, či odporúčania realizujú a či sú účinné.

Následne začali OZ z CPPPaP realizovať preventívny program zameraný na odstránenie nežiaduceho správania, posilnenie žiaduceho správania a zlepšenie vzťahov nielen medzi žiakmi navzájom, ale aj medzi žiakmi a triednym učiteľom. Situácia v triede sa nezlepšovala a niektorí rodičia začali tlačiť na vedenie školy, aby zmenilo triedneho učiteľa. Preventívny program s triedou načas zastavilo uzatvorenie škôl, resp. presunutie vzdelávania do dištančnej formy. Sociálna izolácia spôsobila, že medzi žiakmi navzájom ani medzi žiakmi a triednym učiteľom nevznikali také časté konflikty. Zároveň škola získala ŠPT, tvorený školským psychológom, sociálnym pedagógom a školským špeciálnym pedagógom. ŠPT sa zúčastňoval od začiatku na takmer všetkých skupinových metodických stretnutiach, ktoré organizovala CPPPaP BA III. Školský psychológ aj sociálny pedagóg sa prihlásili aj na vzdelávanie „Práca so skupinou pre ŠPT“ organizované oddelením poradenstva sociálneho vývinu a prevencie CPPPaP BA III. Následne pomohli nastaviť spoluprácu medzi pedagogickým asistentom a triednym učiteľom. Zároveň uskutočnili rozhovory s matkami žiakov, ktorým nevyhovoval spôsob vyučovania triedneho učiteľa, a nadviazali s nimi spoluprácu. Tieto kroky pomohli situáciu v triede sčasti upokojiť. Rodičia prestali tlačiť školu do odvolania triedneho učiteľa.

Preventívny program po návrate žiakov do školy bude ďalej prebiehať pod vedením dvoch členov ŠPT (školského psychológa a sociálneho pedagóga) a sociálneho pedagóga – preventistu z CPPPaP.

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

OZ z CPPPaP v uvedenom prípade koordinovali a poskytovali metodickú podporu členom ŠPT. Medzi OZ z CPPPaP a ŠPT prebehli viaceré stretnutia, na ktorých tímy spoločne dohodli kroky intervencie v triede, vyhodnocovali zrealizované činnosti a nastavovali ďalšie intervencie. Členovia ŠPT sa zároveň zúčastňovali takmer na každom skupinovom metodickom stretnutí realizovanom zamestnancami CPPPaP pre ŠPT. Školský psychológ a sociálny pedagóg školy absolvovali vzdelávanie zamerané na posilnenie zručností a získanie vedomostí na prácu so skupinou, ktoré realizovalo oddelenie poradenstva sociálneho vývinu a prevencie CPPPaP.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

Multidisciplinárny prístup v tomto prípade vidno na viacerých úrovniach: na úrovni OZ z CPPPaP, ich spolupráci s členmi ČPT, zároveň na úrovni členov samotného ŠPT a ich spolupráci s rodičmi žiakov. Okrem toho sa OZ z CPPPaP aj členovia ŠPT podieľali na usmerňovaní a metodickej podpore triedneho učiteľa a pedagogického asistenta.

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

ŠPT nebol prítomný na škole od začiatku vzniku danej triedy. Už od prvého ročníka sa v triede vyskytovali ťažkosti v správaní žiakov a vo vzťahoch medzi nimi, opakované zmeny triednych učiteľov tomu navyše vôbec nepomáhali. Práve ŠPT môže už v zárodkoch odhaliť riziká v triednom kolektíve, resp. nastaviť v triede preventívne činnosti tak, aby sa budovala v triede bezpečná sociálna klíma a pozitívne sociálne vzťahy medzi žiakmi.

Taktiež by trieda potrebovala stabilného triedneho učiteľa. Je otázne, prečo sa v triede za necelé tri roky zmenil triedny učiteľ 5-krát a čo by potrebovali triedni učitelia k tomu, aby boli motivovaní zotrvať s triedou od 1. do 4. ročníka ZŠ.

Kazuistika č. 5

PRÁCA S RODINOU ZO SOCIÁLNE ZNEVÝHODNENÉHO PROSTREDIA

Vypracovala: PaedDr. Alena Jancurová, PhD.

Druh školy: základná škola; 1. stupeň

Zloženie ŠPT: školský psychológ, sociálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg, pedagogickí asistenti

Pozícia OZ zariadenia PaP: špeciálny pedagóg

Primárny problém klienta: špecifický neprospech a zlyhávanie v škole, elektívny mutizmus, výrazná sociálna úzkosť, hypersenzitivita, sociálne znevýhodnené prostredie

ANOTÁCIA

Dievčatko vo veku 8 rokov navštevuje 1. ročník základnej školy. V škole vôbec nekomunikuje, pracuje veľmi pomaly a bez spätnej väzby, nespolupracuje. Je veľmi tiché, utiahnuté, v triede odmieta komunikovať so spolužiakmi i s dospelými, odmieta hlasno čítať či zapájať sa do spoločných aktivít v rámci triedy. Ani s pomocou pedagogického asistenta ho nebolo možné viac motivovať ku komunikácii, a tým ani k hlbšej spolupráci. Triedny učiteľ ho na základe výsledkov počas vyučovania nedokáže adekvátne ohodnotiť a obrátil sa na ŠPT s prosbou o pomoc. Školský špeciálny pedagóg kontaktoval CPPPaP. Prebehol diagnostický proces, v rámci ktorého vyvstali mnohé závažné skutočnosti (celkovo náročná rodinná situácia, súrodenci s podobnými prejavmi s nástupom disociálneho správania a pod.). Na základe zistených skutočností sa ukázala potreba hlbšej spolupráce a koordinovaného postupu na viacerých úrovniach. Do komplexného riešenia prípadu boli zaangažované viaceré zložky – rodina, kmeňová škola (celý ŠPT), základná škola internátna pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou (CŠPP, riaditeľstvo základnej školy internátnej pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou), nezisková organizácia Úsmev ako dar, ÚPSVaR – odbor sociálnych vecí a rodiny (sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela), zdravotnícke zariadenia (klinický psychológ, pedopsychiater). Zároveň bolo v rámci CPPPaP nutné prepojiť jednotlivé úseky a vzájomne spolupracovať (niekoľko psychológov, špeciálnych pedagógov, sociálnych pedagógov). Po spoločnom konzíliu vyššie spomínaných zúčastnených strán prípadu sa podarilo nastaviť jasné pravidlá ďalšej spolupráce a stanoviť si konkrétne kroky. Žiačke bolo odporúčané preradenie do základnej školy pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou (ďalej len „NKS“), príp. individuálne začlenenie v bežnej ZŠ s vypracovaním IVP zo slovenského jazyka, cudzieho jazyka a z matematiky (s výraznou podporu pedagogického asistenta). Taktiež bola odporúčaná intenzívna spolupráca rodiny s logopédom, psychológom, kurátorom a pod. Žiačka je momentálne v procese riešenia presunu na základnú školu pre žiakov s NKS.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

Žiačka pochádza z úplnej rodiny zo sociálne znevýhodneného prostredia. Rodina pozostáva zo šiestich členov. Býva v jednoizbovom byte. Má troch súrodencov, z toho dvaja starší súrodenci (sestra a brat) sú taktiež klientmi CPPPaP. Sociálne kompetencie matky sú výrazne oslabené. O rodinu sa primárne stará otec, ktorý je s mladším synom na rodičovskej dovolenke. Sociálnoekonomická situácia rodiny je veľmi slabá (napr. bez vlastného pripojenia na internet, bez počítača – čo je počas dištančného vzdelávania základná podmienka prípravy na vyučovanie). Rodinné prostredie je málo podnetné, edukačné

kompetencie rodičov sú oslabené. Rodina je dlhodobo podporovaná neziskovou organizáciou Úsmev ako dar (napr. personálna pomoc špeciálneho pedagóga, finančná podpora rôzneho charakteru – strava a pod.). Taktiež je rodina dlhodobejšie podporovaná a sledovaná v starostlivosti sociálneho pracovníka z oddelenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately z ÚPSVaR-u. Žiačka je v starostlivosti pedopsychiatra (dg. prítomnosť inej poruchy emotivity v detskom veku, enuréza, iné problémy súvisiace so skupinou primárnej starostlivosti; u matky susp. úzkostná porucha, nefunkčná), ako i klinického psychológa (intelektové schopnosti aktuálne v pásme nízkeho priemeru – celková úroveň nevyšetrená z dôvodu slabej komunikácie; elektívny mutizmus, osobnosť uzavretá, hypersenzitívna, s výraznou sociálnou úzkosťou). V domácom prostredí sa údajne podľa otca správa prirodzene. Komunikuje väčšinou so staršou sestrou, ktorá je pre ňu veľkým vzorom. V poslednom období ju v mnohých oblastiach napodobňuje a začína mať vzdorovité správanie. Do školy sa pripravuje väčšinou s otcom, avšak často jeho vedenie a pokyny odmieta a vzdoruje im. V súčasnosti je žiačkou prvého ročníka bežnej základnej školy. V škole takmer vôbec nerozpráva a veľmi málo spolupracuje. Na hodinách je tichá, pomalá, ťažkopádna. Nezapája sa do spoločných aktivít triedy. Je utiahnutá, úzkostná a precitlivená. Tým, že nerozpráva (príp. len veľmi ticho s určitou osobou), na hodinách slovenského jazyka nečíta nahlas, triedny učiteľ nedokáže adekvátne posúdiť jej schopnosti a úroveň jednotlivých spôsobilostí. Písomný prejav žiačky je oslabený. Pri diktátoch je badať výrazne zníženú kvalitu písma a množstvo chýb. Na hodinách matematiky má výrazné ťažkosti s porozumením učiva, nemá osvojené matematické predstavy a sú prítomné ťažkosti v aplikácii matematických operácií a pod. Na špeciálnopedagogické vyšetrenie prišla so zámerom posúdenia špecifických porúch učenia.

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

V rámci spolupráce ŠPT s CPPPaP školský špeciálny pedagóg upozornil na ťažkosti žiačky v triede a požiadal o odborné usmernenie k práci na hodinách. Špeciálny pedagóg CPPPaP predbežne odporučil hĺbkové pozorovanie, analýzu práce a správania žiačky v triede na jednotlivých hodinách s cieľom zachytenia konkrétnych prejavov a problémov. Zároveň bolo zámerom budovanie dôverného vzťahu cez hru a rôzne aktivity, nadviazanie vzájomnej komunikácie (samostatne mimo triedy), orientačné zistenie rodinnej situácie a nadviazanie spolupráce s rodinou, zapojenie pedagogického asistenta do edukačného procesu a pod. Školský špeciálny pedagóg kontaktoval triedneho učiteľa a v rámci vzájomnej spolupráce bol niekoľkokrát prítomný na vyučovacích hodinách. Do spolupráce zapojil aj pedagogického asistenta, ktorý bol priamo prítomný na niektorých vyučovacích hodinách a pomáhal žiačke s organizáciou práce a osvojovaním učiva.

Napriek základným podporným aktivitám zo strany školy žiačka naďalej zlyhávala, preto škola navrhla komplexné psychologické a špeciálnopedagogické vyšetrenie v rámci CPPPaP. Zároveň boli zistené obdobné ťažkosti u staršej sestry žiačky, ktorá navštevuje rovnakú školu, a bola tiež zaslaná na rediagnostické vyšetrenie do CPPPaP. Obe sestry absolvovali v CPPPaP niekoľko stretnutí (dve až tri krátke adaptačné stretnutia a následné psychologické a špeciálnopedagogické vyšetrenia) so záverom „vývinové poruchy učenia“. Na základe výsledkov vyšetrení bola odporúčaná zmena školy (ZŠ pre žiakov s NKS), prípadne individuálne začlenenie žiačok v prostredí bežnej ZŠ. V rámci vyhodnocovania a analýzy výsledkov a rodinnej anamnézy bol kontaktovaný ŠPT s cieľom doplnenia potrebných informácií (každá zložka procesu mala od otca rozdielne informácie a bolo náročné zistiť objektívny stav rodiny a príčiny ťažkostí). Medzičasom bol do školy prijatý nový sociálny pedagóg, ktorý mapoval rodinnú situáciu a niekoľkokrát ju osobne navštívil. Taktiež kontaktoval pedopsychiatra a zabezpečil pedopsychiatrické vyšetrenie žiačky. Školský psychológ začal intenzívnejšie pracovať s oboma sestrami. Školský špeciálny pedagóg v spolupráci s pedagogickým asistentom nastavil konkrétnu podporu prostredníctvom IVP vo vzdelávaní.

Vzhľadom na komplikovanú komunikáciu zo strany otca prebehla intervízia v CPPPaP. Počas nej vyplynulo, že daná rodina a súrodenci žiačky boli už od útleho veku v starostlivosti mnohých odborníkov a každého z nich riešil iný zamestnanec CPPPaP, pričom sa celková rodina neriešila komplexne. Psychológ CPPPaP v spolupráci so špeciálnym pedagógom i ŠPT kontaktovali základnú školu internátnu pre žiakov s NKS a priebežne monitorovali situáciu a možnosti preradenia žiačky do danej školy. Vzhľadom na epidemiologickú situáciu bola situácia značne komplikovaná a zdĺhavá. So zámerom zistiť reálny stav rodiny, príčiny ťažkostí, stanovenie spoločnej, systémovej a jednotnej stratégie práce s rodinou u oboch sestier a celkové optimálne nastavenie ich edukačných potrieb i celej rodiny boli jednotlivo kontaktované všetky zodpovedajúce zložky podpory (ŠPT ZŠ, CPPPaP BA III – úsek psychológov aj špeciálnych pedagógov, nezisková organizácia Úsmev ako dar, oddelenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately ÚPSVaR-u – sociálny pracovník zodpovedný za rodinu spolu s vedúcim oddelenia; CŠPP, vedenie ZŠ internátnej pre žiakov s NKS). Zároveň bolo realizované online konziliárne stretnutie spomínaných aktérov prípadu so záverom a stanovením spoločných krokov, jednotnej stratégie a zodpovednej osoby zo strany školy za jasnú komunikáciu s otcom klientky. Otec bol priebežne informovaný o podniknutých krokoch a hľadaní optimálnej pomoci pre celú rodinu a poradenstva v oblasti vzdelávacích potrieb žiačky.

Na základe záverov z konziliárneho online stretnutia ÚPSVaR inicioval prvotný kontakt otca so ZŠ internátnou pre žiakov s NKS, kde prebehlo dohodnutie konkrétnych postupov v riešení danej situácie a vzájomná výmena informácií. Vzhľadom na epidemiologickú situáciu nebolo možné okamžité preradenie žiačky do ZŠ internátnej pre žiakov s NKS (bolo potrebné realizovať osobné stretnutie riaditeľa školy s rodinou a žiačkami, čo v danej situácii nebolo možné). Žiačka bola dočasne individuálne začlenená do bežnej základnej školy a bol jej vypracovaný IVP.

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

OZ z CPPPaP intenzívne spolupracovali nielen so ŠPT, ale i v rámci samotného CPPPaP medzi jednotlivými úsekmi, ako i s inými zložkami systému (ZŠI pre žiakov s NKS, CŠPP, Úsmev ako dar, ÚPSVaR). Aktívne sa zapájali do riešenia celého prípadu a iniciovali potrebné aktivity na optimalizáciu riešenia problému. Zabezpečili a podali konkrétne usmernenia práce predovšetkým zamestnancom základnej školy (školský psychológ, školský špeciálny pedagóg), ktorí boli v adaptačnom vzdelávaní a potrebovali jasné, konkrétne usmernenia a vedenie zo strany CPPPaP. Taktiež koordinovali celkový proces a spoluprácu so všetkými zainteresovanými stranami.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

Multidisciplinárny prístup v tomto prípade vidno na:

- medzirezortnej úrovni – MŠVVaŠ, MPSVaR, MZ,
- úrovni viacerých škôl primárneho vzdelávania – ZŠ a ZŠI pre žiakov s NKS,
- úrovni viacerých zariadení PaP – CPPPaP BA III a CŠPP,
- úrovni zariadenia PaP a škôl – ZŠ, ZŠI pre žiakov s NKS,
- interdisciplinárnej úrovni jednotlivých úsekov CPPPaP – prevencia, psychológovia, špeciálni pedagógovia,
- interdisciplinárnej úrovni školy – jednotlivých odborníkov v rámci ŠPT (školský špeciálny pedagóg, školský psychológ, sociálny pedagóg), tiež na úrovni spolupráce ŠPT s triednym učiteľom, ostatnými učiteľmi i vedením školy,
- úrovni CPPPaP, rodiny a školy (triedny učiteľ, vedenie ZŠ, vedenie ZŠI pre žiakov s NKS, ŠPT).

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

- Zjednodušenie a prepojenie celkového prenosu informácií v systémoch – tvorba databáz v systéme školstva, výchovného poradenstva, odboru sociálnych vecí a efektívne vyhľadávanie kontaktných ľudí.
- Kvalitnejšie materiálne zabezpečenie a internetové pripojenie na všetkých úrovniach (veľkým problémom bolo realizovanie online stretnutia multidisciplinárneho tímu a realizácia jednotlivých konzultácií).
- Vytvorenie metodickej príručky/odporúčaní s postupnosťou jednotlivých krokov pri riešení rôznych druhov problémov pre ŠPT (pre začínajúcich PZ a OZ na škole).
- Zabezpečenie vzdelávania a vypracovanie metodickej príručky pre zamestnancov CPPPaP s cieľom nastaviť metodickú podporu ŠPT (postupnosť krokov, stanovenie kompetencií jednotlivých členov tímu a pod.).
- Vytvorenie väčšieho časového priestoru pre jednotlivé zložky systému a akceptovanie danej potreby, príp. navýšenie OZ v ŠPT a CPPPaP (poddimenzované personálne zabezpečenie zapríčiňuje zdĺhavejší proces, pričom sa zároveň zvyšuje riziko nižšej kvality práce z dôvodu preťaženia zamestnancov).

DOPLŇUJÚCE INFORMÁCIE

Multidisciplinárna spolupráca na tomto prípade bola veľkým prínosom pre celú rodinu žiačky. Celkovo sa upokojila ich vypätá rodinná situácia a otcovi rodiny sa výrazne odľahčilo v rámci starostlivosti o dcéry a v príprave na vyučovanie. V škole sa zjednotila spolupráca medzi ŠPT a učiteľmi žiačky. S nastavenou podporou sa začala žiačka pomaly zlepšovať v práci na hodinách, vytvorila si dôvernejší vzťah s pedagogickým asistentom, zlepšila sa v komunikácii a postupne začala rozvíjať svoje schopnosti.

Kazuistika č. 6

ÚTEK Z DOMU I.

Vypracoval: PaedDr. Viktor Križo, PhD.

Druh školy: základná škola; 2. stupeň

Zloženie ŠPT: školský psychológ, školský špeciálny pedagóg

Pozícia OZ zariadenia PaP: okresný koordinátor ŠPT, psychológ, terapeut

Primárny problém klienta: útek z domu, disociácia

ANOTÁCIA

Žiak, 9. ročník ZŠ, počas vianočných sviatkov utiekol z domu k starej mame. Po mesiaci vyhľadal sám aktívne psychologickú pomoc v snahe zvládať už neúnosnú situáciu celého života a prežívania. Na začiatku krízová intervencia po príchode do zariadenia PaP, postupne sieťovanie s kľúčovými aktérmi, vytvorenie vzťahovej siete, komunikácia so všetkými aktérmi, terapeutická podpora individuálna, neskôr súrodenecká aj rodinná. Po 3 mesiacoch intenzívnej práce sa žiak výrazne upokojil, aktívne začal spolupracovať, postupne sa pripravili vhodné podmienky na jeho návrat domov a dlhodobú starostlivosť a intervenciu.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

Žiak vyrastal v prostredí s dvojkoľajnou výchovou. Má jedného mladšieho súrodenca. Rodičia sa rozviedli v čase, keď navštevoval 4. ročník. Približne pol roka žili deti s matkou, ktorá neskôr odišla do zahraničia, starostlivosť o súrodencov prebral otec. Presný odchod matky nie je jasný. Žiak prežíva jej odchod ako traumatickú udalosť, nemá ho spracovaný, prežíva odmietnutie a neprijatie. Keď aj s matkou ojedinele telefonicky komunikuje, zažíva opakovane odmietnutie. Výchova oboch rodičov bola úzkostná a perfekcionistická, takže o to viac odchod matky prekvapil. Otec naďalej pokračoval v kontrole a tlaku na dokonalosť, čo neskôr prerástlo u žiaka aj do vážnych zdravotných a psychických problémov, abúzu fajčenia a alkoholu. Po príchode do starostlivosti zariadenia PaP bol dekompenzovaný, instabilný, napätý, prítomná výrazná inkogruencia medzi prežívaním a verbálnou zložkou.

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

V uvedenom prípade bola poskytnutá dlhodobá, niekoľkoročná všeobecná starostlivosť zo strany školy aj zariadenia PaP v rámci bežného poradenstva v procese integrácie ako žiaka s poruchami učenia. Zároveň, na podnet otca, prebehli štyrikrát ročne poradenské stretnutia s otcom i synom pre ťažkosti v komunikácii.

Po úteku žiaka z domu nasledovala krízová intervencia – žiak požiadal o okamžitú psychologickú pomoc. Psychológ z CPPPaP intenzívne (dvakrát týždenne) pracoval so žiakom terapeuticky podľa prístupu PCA, zároveň poskytol terapeutické stretnutia s jeho súrodencom (asi 5 stretnutí s odstupom 3 týždňov). Zmapoval všetky vzťahové osoby a ich kontakty (obaja rodičia, starí rodičia, mladší súrodenec) a ďalšie zdroje podpornej siete. Prebehlo sieťovanie so sociálnou kuratelou, pediatrom, školou, ŠPT a neskôr s pedopsychiatrom. Realizovaných bolo aj viacero stretnutí s jednotlivými členmi rodiny: stretnutia s otcom, stretnutia s otcom a synom, stretnutia s otcom, synom a starou matkou, indivi-

duálne stretnutia so starou matkou. Vo vzťahu k matke boli posielané pravidelné emailové správy a informácie s veľmi slabou až žiadnou odozvou. Prebehlo viac ako 10 mediačných stretnutí, 20 telefonických konzultácií, 30 emailových konzultácií a 30 terapeutických stretnutí. Okrem toho boli realizované priebežné stretnutia žiaka s členmi ŠPT.

Po komplexnej trojmesačnej práci, zahrňujúcej sieťovanie, konzultácie, mediačné a terapeutické stretnutia, sa žiakov stav stabilizoval, prípad prešiel do bežnej týždňovej terapeutickej starostlivosti s priebežnými konzultáciami (predovšetkým s otcom).

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

Tím ŠPT bol od začiatku do prípadu zapojený a so žiakom mal aj priebežné stretnutia. OZ školy o ťažkostiach žiaka vedeli, ale vzhľadom na opatrenia súvisiace s pandémiou boli pre nich ťažko uchopiteľné. Koordinátor prípadu (pôvodný psychológ, ktorý mal v zariadení PaP žiaka v starostlivosti) prepájal intervencie terapeuta so ŠPT zavádzaním opatrení do IVP žiaka v škole, nastavením ďalšieho kariérneho rozvoja smerom k prechodu na strednú školu, informovaním všetkých zainteresovaných o podnikaných krokoch. Školský psychológ sieťoval učiteľov a prepájal informácie z podporného procesu v zariadení PaP s potrebami žiaka v súvislosti s vyučovaním a usmerňoval prístup učiteľov. Školský špeciálny pedagóg poskytoval žiakovi podporu v učení a zmierňovaní následkov situácie na učenie.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

Kľúčovým prvkom multidisciplinarity bolo vytvorenie silnej siete aktérov podpory – zariadenie PaP (koordinátor, terapeuti), ŠPT/škola, oddelenie sociálnej kurately na príslušnom ÚPSVaR-e, lekári. Do prípadu bola vtiahnutá aj matka, ktorá sa už štyri rokmi s deťmi nestretla, a to prostredníctvom pravidelne posielaných správ o tom, čo sa robí s jej deťmi, čo sa deje, čo deti prežívajú bez tlaku a obvinenia, v nádeji, že sa tak pre ňu stále otvára cesta k návratu. Samozrejme, boli navrhované aj stretnutia s matkou, ale na ne nereagovala. Napriek tomu občas poďakovala za mail a bolo jasné, že vnútorne všetko prežíva. Počas terapie sa najprv zhoršoval žiakov psychický stav, nastali silné disociatívne posttraumatické stavy, ktoré vhodne upravila pedopsychiatrická liečba. Aj v samotnom zariadení PaP na prípade pracovali dvaja psychológovia (koordinátor a terapeut) a druhý terapeut, ktorý bol súčasťou súrodeneckej terapie. Tým sa už v samotnom zariadení PaP vytvoril subtím. Rovnako tak k riešeniu situácie žiaka pomohlo rýchle prepojenie s podporným tímom v škole, ktorý vedel zabezpečiť potrebné úpravy podmienok v škole, usmerniť učiteľov a zároveň im poskytnúť podporu v online vyučovaní.

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

Celý prípad je výsledkom kombinácie traumy, dlhodobej deprivácie a sociálnej izolácie v období pandémie. Takéto rizikové situácie a ich pravdepodobné následky je možné identifikovať oveľa skôr, ako to bolo v popisovanom prípade. Odchod matky z rodinného prostredia je v rebríčku tráum niekde na najvyššom stupni – odchod a odmietnutie vzťahovej osoby sa dá prirovnať k jej strate a úmrtiu. Takáto trauma, v spojení s ďalšími rizikovými faktormi, sa dala na úrovni zariadenia PaP, ako aj na úrovni školy identifikovať oveľa skôr, a tým by sa vysoko pravdepodobne predišlo silným disociatívnym stavom, úteku z domu, abúzu alkoholu, strate rovesníckych vzťahov a ďalším následkom.

Vyvstáva tak veľká výzva pre celý systém podpory, aby sa problémy detí/žiakov identifikovali čím skôr a poskytovala sa včasná podpora, nie až vtedy, keď o ňu dieťa alebo rodič sám požiada. Rodič by preventívne dostal dôležité informácie o tom, aké následky môže mať neriešenie problémov a pod. V tomto

prípade je zaujímavé, že otec po toľkých rokoch pravdepodobne skutočne netušil, čo jeho dieťa prežíva, čo sa v jeho vnútornom svete dlhý čas dialo, čo mohol vo svojom prístupe k nemu urobiť už dávno a neurobil. Veľmi pozitívne je, že ak má zariadenie PaP vybudované kvalitné kontakty a sieť so školou a ďalšími odborníkmi, dokáže rýchlo a efektívne poskytovať komplexnú podporu.

Kazuistika č. 7
ÚTEK Z DOMU II.

Vypracoval: PaedDr. Viktor Križo, PhD.

Druh školy: stredná škola

Zloženie ŠPT: školský psychológ, výchovný poradca

Pozícia OZ zariadenia PaP: okresný koordinátor ŠPT, psychológ, terapeut

Primárny problém klienta: útek z domu, suicídium

ANOTÁCIA

Žiak, 1. ročník strednej školy, zažíval veľmi polarizujúce rodinné prostredie, v ktorom sa pokúsil aj o suicídium, neskôr bol hospitalizovaný a nakoniec utiekol z domu. Žiak mailom sám aktívne požiadal zariadenie PaP o akútnu psychologickú pomoc. Bola mu poskytnutá komplexná pomoc a podpora, vytvorila sa vzťahová sieť a sieť podpory odborníkov vrátane súdnej pomoci a pomoci sociálnej kurately. Súbežne so sieťovaním prebiehala mediácia členov rodiny a individuálna terapeutická práca. Po troch mesiacoch intenzívnej práce sa podarilo situáciu stabilizovať, vytvoriť viac porozumenia medzi členmi rodiny. Žiak sa opäť vrátil k matke a súd tak mohol zrušiť predbežné opatrenie. Rodina ostala naďalej v sledovaní pracovníka sociálnej kurately a žiak ostal aj v ďalšej terapeutickej starostlivosti vrátane priebežnej mediácie konfliktov s matkou.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

Žiak vyrastal bez súrodenca, s matkou a starou matkou, ktorých výchova bola výrazne dvojkoľajná a silne konfliktná. Otec od útleho detstva svojho syna s rodinou nežije, iba na starostlivosť o neho finančne prispieva. Matka sa v 13 rokoch žiaka opäť vydala, do rodiny pribudol mladší súrodenec a stará matka sa odsťahovala. Po narodení súrodenca sa postupne vzťahy medzi žiakom a matkou vyostrovali, do konfliktov sa zapájal aj strýko (brat matky). V živote žiaka bolo dlhodobo konfliktné prostredie zlých vzťahov, najmä v rámci dvoch generácii (matka a stará matka), nové manželstvo matky, podozrenie na Aspergerov syndróm, opakované striedanie škôl, šikanovanie v triede už počas základnej školy, opakované neprijatie rovesníkmi v rôznych kolektívoch a nakoniec i pandemická izolácia. Tieto ťažkosti vytvárali veľmi rizikové prostredie pre život študenta. Celá situácia vyvrcholila počas pandémie, keď násilie v rodine gradovalo až do pokusu o suicídium, pričom susedia včas zavolali políciu. Pri prvom stretnutí v zariadení PaP bol žiak veľmi citovo labilný, plačlivý, dezorientovaný, zmätený, s prejavmi nízkeho sebavnímania, s tendenciou uzatvárať sa do vlastného sveta až po únik v snívaní mimo reality a túžbu zomrieť.

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

Počas 15 rokov života žiaka mu bola poskytovaná len čiastočná starostlivosť školského psychológa v ZŠ, ale nebola poskytnutá systémová starostlivosť. Stúpajúce násilie v rodine, konflikty v škole, pokus o suicídium, krátka hospitalizácia na psychiatrii, hlásenie nemocnice sociálnej kuratele a útek z domu k starej matke viedli k potrebe poskytnutia krízovej intervencie (žiak emailom naliehavo žiadal psychológa zariadenia PaP o okamžitú psychologickú pomoc). Nasledovala intenzívna terapeutická práca s klien-

tom podľa prístupu PCA (dvakrát týždenne po dobu 3 mesiacov, neskôr už iba raz týždenne) a mediačné stretnutia so vzťahovými osobami (asi 15 stretnutí v rozmedzí 3 mesiacov). Boli zmapované všetky vzťahové osoby a ich kontakty (obaja rodičia, stará matka, brat matky a súčasný manžel matky), zároveň prebehlo sieťovanie so sociálnou kuratelou, školským psychológom ZŠ, strednou školou/ŠPT, neskôr so súdom. Realizované boli opakované stretnutia s matkou a sociálnym kurátorom, individuálne so starou matkou, individuálne so strýkom, s matkou a jej manželom, s matkou, starou matkou a sociálnou kuratelou. Neskôr, po súhlase žiaka, prebehli aj kombinácie stretnutí vo dvojici so žiakom a matkou, strýkom a starou matkou. Prebehlo viac ako 15 mediačných stretnutí, 20 emailových konzultácií a 30 terapeutických stretnutí. Po komplexnej trojmesačnej práci, zahrňujúcej sieťovanie, konzultácie, mediačné a terapeutické stretnutia, sa žiakov stav stabilizoval, prípad prešiel do bežnej týždňovej terapeutickej starostlivosti s priebežnými konzultáciami (predovšetkým s matkou). Súd opätovne prehodnotil vydané predbežné opatrenie, ktorým bol žiak dočasne zverený do starostlivosti starej matky.

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

ŠPT bol do prípadu zapojený. Vzhľadom na nekompletné personálne zloženie tímu, čiastočné úväzky niektorých jeho členov a prebiehajúcu pandemickú situáciu však nedošlo k prehĺbeniu vzájomnej spolupráce. Napriek tomu boli výchovný poradca aj triedny učiteľ žiaka aktívne informovaní, v triede, kde on sám svoje suicidálne sklony veľmi napäto komunikoval, boli realizované skupinové podporné aktivity. Nadviazaná bola aj spolupráca s novým, nastupujúcim školským psychológom, do starostlivosti ktorého bol žiak po stabilizovaní psychického stavu neskôr odporúčaný. Školský psychológ bol v pravidelnom kontakte s terapeutom zo zariadenia PaP a podľa potreby aj v mailovom vlákne s matkou a terapeutom, aby sa pravidelne vyhodnocovali pokroky v práci s rodinou. Situácia v kolektíve triedy na strednej škole bola toho času veľmi dobrá, takže nebolo potrebné pracovať tak intenzívne na škole, ale skôr s rodinou.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

Kľúčovým prvkom multidisciplinarity bolo vytvorenie silnej siete aktérov podpory – zariadenie PaP (terapeut), sociálna kuratela, sudca a triedny učiteľ, a zároveň medzigeneračné prepájanie dvoch generácií a ich konfliktu – stará matka a jej dve deti – matka a strýko. Hlbšie otvorenie ich životnej osi a opakované mediácie podľa modelu Nenásilnej komunikácie (Rosenberg, NVC) prinieslo postupné porozumenie a schopnosť budovať základné princípy spolupráce. Veľmi silne v tom pomohla súčinnosť so sociálnou kuratelou a sudcom, ktorý prejavil záujem o spoluprácu a nastavenie komplexnej podpory. Po 4 mesiacoch od vydania predbežného opatrenia dočasnej starostlivosti u starej matky bolo možné opätovne realizovať návrat žiaka domov, nastaviť pravidlá fungovania vzťahov a vzájomnej spolupráce členov rodiny. Multidisciplinarita sa veľmi silne ukázala v proaktívnych osobnostiach sociálneho kurátora a sudcu, ktorí súčinne spolupracovali na nastavení mantinelov v rodine, čo v kombinácii s mediáciou a terapeutickou prácou vytvorilo priestor na hlbšie zmeny fungovania rodinného systému. Dlhodobá pedopsychiatrická starostlivosť sa nejavila ako potrebná. Po upokojení vzťahov v rodine sa upokojil aj žiak, keďže osobnostné črty mu napriek rizikám prinášali aj zdroje individuálneho zvládania životných udalostí.

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

Je zarážajúce, že prípad takto „rizikového dieťaťa“ s prítomným mimoriadnym konfliktom starej matky a matky žiadna zo škôl neriešila (a to aj napriek zážitku šikany zo strany žiaka v základných školách). Okrem toho sa konflikt medzi starou matkou a matkou neustále prenášal aj do konfliktov vo vzťahu

k učiteľom a škole. Žiadna škola nechcela ísť do konfliktu s matkou alebo starou matkou pre ich agresívne reagovanie a nechala vo vnútornom svete dieťaťa latentne vyrastať problém, ktorý v jeho konaní prerástol až do neúspešného pokusu o suicídium. Ani stredná škola nepožiadala o pomoc sociálnu kuratelu, na sociálnu kuratelu sa obrátila až nemocnica. Žiaľ, ani odborníci zo psychiatrického oddelenia nemocnice neurobili žiadne iné kroky, iba ambulantne žiaka jednorazovo vyšetrili počas niekoľkohodinovej hospitalizácie a následne kvôli pandémii ho poslali späť domov do rizikového prostredia. Neurobili sa žiadne akútne opatrenia. Žiak požiadal najprv o pomoc iné zariadenie PaP, kde na jeho prosbu v dôsledku pandemických opatrení ani nereagovali s dodatkom, že pracujú iba online. Neskôr sa žiak sám aktívne obrátil na naše zariadenie PaP (dostal odporúčanie od spolužiaka), kde mu bola poskytnutá komplexná podpora. Ukazuje sa, že čím skôr sa začne s pomocou a podporou dieťaťa, tým menej komplexnosti, stretnutí a sietí je potrebné vytvárať, čo je aj z časového hľadiska veľmi náročné a školský aj poradenský systém na tento typ práce vôbec nie je zvyknutý.

Kazuistika č. 8

BUDOVANIE VIACÚROVŇOVEJ PODPORY

Vypracovala: PaedDr. Jana Lednická

Druh školy: základná a stredná škola

Zloženie ŠPT: školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg

Pozícia OZ zariadenia PaP: riaditeľ CPPPaP

Primárny problém: potreba nastavenia systému a budovania siete

ANOTÁCIA

CPPPaP BA III malo a má dlhoročne vybudované postavenie v sieti zariadení PaP a etablovanú dôveru v odbornosť a profesionalitu celého tímu. Možno aj na tomto základe dlhé roky fungovali materské, základné a stredné školy v tejto územnej pôsobnosti s minimálnym pôsobením OZ priamo na pôdach škôl. Situácia viedla k vyťaženosti OZ CPPPaP, k preťaženosti systému a z toho vyplývajúcim dlhým čakacím dobám, k realizácii odborných činností na princípoch urgentnosti a naliehavosti. Chýbajúca podpora zriaďovateľov, MŠVVaŠ SR smerom k riaditeľom škôl a školských zariadení v súvislosti s hľadaním možností a príležitostí vytvoriť pracovné miesta školským podporným tímom preťala vízie a odhodlanie nášho zariadenia PaP. Ťažili sme z vybudovanej dôvery s riaditeľmi škôl a poskytli im systémovú podporu od prinesenia vízie, participácie pri príprave projektov, výberu OZ, koordinácie komplexného metodického naštartovania, ako aj udržania systému. Po celý čas bolo nevyhnutné dávať podporu vlastným zamestnancom a hľadať zdroje u seba, aby tá najzákladnejšia bunka – tím CPPPaP – pociťovala spokojnosť a úspech. Viacúrovňovou podporou školám sa podarilo vybudovať na 20 školách ŠPT a naštartovať tak systémovú spoluprácu.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

V územnej pôsobnosti CPPPaP BA III bol k augustu 2020 minimálny počet OZ na školách. Bolo nevyhnutné pomôcť riaditeľom škôl v územnej pôsobnosti s vytvorením týchto významných pracovných miest pre OZ škôl. K septembru 2020 sa podarilo vytvoriť nové pracovné miesta na 2 materských a 14 základných školách a k januáru 2021 aj na 4 stredných školách. Spolu išlo o cca 45 odborníkov na školách. Dovtedy bol systém postavený na odborných činnostiach CPPPaP. OZ z CPPPaP pravidelne navštevovali a navštevujú školy v územnej pôsobnosti. Chýbal vybudovaný systém na školách z OZ/PZ. Práve ŠPT majú pomáhať s každodennou starostlivosťou priamo na školách a robiť kroky, ktoré v konečnom dôsledku povedú ku komplexnosti. Odborné tímy v CPPPaP majú byť podporou k odborným činnostiam na školách a nie ich realizátormi. Na OZ je a bol vyvíjaný neustály pracovný tlak – množstvo požiadaviek a potrieb z terénu sa aj pri maximálne možnom angažovaní celého tímu nedalo pokryť.

KOORDINÁCIA SYSTÉMU

Tím zamestnancov CPPPaP BA III predstavil v júni 2020 proces získania projektov riaditeľom ZŠ a SŠ vo svojej územnej pôsobnosti (Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II). Počas procesu prípravy projektového spisu jednotlivým školám tím CPPPaP priamo facilitoval riaditeľov (samotné projekty boli písané tak, aby sa v nich odzrkadľovala multidisciplinarita a systémové usmerňovanie). Všetky projekty

obsahovali okrem predstavenia školy a jej špecifík aj konkrétnu podobu doposiaľ zrealizovanej spolupráce a novej vízie. Zároveň boli počas prípravy projektov do komunikácie od začiatku prizývaní aj zriaďovatelia škôl (školské úrady jednotlivých mestských častí). Úspešných bolo 20 projektov.

Po schválení projektov CPPPaP pomáhalo riaditeľom s motiváciou potenciálnych uchádzačov o odborné miesta a s nastavovaním požiadaviek škôl v súvislosti s ich potrebami – teda potreby detí, žiakov, pedagógov (napr. boli zrealizované spoločné stretnutia všetkých uchádzačov, kde im CPPPaP predstavilo základné myšlienky ich spolupráce – budovať tímy na školách, nie mať jednotlivcov na školách; viac pracovať v prirodzenom prostredí žiaka, teda v triede, nie realizovať diagnostiky v samostatných miestnostiach; viac podporovať učiteľov, nie riešiť ich ťažkosti s deťmi bez nich; ponúkať množstvo vzdelávaní a odborných seminárov s cieľom sieťovania, podporovať supervíziu a pod.). V priebehu týchto krokov bolo potrebné prinesenie vízie aj na pracovisko CPPPaP a systémové nastavenie spolupráce v územnej pôsobnosti.

Pred otvorením šk. roku 2020/2021 sa realizovalo ďalšie pracovné stretnutie CPPPaP s riaditeľmi škôl, ktorého cieľom bolo opätovné predstavenie vízie práce ŠPT, nastavenie jednotlivých pracovných pozícií na škole, prioritizovanie tém v období september/október 2020. V nadväznosti na stretnutie riaditeľov škôl bolo uskutočnené stretnutie novovzniknutých (a pôvodných) ŠPT s identickými témami, ako mali riaditelia. Ťažiskovými činnosťami boli koordinácia všetkých čiastkových krokov práve v CPPPaP BA III. Okrem tejto významnej vízie muselo pracovisko v čase pandemickej situácie plniť množstvo iných povinností, pričom ťažili zo vzájomnej podpory na úrovni zamestnancov.

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

Cieľom začiatku spolupráce CPPPaP a ŠPT bolo:

a) na makroúrovni: vzájomné spoznanie sa ŠPT s celým tímom CPPPaP BA III;

b) na mikroúrovni: nastavenie spolupráce jednotlivých ŠPT s jednotlivými subtímami CPPPaP, v administratívnej časti príprava spoločného disku s víziou priebežného úložného priestoru na všetky potrebné pracovné materiály, „kontaktovníka“ sieťovania jednotlivých webstránok a pod.

Od septembra 2020 CPPPaP spustilo systémové metodické usmerňovanie – počas 2 dní v mesiaci pracovalo (online) s veľkou skupinou a s menšími skupinami. Interaktívne využívali prednášky, webináre, diskusie. Pracovalo s rôznymi aplikáciami a platformami. Zároveň priebežne poskytovalo záujemcom vzdelávacie aktivity so zameraním na skupinové zručnosti – východiskom bola filozofia, že pokiaľ sme spoločne naladení na niektoré myšlienky, je to pomáhajúce v praxi (napr. že využívame skôr oceňujúcu komunikáciu a nie sankcie). CPPPaP tiež realizovalo adaptačné vzdelávania pre začínajúcich členov ŠPT (prebiehali samostatné stretnutia školských psychológov, školských špeciálnych pedagógov a sociálnych pedagógov).

Priebežne boli s riaditeľmi jednotlivých škôl riešené konkrétne problémy, analyzovali sa postupné nastavenia a prispôsobovali sa potrebám v systéme. Po polroku (február 2021) boli spustené pravidelné supervízne skupinové stretnutia. Naďalej sú systémovo pripravované rôzne vzdelávacie aktivity pre jednotlivé ŠPT a tím CPPPaP, čo je priestorom na osobný profesionálny rozvoj i rozvoj tímovosti.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

Cieľom bolo poskytovanie efektívnej a komplexnej multidisciplinárnej starostlivosti na všetkých úrovniach pre žiakov, ich zákonných zástupcov, PZ a OZ škôl a školských zariadení. V multidisciplinárnom prí-

stupe bolo nevyhnutné nastavenie efektívnej spolupráce a priaznivej pracovnej klímy, budovanie a rozvíjanie myšlienky tímovosti a nastavenia procesných krokov. V rámci multidisciplinárnej spolupráce sa tím CPPPaP aktívne podieľal na tvorbe budovania jednotlivých tímov, ich rozvíjania a zároveň sa spolupodieľal na udržaní ŠPT na školách. Realizoval sieťovanie minimálne v územnej pôsobnosti na báze osobných pracovných vzťahov (sociálna kuratela, lekári, polícia a pod.).

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

Od začiatku bol vyčlenený jeden OZ CPPPaP, ktorý bol koordinátorom všetkých tímov. Považujeme to za jeden z najkľúčovejších prvkov celého spustenia tejto vízie. K úspešnosti krokov významne prispela vybudovaná dôvera medzi riaditeľkou CPPPaP a riaditeľmi jednotlivých škôl. Prínosom bolo tiež budovanie viacerých ŠPT v jednom čase, čo zjednodušovalo niektoré systémové kroky. Rovnako bolo vnímané ako prínosné podieľanie sa CPPPaP na výbere OZ na pracovné pozície v ŠPT (na školách sa po dobu jedného roka objavila fluktuácia OZ len v minimálnej miere).

Dôležité boli aj pravidelné priebežné stretnutia s riaditeľmi škôl, participácia na nastavení systému bola kľúčovou pri budovaní postavenia školských podporných tímov na školách. Medzi školami sme vnímali chuť skôr sa inšpirovať, pomáhať si a spolupracovať, nie súťažiť, a tak je dôležité ich aj viesť.

Na uľahčenie náročnej administratívnej záťaže sa nám jednoznačne osvedčilo spoločné úložisko (pozvánky na aktivity, potvrdenia o absolvovaní, pracovné materiály, nahrávky webinárov, „kontaktovník“ a pod.).

Uvedomujeme si, že bolo nesmierne náročné s dostatočným časovým predstihom plánovať a posúvať informácie práve zamestnancom CPPPaP. Odporúčame pravidelné stretnutia, aby mohlo byť v systéme nápomocných čo najviac OZ z CPPPaP.

DOPLŇUJÚCE INFORMÁCIE

Spätné väzby od OZ zo ŠPT a riaditeľky školy:

„Veľmi sa mi páči, ako to BA-Nové mesto vzalo. Po prvom stretnutí som vedela, že si už prácu v oblasti psychológie v inej mestskej časti ani hľadať nebudem (aj keď to mám ďalej od domu), pretože som sa bála, že bez nejakej podpory by som vôbec nevedela, čo mám v tej škole robiť. Takto sa vôbec nebojím, a spolieham sa na Vás, že mi budete nápomocní. Veľmi sa teším na túto novú príležitosť.“

„Chcela by som vyjadriť neuveriteľnú vďaku za všetko Vaše úsilie a úžasnú prácu, ktorú robíte. To ľudské teplo, ktoré do nej vnášate, ma hreje pri srdci. Ďakujem.“

„Vždy po našich „dvojdňovkách“ sa cítim nabudená, plná elánu pre svoju ďalšiu prácu na škole, mám širší obraz o práci, veľmi si cením, že som práve s Vami, tak úžasným tímom. Veľká vďaka.“

„Každodenná prítomnosť OZ v škole je úžasnou podporou pre celú komunitu školy. Teší ma stále väčšia prepojenosť jednotlivcov s triednymi učiteľmi, s ktorými vytvorili akési vzájomne dopĺňajúce sa páry, triednické hodiny majú iný obsah, pomáhajú zavádzať „kruhy dôvery“. Podporný tím je obrovským prínosom i pre rodičov, ktorí by pre svoju pracovnú vyťaženosť alebo nedôveru nikdy nenavštívili odborníka, no keď je odborník priamo v škole, pomoci dieťaťu sa nebránia a mnohé problémy žiakov sa tak ihneď podchytia. Napriek tomu, že sú všetci začínajúci, sú neskutočne vnímaví, húževnatí, neustále vzdelávajúci sa, ľudskí a neuveriteľne tímoví. Je ich doslova „plná“ škola. (riaditeľka školy)“

Kazuistika č. 9

BUDOVANIE VZŤAHU AKO ZÁKLADNÝ PREDPOKLAD VZÁJOMNEJ SPOLUPRÁCE

Vypracovala: PaedDr. Jana Lednická

Druh školy: stredná škola

Zloženie ŠPT: školský psychológ, sociálny pedagóg

Pozícia OZ zariadenia PaP: sociálny pedagóg

Primárny problém: výchovno-vzdelávacie ťažkosti

ANOTÁCIA

U žiaka strednej školy bola pozorovaná nízka úroveň motivácie k vzdelávacím povinnostiam, uniká zo školy, neodovzdáva úlohy, minimálne komunikuje s triednym učiteľom. Triedny učiteľ a vedenie školy strácajú trpezlivosť a keďže žiak má skončenú povinnú školskú dochádzku, hrozí opakovanie ročníka, prípadne zanechanie štúdia. Po nadviazaní kontaktu so ŠPT a prepojení komunikácie medzi žiakom a triednym učiteľom sa situácia mení. Žiak nadväzuje pravidelnú komunikáciu s OZ zo ŠPT, koordinácia ostatných vyučujúcich je naštartovaná. Pripája sa na vyučovanie, začína byť viac motivovaný pre povinnosti školy. Pre neho je pomáhajúce, že má kontaktnú osobu (OZ), ktorá prepája školský systém s jeho prežívaním, a pre triedneho učiteľa je nápomocné, že má podporu v OZ, ktorý môže dostatočne dlhý čas pokryť individuálnymi stretnutiami potreby žiaka.

ZADEFINOVANIE ŤAŽKOSTÍ

Žiak necítil dostatočnú podporu pri komunikácii s triednym učiteľom. S ťažkosťami vnímal výchovné apely pedagógov a ich komunikáciu opisoval ako jednostrannú. Dôsledky, ktoré plynuli z jeho (ne-)konania, skôr považoval za sankcie a prežíval ich demotivujúco. V triede nemal nadviazané sociálne vzťahy, na ktorých by mu záležalo, podobne to mal aj s dospelými na škole – nebol tam nikto, s kým by mal vytvorený vzťah. Neporozumenie, dlhodobé neriešenie problému a nakopenie povinností boli spoločným menovateľom pre jeho nespokojnosť. Nemal vnútorný ani vonkajší podnet na zmenu.

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

Už prvý polrok prvého ročníka zrealizoval triedny učiteľ rozhovor so žiakom – zameral sa skôr na organizačné kroky absencie (nie dôvody) a rozhovor doplnil o opakované nasmerovanie na školský poriadok (žiak to vnímal skôr demotivačne ako motivujúco). V druhom ročníku sa riešenie situácie opakovalo, teda išlo skôr o monologické rozhovory triedneho učiteľa smerom k žiakovi s cieľom upozorniť na nevhodné učebné výsledky. V tomto období absentovala v systéme koordinovaná spätná väzba pedagógov ku výchovno-vzdelávaciemu procesu žiaka (pedagógovia konali individuálne, nekomunikovali medzi sebou) a tiež rozhovor s cieľom zistiť dôvody (triedny učiteľ sa pýtal žiaka na dôvody jeho absencií, no ten necítil dôveru a skutočný záujem, a tak iba opakoval, že mal predstavu o inom štúdiu a zároveň nemá chuť meniť školu).

Od tretieho ročníka (november 2020) sa začali na škole vytvárať systematizované miesta školského podporného tímu (školský psychológ a sociálny pedagóg). V rámci analýzy potrieb školy, ktorá sa skladala z analýzy jednotlivých tried a žiakov, školský podporný tím identifikoval demotivovaného žiaka tretieho ročníka. Na porade ŠPT sa dohodli, že sociálny pedagóg osloví žiaka a zistí jeho pohľad na ťažkosti a jeho potreby. ŠPT oslovil aj CPPPaP v súvislosti s realizáciou supervízie s cieľom ujasniť si kroky v komunikácii so žiakom (obaja OZ zo ŠPT boli začínajúci). Jedným z výstupov supervízie bola koordinácia triedneho učiteľa a všetkých ďalších pedagógov pri ďalších krokoch – nastavenie spolupráce žiaka na najbližšie obdobie. Ďalším výstupom supervízie bol návrh na prácu s triednym kolektívom, ktorého súčasťou bol daný žiak (prebiehajúca pandemická situácia toto znemožňovala, ale po návrate žiakov do škôl mal ŠPT prácu s touto triedou ako jednu z priorít).

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

ŠPT sa od začiatku svojho pôsobenia zúčastňoval na metodických stretnutiach s CPPPaP. OZ zo ŠPT zrealizovali analýzu potrieb tried a jej jednotlivých žiakov, kde sa im podarilo vyšpecifikovať intervenciu smerom k žiakovi. Na supervíznom tímovom stretnutí s CPPPaP si OZ školy v rámci rozhovoru o jednotlivých klientoch a vhodnom prerozdelení ku každému z nich stanovili, kto sa stane koordinátorom žiaka. Tiež boli dohodnuté postupné kroky a prerozprávané možné úskalia tejto spolupráce. OZ školy sú v adaptačnom procese, o to viac to bolo v tomto období pre nich nevyhnutné. Na pravidelných supervíznych tímových stretnutiach sa analyzovali podniknuté kroky, nastavovala sa ďalšia spolupráca a vytváral sa priestor na ocenenie a podporu doposiaľ zrealizovaných krokov ŠPT.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

Multidisciplinárny prístup v tomto prípade vidno v rámci sieťovania a nadviazania spolupráce medzi žiakom a dôveryhodným spojenectvom s triednym učiteľom. Vytvorenia kontaktu so žiakom na princípoch snahy o porozumenie, vnímania a nádeje boli základnými piliermi spolupráce a aj návratu žiaka späť k motivácii úspešne a riadne ukončiť vzdelávanie na tejto škole. Vytvorenie dôvery medzi ŠPT a CPPPaP bolo zdrojom množstva informácií, podnetov a aj posunom k odvahe osloviť žiaka. Triednemu učiteľovi boli nápomocné konkrétne kroky ŠPT, s ktorými oslovil a podporil žiaka. Bez tejto intervencie by zrejme žiak predčasne ukončil strednú školu.

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

Je zrejmé, že poukazovaním na negatívny prístup žiakov sa nám nepodarí motivovať ich. Triedny učiteľ vnímal od prvého ročníka ťažkosti, nedokázal nadviazať vzťah s týmto mladým človekom. Zároveň sa zamýšľame nad tým, akú podporu v tom období dostával triedny učiteľ. Platí zásada: ťažko bude niekto dávať porozumenie, keď ho sám nemá alebo nemá toho času kapacitu. Jednoznačne sa tu ukazuje, že po celé obdobie tu chýbal ŠPT. Od momentu nástupu na školu, uchopenia ich odbornej starostlivosti a zmysluplnej supervíznej činnosti CPPPaP sa situácia adekvátne zlepšila. ŠPT si aj cez realizáciu tohto čiastkového prípadu začal budovať svoje postavenie na škole a začal sieťovať pedagógov.

DOPLŇUJÚCE INFORMÁCIE

V rámci ŠPT (tvorený školským psychológom a sociálnym pedagógom) sa dohodli, že so žiakom nadviaže spoluprácu sociálny pedagóg, ktorý po vstupnom rozhovore s cieľom zistenia histórie ťažkostí žiaka a pohľadu triedneho učiteľa začal diagnostický rozhovor. Jeho výsledkom bolo nepotvrdenie rizikových nežiaducich javov či formy správania. Žiakovi pomáhal s nastavením spolupráce na škole v zmysle

spísania a stanovenia jednotlivých povinností, ktoré žiak v predchádzajúcom období zanedbal, a zároveň v jeho ujasnení si, že chce na škole pokračovať v štúdiu. Obsahom ich stretnutí bol aj náhľad na vzťahy žiaka v triede, uvedomenie si jeho postavenia medzi spolužiakmi (z jeho pohľadu) a hľadanie vlastných zdrojov spokojnosti.

Kazuistika č. 10

NEMOTIVOVANÝ ŽIAK

Vypracoval: Mgr. Tomáš Šimíček

Druh školy: základná škola, 1. stupeň (3. ročník)

Zloženie ŠPT: školskí psychológovia, školskí špeciálni pedagógovia, sociálny pedagóg, pedagogickí asistenti

Pozícia OZ zariadenia PaP: psychológ – preventista

Primárny problém: nesústredenosť, nízka miera motivácie k učeniu

ANOTÁCIA

Žiak je vedený v evidencii CPPPaP od konca 1. ročníka ZŠ, keď bol vyšetrený z dôvodu nepozornosti, nerešpektovania pravidiel a ťažkostí v učení. Následne bol pre ťažkosti s udržaním pozornosti v 2. ročníku integrovaný ako žiak so ŠVVP. Aktuálne je žiakom 3. ročníka. Na začiatku školského roka otec kontaktoval školského psychológa, pretože jeho syn nebol motivovaný na prácu počas vyučovacích hodín. Z dôvodu aktuálne popisovaných ťažkostí nasledovalo stretnutie školského psychológa s rodičmi, kde sa dohodli na komplexnej spolupráci so ŠPT. Prebehli pravidelné konzultácie ŠPT s OZ CPPPaP. Nasledovali pravidelné odborné intervencie školského psychológa, sociálneho pedagóga, školského špeciálneho pedagóga a pedagogického asistenta so žiakom a s rodičmi. Ku koncu školského roka žiak dosahoval lepšie školské výsledky a prejavoval väčší záujem o spoluprácu v škole.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

Ide o žiaka ZŠ, integrovaného pre pretrvávajúce problémy s udržaním pozornosti. Napriek podpore poskytovanej žiakovi zo strany špeciálneho pedagóga a pedagogického asistenta sa popri ťažkostiach s udržaním pozornosti v aktuálnom školskom roku u neho prejavila aj nízka miera motivácie k učeniu.

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

Na žiadosť rodičov a na základe odporúčania školského špeciálneho pedagóga prebehlo vyšetrenie žiaka v CPPPaP pre nepozornosť, nerešpektovanie pravidiel a ťažkosti v učení (šk. rok 2017/2018). Následne bol žiak integrovaný pre problémy s pozornosťou, podporený pedagogickým asistentom a školským špeciálnym pedagógom (šk. rok 2018/2019). Školský psychológ sa na stretnutí s rodičmi dohodol na komplexnej starostlivosti o žiaka z dôvodu pretrvávajúcej oslabenej motivácie k učeniu (09/2020), následne žiakovi poskytoval pravidelné psychologické poradenstvo v intervale jedenkrát týždenne z dôvodu jeho emocionálnych ťažkostí (šk. rok 2020/2021). V tom istom školskom roku prebiehala pravidelná špeciálnopedagogická intervencia z dôvodu ťažkostí v učení, pravidelná podpora rodičov zo strany sociálneho pedagóga školy v oblasti výchovných metód a pravidelná prítomnosť pedagogického asistenta na hodinách matematiky, slovenského jazyka a iných ťažiskových predmetoch. Zároveň sa ŠPT raz mesačne stretával s rodičmi a triednym učiteľom pre zabezpečenie efektívnej spätnej väzby. Koncom školského roka (máj 2021) prebehla práca školských psychológov s triednym kolektívom žiaka na podporu socializácie žiaka a podporu bezpečnej sociálnej klímy medzi žiakmi. Žiak bol objednaný na rediagnostické vyšetrenie v CPPPaP a celkovo prejavil väčšiu motiváciu, došlo k zlepšeniu v učení.

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

Prebiehali pravidelné konzultácie subtímu CPPPaP so ŠPT o potrebách žiaka, o možnostiach jeho podpory a o jeho pokrokoch. Na základe pozorovaní a spoločných konzultácií sa naplánovali a realizovali ďalšie intervencie, napríklad práca s triednym kolektívom na podporu socializácie žiaka, odporúčania pre rodičov s cieľom efektívnej domácej prípravy na vyučovanie a odporúčania na úpravu výchovných metód rodičov.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

Multidisciplinárny prístup v tomto prípade vidno na úrovniach spolupráce CPPPaP a ŠPT na škole. Zároveň multidisciplinárna podpora žiaka prebiehala aj v samotnej škole, kde bola jemu a rodičom poskytnutá komplexná starostlivosť – pre emocionálne ťažkosti psychologické poradenstvo, pre ťažkosti v učení špeciálnopedagogické poradenstvo, sociálnopedagogické poradenstvo pre rodičov na účely konzultovania ich výchovných metód, podpora žiaka vo vyučovacom procese (práca pedagogického asistenta).

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

V priebehu práce so žiakom sa ukázalo ako dôležité venovať pozornosť jeho emocionálnym potrebám a pracovať na podpore ich naplnenia. Dá sa usudzovať, že komplexná starostlivosť pre daného žiaka bola kľúčová a mohla byť realizovaná už skôr, napríklad v dobe, keď sa u neho začali prejavovať prvé ťažkosti. Zároveň sa v priebehu intervencií ukázala ako dôležitá vzťahová osoba stará matka, ktorá je tiež dôležitou súčasťou žiakovho života a môže byť pre neho veľmi podpornou. Do budúcnosti je dobré zmapovať všetky dôležité vzťahové osoby žiaka a v prípade súhlasu zákonných zástupcov ich prizvať do procesu jeho podpory.

Kazuistika č. 11

ÚZKOSŤ Z NÁVRATU DO ŠKOLY

Vypracoval: Mgr. Tomáš Šimíček

Druh školy: základná škola, 2. stupeň (6. ročník)

Zloženie ŠPT: školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg, pedagogický asistent

Pozícia OZ zariadenia PaP: psychológ – preventista

Primárny problém: úzkosť zo sociálnych kontaktov

ANOTÁCIA

Na psychologickom vyšetrení v CPPPaP prejavil žiak 6. ročníka ZŠ zvýšenú úzkosť zo sociálnych kontaktov a obavy z návratu do školy po období online vyučovania počas pandémie. Po súhlase žiaka a jeho zákonného zástupcu kontaktoval psychológ CPPPaP školský podporný tím s cieľom uľahčiť jeho návrat do školy. Školský psychológ poskytoval žiakovi pravidelné online poradenstvo, ktoré po návrate do školy plynule pokračovalo na pôde školy v osobných rozhovoroch. Zároveň ŠPT, už v období dištančného vzdelávania, realizoval v triednom kolektíve žiaka zážitkové aktivity na podporu bezpečnej vzťahovej klímy formou triednych online klubovní. Po návrate žiakov do školského prostredia boli v triede realizované zážitkové hodiny na podporu adaptácie. Vďaka odbornej pomoci a komplexnej podpore žiak úspešne zvládol návrat do školy a prejavoval nižšiu mieru úzkosti zo sociálneho kontaktu.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

Žiak prežíval vysokú mieru úzkosti spojenú s plánovaným návratom do školy po niekoľkomesačnom období dištančného vzdelávania. Prejavoval taktiež nízke sebavedomie, strach zo sociálnych kontaktov, tendenciu uzatvárať sa do seba a potláčať svoje emócie. Len ťažko hľadal slová na opis svojho prežívania. Matka žiaka so znepokojením sledovala, ako sa jej syn stále viac uzatvára do seba a nekomunikuje so svojím okolím, a preto vyhľadala pomoc v CPPPaP.

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

Psychológ CPPPaP konzultoval so žiakom a jeho matkou, následne kontaktoval ŠPT. Školský psychológ začal pracovať so žiakom a pravidelne (1x týždenne) mu poskytoval online psychologické poradenstvo. ŠPT zároveň realizoval online klubovne na podporu vzťahov v triedach v intervale 1x týždenne, a tiež adaptačné zážitkové hodiny pre triedne kolektívy po návrate žiakov do školy. Po návrate žiakov do škôl pokračoval školský psychológ v osobných stretnutiach so žiakom (1x týždenne).

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

Subtím CPPPaP informoval zákonného zástupcu a žiaka o možnosti podpory a pomoci ŠPT priamo na škole a prepojil ich so ŠPT. Spolupodieľal sa na tvorbe stratégie podpory žiaka na škole (v oblasti realizácie psychologického poradenstva, v oblasti obsahu online triednych klubovní a programu adaptačných hodín pre žiakov). Zároveň konzultoval proces adaptácie žiaka po návrate do školy.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

Multidisciplinárny prístup v tomto prípade vidno na úrovniach efektívnej spolupráce CPPPaP a ŠPT. Psychológ CPPPaP identifikoval potrebu žiaka a následne ho spolu s jeho zákonným zástupcom presmeroval priamo k odbornej pomoci ŠPT. Školský psychológ realizoval individuálne psychologické poradenstvo pre prácu s úzkosťou žiaka a sprevádzal ho prechodom z dištančného vyučovania na prezenčné. ŠPT zároveň realizoval sociálnopsychologické aktivity v triednom kolektíve na podporu bezpečnej vzťahovej klímy medzi žiakmi.

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

Podpora dobrých vzájomných vzťahov v školskom systéme sa javí ako nevyhnutná v záujme spokojnosti žiakov v školskom prostredí. Zdá sa, že je veľmi dôležité priebežne pracovať s každým triednym kolektívom, zamerať sa na podporu dobrých vzájomných vzťahov medzi žiakmi, žiakmi a učiteľmi, a tak predchádzať zvýšenej miere úzkosti a strachu z nepríjemných zážitkov, ktoré sa v rôznej miere u niektorých jednotlivcov počas vyučovacieho procesu môžu objaviť.

Kazuistika č. 12

ÚRAZ V TRIEDE

Vypracovala: Mgr. Júlia Drobná

Druh školy: základná škola; 1. stupeň

Zloženie ŠPT: školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg

Pozícia OZ zariadenia PaP: liečebný pedagóg – preventista

Primárny problém: vzájomné konflikty žiakov v triede, používanie nevhodných prezývok

ANOTÁCIA

V triede na prvom stupni sa stal úraz (vybitý zub). Po overení situácie triednym učiteľom sa potvrdilo, že k úrazu prišlo nešťastnou náhodou pri hre. Rodičia dotknutého žiaka mali pocit, že v triede dochádza k šikanovaniu a žiadali o diagnostiku. Učiteľ po dohovore s vedením školy spolu so začínajúcim školským psychológom prizval k spolupráci CPPPaP, konkrétne liečebného pedagóga z oddelenia prevencie, ktorý má ich školu v starostlivosti. Diagnostika šikanovanie v triede nepotvrdila. Žiaci majú kamarátske vzťahy, sú v triede spokojní. V triede sa však vyskytujú nadávky, prezývky a vzájomné konflikty, preto bol zariadením PaP odporúčaný program zameraný na rovesnícke vzťahy, podporu toho, čo je funkčné, zastavenie nevhodného správania a hľadanie riešení spolu so žiakmi, ako si predstavujú triedu bez hádok a konfliktov a čo pre to môžu urobiť. Diagnostický a podporný program bol realizovaný v spolupráci preventistu a ŠPT v zastúpení začínajúceho školského psychológa a začínajúceho sociálneho pedagóga. Vzťahy v triede ŠPT naďalej monitoruje, je v úzkom kontakte s triednym učiteľom.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

Z diagnostiky v triede vyplynulo, že žiaci sú v nej radi, cenia si svoje kamarátske vzťahy, vyskytujú sa však medzi nimi vzájomné konflikty a používanie nepríjemných prezývok. Boli motivovaní k zmene. Úlohou OZ bolo pomôcť žiakom nájsť a pomenovať silné stránky triedy a tiež vysloviť názor, čo by chceli zmeniť, ako môže byť každý nápomocný v hľadaní cesty, ako pracovať na zmene a pomôcť s riešením konfliktov.

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

Triedny učiteľ overil, ako sa úraz udial, a komunikoval problém s rodičmi. Rodičia dotknutého žiaka žiadali o preskúmanie situácie v triede. Učiteľ a školský psychológ (po dohode s vedením školy) kontaktovali OZ z CPPPaP so žiadosťou o pomoc pri riešení. Dohodli diagnostické stretnutie (diagnostika vzťahov v triede) preventistu z CPPPaP s triedou za prítomnosti školského psychológa (chýbajúcim žiakom bol dotazník administrovaný dodatočne školským psychológom). Po vyhodnotení výsledkov diagnostiky prebehla konzultácia so školským psychológom a triednym učiteľom a následná dohoda ďalších stretnutí na podporu vzťahov. Triedny učiteľ informoval rodičov o plánovanom programe. Novo nastupujúci sociálny pedagóg školy bol o prípade informovaný a zapojený do procesu riešenia. Preventista z CPPPaP sa stretával s triedou za prítomnosti školského psychológa, sociálneho pedagóga školy a triedneho učiteľa s ich následným zhodnotením a ďalšími odporúčaniami k práci triedneho učiteľa. Následne prebiehalo monitorovanie vzťahov ŠPT a konzultácie s triednym učiteľom.

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

CPPPaP bolo požiadané o pomoc pri riešení situácie. Školský psychológ na školu práve nastúpil a začínal v adaptačnom procese pod vedením CPPPaP. Snahou bolo zapojiť ho do procesu, pomôcť mu zorientovať sa v situácii a jej možnom riešení. Školský psychológ bol prítomný pri zadávaní diagnostiky v triede. Mal vysvetlený spôsob, akým diagnostika prebieha, ale nadobudol aj osobnú zážitkovú skúsenosť. Následne vedel diagnostiku administrovať chýbajúcim žiakom, v prípade potreby v iných triedach diagnostiku realizoval sám. Bolo s ním odkonzultované vyhodnotenie diagnostiky a následné opatrenia. Bol tiež prítomný pri konzultácii s triednym učiteľom o dohode ďalšieho riešenia. Pred samotnými stretnutiami v triede konzultoval otázky s triednym učiteľom. Zúčastnil sa v CPPPaP na vzdelávaní zameranom na prácu so skupinou. Pred stretnutiami v triede bol informovaný a zapojený do práce i sociálny pedagóg, ktorý na školu nastúpil neskôr. Následne boli obaja OZ školy prítomní na stretnutiach s triedou a konzultovali sa dôvody výberu jednotlivých aktivít a intervencie smerom k žiakom. ŠPT bol prítomný pri celom procese riešenia problému. Cieľom bolo pomôcť ŠPT zorientovať sa v postupoch a spôsoboch práce s triedou a posilnenie ich následnej samostatnosti pri práci s ňou.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

V uvedenom prípade došlo k sieťovaniu členov ŠPT (školský psychológ a sociálny pedagóg) a k prepojeniu spolupráce ŠPT s triednym učiteľom. Do procesu riešenia bol zapojený preventista z CPPPaP, ktorý spolupracoval so ŠPT i triednym učiteľom. Zapojení boli tiež rodičia (prostredníctvom triedneho učiteľa) a samotní žiaci, ktorí boli podporovaní v hľadaní žiaducich zmien z ich strany a v ich uvádzaní do praxe.

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

Za kľúčovú považujeme pomoc zo strany CPPPaP zamestnancom ŠPT pri práci so skupinou. Obaja OZ zo ŠPT boli začínajúci, preto i pomoc zo strany CPPPaP bola výraznejšia. V budúcnosti predpokladáme, že úloha CPPPaP v podobných prípadoch bude už viac konzultačná.

Kazuistika č. 13

PRVÁCKA TRIEDA

Vypracovala: Mgr. Júlia Drobná

Druh školy: základná škola; 1. stupeň

Zloženie ŠPT: školský psychológ, školský špeciálny pedagóg

Pozícia OZ zariadenia PaP: liečebný pedagóg – preventista

Primárny problém: problém s pozornosťou a s pracovnými návykmi v triede

ANOTÁCIA

Triedny učiteľ riešil problém s pozornosťou a so správaním v prváckej triede (nesústredenosť žiakov, odbiehanie od činnosti – aj fyzicky z miesta, vykrikovanie, problém s aktívnym počúvaním), čím bol výrazne zhoršený vzdelávací proces. Triedny učiteľ požiadal o spoluprácu školského psychológa. Z pozorovania žiakov počas vyučovania vyplynula potreba rozvíjať pracovné návyky, aktívne počúvanie a zámernú pozornosť. Začínajúci školský psychológ požiadal o spoluprácu CPPPaP. Preventista z CPPPaP navrhol program zameraný na podporu pozornosti, nácvik aktívneho počúvania a pracovných návykov, ktorý bol s jeho podporou a v spolupráci so školským psychológom realizovaný. Práca s triedou za prítomnosti preventistu z CPPPaP bola prerušená kvôli zatvoreniu škôl z dôvodu pandémie. Počas dištančného vzdelávania konzultácie a práca pokračovali v online priestore individuálne školským psychológom. Zároveň boli žiaci s výraznejšími ťažkosťami nasmerovaní do individuálnej starostlivosti diagnostika CPPPaP. Práca s triedou bude ešte pokračovať.

ZADEFINOVANIE PROBLÉMU

V prváckej triede sa zišlo viacero žiakov s problémom s pozornosťou, aktívnym počúvaním a chýbajúcimi pracovnými návykmi. Keďže išlo o problém viacerých žiakov, odporúčali sa riešenia na úrovni triedy i jednotlivca.

KOORDINÁCIA PRÍPADU – ADMINISTRÁCIA PRÍPADU

Triedny učiteľ oslovil školského psychológa so žiadosťou o pomoc a informoval tiež rodičov. Školský psychológ realizoval v triede pozorovania a vyhodnotil ich. Dohodol si skupinové stretnutia so žiakmi v ŠKD. Do spolupráce bol prizvaný OZ z CPPPaP, ktorý stretnutia presunul na doobedňajšie hodiny a dohodol sa na zapojení preventistu CPPPaP do stretnutí. Práca s triedou pokračovala za účasti preventistu, školského psychológa a triedneho učiteľa s cieľom podpory pozornosti, pracovných návykov a aktívneho počúvania. Žiaci s výraznejšími ťažkosťami boli odporučení na diagnostiku a do starostlivosti CPPPaP. Rodičia týchto žiakov kontaktovali psychológa CPPPaP a začal sa diagnostický proces a ďalšia spolupráca. Po prechode na dištančnú formu vzdelávania pokračovali konzultácie a podpora školským psychológom individuálne v online priestore.

METODICKÉ USMERŇOVANIE ŠPT

Po oslovení OZ z CPPPaP školským psychológom bol školský psychológ usmernený, aby pracoval s triedou v doobedňajších hodinách, a zároveň bol nasmerovaný na vzdelávanie zamerané na zručnosti potrebné pri práci so skupinou. Taktiež sa dohodla prítomnosť preventistu pri práci s triedou, aby bol školský psychológ podporený. Aktivity na stretnutie a ich dôvod výberu boli vopred odkonzultované a následne bolo stretnutie zhodnotené. Intervencie boli preventistom detailne analyzované, aby sa zabezpečilo, že im školský psychológ bude rozumieť a v budúcej práci s triedou bude samostatnejší. Žiaci s výraznejšími ťažkosťami boli odporučení na diagnostiku a do starostlivosti CPPPaP. Prebiehali i konzultácie medzi školským psychológom a psychológom z CPPPaP.

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

Multidisciplinárny prístup v tomto prípade vidno na úrovni spolupráce školského psychológa s triednym učiteľom, jeho komunikácie a spolupráce s preventistom (vo forme konzultácií a neskôr priamych intervencií v triede). S rodičmi spolupracoval triedny učiteľ, prípadne bol prizvaný aj ŠPT. Niektorí žiaci boli odporučení do starostlivosti CPPPaP, pričom následne prebiehala spolupráca na úrovni školský psychológ – psychológ CPPPaP – rodičia – žiak.

ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

Odporúčame venovať sa ŠPT, jeho vzdelávaniu a konzultáciám. Napriek veľkej chuti a snahe pracovať s triedami im chýbajú skúsenosti a zručnosti potrebné na prácu so skupinou. V tomto prípade napríklad OZ zo ŠPT po dohode s triednym učiteľom realizoval prácu s triedou v popoludňajších hodinách, aby žiaci nevynechávali zo vzdelávacieho procesu. Žiaci vtedy boli veľmi unavení a neboli schopní spolupráce so školským psychológom. Čas sa zmenil po konzultácii s preventistom CPPPaP.

Dôležité sú aj konzultácie s učiteľmi a vysvetľovanie im dôvodov a zmysluplnosti práce s triedou, aby ju nevnímali ako stratu času určeného na vzdelávanie, ale aby rozumeli, že im tento čas následne pri vzdelávaní pomôže. Pomáhajúce je tiež, keď sa triedny učiteľ zúčastňuje na práci so skupinou – je prítomný ako člen skupiny, vidí spôsob práce odborného zamestnanca, spôsob práce s triedou a pri konzultáciách je potom možné odvolávať sa na konkrétne situácie zo stretnutí.

Za pomáhajúce považujeme, ak by sa na vzdelávaní v práci so skupinou zúčastnil následne aj triedny učiteľ, ktorý môže získať iný pohľad na prácu so skupinou. Po naštartovaní procesov v triede prostredníctvom preventistu a ŠPT by mohol v nimi nastolenej práci pokračovať.

Príloha 2 – príklady IVP

INDIVIDUÁLNY VZDELÁVACÍ PROGRAM – ZÁKLADNÁ ŠKOLA XY, BRATISLAVA

Osobné údaje žiaka

Meno a priezvisko:	**XY***
Dátum narodenia:	
Dátum prestupu žiaka do ZŠ:	
Doterajšia špeciálnoped. starostlivosť v:	CPPPaP Bratislava

Závery diagnostiky:

Zo záverov psychologického vyšetrenia vyplýva, že XY je žiak s akcelerovaným kognitívnym vývinom – vysoký intelektový nadpriemer.

ŠPECIÁLNE VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE POTREBY ŽIAKA

I. Technicko-materiálne a organizačné zabezpečenie:

Žiak vyžaduje osobitné pomôcky, učebný materiál vo forme pracovných listov, zošitov a zbierok. Organizačné zabezpečenie zatiaľ nie je potrebné upravovať.

II. Špecifiká vyučovacieho procesu:

Učebný plán, osnovy zatiaľ nebudeme rozširovať do kvantity, ani preskakovanie ročníkov vzhľadom na optimálny sociálny vývin a stabilitu jedného prostredia.

Spôsob hodnotenia a spolupráca s odborníkmi vychádza z aktuálnych metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu.

Organizácia starostlivosti o žiaka je zabezpečená priebežnou kontrolou školským špeciálnym pedagógom a spoluprácou s CPPPaP.

Návrh konkrétnych výchovno-vzdelávacích opatrení:

- Individuálny prístup v priebehu výchovno-vzdelávacieho procesu.
- Využívať pozitívnu motiváciu, poskytovať žiakovi okamžitú spätnú väzbu.
- Zamestnávať žiaka úlohami nad rámec povinností, zadávať náročné úlohy, kde môže XY uplatniť svoj potenciál.
- Vyplniť na vyučovacích hodinách všetok pracovný čas žiaka, aby jeho aktivita a energia boli pozitívne využité a aby nemal čas na nežiaduce prejavy správania.

- Dávať pozor na prudkú kritiku rovesníkov – môže vyvolať problémové správanie.
- Rozvíjať sociálne a komunikačné zručnosti v kolektíve triedy a pomáhať jeho dobrej adaptácii a kamarátskym vzťahom so spolužiakmi.
- V artefiletike sa zamerať na podporu tvorivosti a komunikáciu pocitov.
- V matematike zaradiť súťaže Maksík, Všedkovedko, Klokanko a pytagoriádu; využívať digitálne materiály planetavedomosti.iedu.sk, matematickyklokan.sk, www.kryptograf.sk.
- Ďalšie postupy je treba v prvých mesiacoch starostlivo sledovať a doplňovať podľa toho, aká je jeho motivácia a ktorým smerom sa rád uberá. Maximálne treba využiť materiály, ktoré by stimulovali jeho zvedavosť a záujem, či už o prírodovedné vzdelávanie alebo matematiku, jazykové alebo športové kompetencie.
- Možno zvážiť neskôr aj návštevy vyšších ročníkov na predmetoch, ktoré by vzbudili jeho zvedavosť, nevynímajúc ani druhý stupeň.
- Zvážiť tiež zaradenie prezentácií do vyučovacieho procesu, a to nielen pre svojich rovesníkov, ale aj v iných triedach, napr. tých tém, ktoré sú pre neho zaujímavé.
- Zaradiť XY do pravidelnej týždennej skupinky nadaných žiakov, ktorí sa budú stretávať so špeciálnym pedagógom, na rozvoj matematického myslenia a podporu sociálnych zručností.
- Dávať veľký pozor pri práci s XY, aby sa oddelila jeho osobnosť od výkonov a výsledkov. Nevydarený výsledok, neúspech nemá nijakú spojitosť s veľkosťou jeho osobnej hodnoty, ktorá je nekonečná. Bude dokonca dôležité učiť ho prijímať aj neúspech, konflikty ako prirodzenú súčasť života. Treba sa s ním veľa rozprávať, ale takým spôsobom, že človek reflektuje iba jeho pocity a snaží sa mu porozumieť – bez dávania rád a posudzovania jeho správania, bez návrhu riešení. Ak XY zažije, že ho ľudia dokážu pokojne a sústredene počúvať a porozumieť jeho pocitom a potrebám, je možné postupne pridávať vlastné názory. Porozumenie neznamená súhlas, čiže je možné mu vyjadriť nesúhlas a zároveň aj porozumenie.

Platnosť IVP je odo dňa podpísania až do odvolania.
V prípade potreby sa k IVP urobia doložky, dodatky písomne alebo emailom.

Rodič/zákonný zástupca vyjadruje v súlade s § 7a) ods. 1 školského zákona informovaný súhlas s individuálnym vzdelávacím programom svojho dieťaťa. Vyhlasuje, že bol riadne poučený o dôsledkoch tohto súhlasu. Akékoľvek zmeny v IVP budú realizované po spoločnom odsúhlasení zmien (písomne podpisom alebo elektronicky, či emailom). Elektronická alebo tlačená kópia tohto IVP sa poskytuje rodičovi v súlade s § 7 ods. 1 vyhlášky o ZŠ.

_____	_____	_____
zákonný zástupca	triedny učiteľ	špeciálny pedagóg

INDIVIDUÁLNY VZDELÁVACÍ PROGRAM – ZÁKLADNÁ ŠKOLA XZ, BRATISLAVA

Osobné údaje žiaka

Meno a priezvisko:	**XY**
Dátum narodenia:	
Dátum nástupu žiaka do ZŠ:	
Predchádzajúca ZŠ/MŠ:	
Doterajšia odborná starostlivosť v:	CŠPP adresa

Závery diagnostiky:

Žiak s pervazívnou vývojovou poruchou – Aspergerov syndróm.

ŠPECIÁLNE VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE POTREBY ŽIAKA:

I. Technicko-materiálne a organizačné zabezpečenie:

Žiak vyžaduje pri výchovno-vzdelávacom procese asistenta učiteľa na zabezpečenie lepšieho režimu, pravidiel a koncentrácie. Vzhľadom na asistenta učiteľa pre žiaka je možné realizovať drobné úpravy rozvrhu (relaxácie, úprava v TSV, ETV, HUV), relaxácie aj mimo triedy v kabinete výchovného poradcu či herni. V prípade ťažkostí, únavy, zmien je možné priebežne v komunikácii upravovať organizačné formy vyučovania aj emailom. Rozvrh sa upraví na základe dodatku k IVP a žiadosti rodiča tak, aby dieťa nemalo viac ako 4 hodiny denne a malo v stredu deň sociálneho pokoja.

II. Špecifiká vyučovacieho procesu:

Učebný plán, osnovy nie je potrebné redukovať. Spôsob hodnotenia a spolupráca s odborníkmi vychádza z aktuálnych metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu.

Organizácia starostlivosti o žiaka je zabezpečená predovšetkým asistentom učiteľa, triednym učiteľom, rodičom v spolupráci so špeciálnymi pedagógmi, p. XX (CŠPP) či školským psychológom.

Návrh konkrétnych výchovno-vzdelávacích opatrení:

- Hoci nie je potrebné redukovať obsah, časové rozloženie a metódy sú v kompetencii osobného tímu žiaka (rodič, asistent učiteľa, špeciálny pedagóg, triedny učiteľ).
- V prípade indispozície je možné písanie či skúšanie realizovať aj mimo triedy kvôli pokojnej bezpodnetovej atmosfére.
- V rámci adaptácie a práce na hodinách dôrazne využívať motiváciu a prácu s pravidlami, pravidelne hodnotiť činnosti (pozitívna či konštruktívna spätná väzba), ráno začať nadviazaním na predošlý deň, stanovenie si cieľov (napr. dnes budeme pracovať na tom, aby sme zvládli každú hodinu spraviť 3 cvičenia, alebo aby si stihol cez prestávku zjesť desiatu a pod.).

- V prípade agresívnych reakcií, záchvatov netolerovať fyzické ubližovanie sebe ani druhým, vytiahnuť ho von na chodbu a upokojiť situáciu, ak je potrebné použiť aj chmatnutie s cieľom vyniesť ho von či upokojiť (samozrejme, fyzické tresty v škole treba vylúčiť).
- V rámci grafomotorických zručností a písania či čítania zvážiť dôraz na tlačené písmo. Tolerovať možnosť zhoršenej grafickej úpravy, keď sa snaží.
- Pri učení básničiek, pesničiek a textov naspamäť využívať kratšie a vhodné texty, redukovať kvantitu na zvládnuteľný menší počet.
- V komunikácii preferovať a akceptovať jednoduché odpovede, nevyžadovať celé vety. V kontakte s XY používať bežnú hovorovú, ale jednoduchú reč s jasnými jednoduchými a priamymi inštrukciami.
- Pri práci vo všetkých predmetoch žiak postupuje podľa svojho tempa, svojím štýlom a metódami, nevynímajúc ani alternatívne formy, možnosti úloh. Na posilnenie pozornosti využiť verbálnu podporu a motiváciu zo strany asistenta pedagóga a rozloženie práce do menších celkov, ak je to nutné.
- Dôležité je vopred XY informovať, čo sa bude diať, čo od neho očakávame a trvať na tom.
- Vytvoriť systém motivácie (pečiatky, drobné odmeny, kreslenie a pod.).
- V predmete ETV, HUV, TSV zvážiť alternatívne formy práce, nevynímajúc ani individuálny tréning, nácvik zručností a postupné zapájanie do kolektívu (napr. v TSV skúšať hry najprv v dvojici a až neskôr sa pripájať k celému kolektívu, učiť ho prehrávať a reflektovať s ním pocity).
- V kolektíve rozvíjať empatické porozumenie, očný kontakt, pokojné vysvetlenie situácie, stanovanie hraníc v kontakte so spolužiakmi, pomáhať oceneniu pozitívnych momentov, podporiť sebadôveru žiaka v kolektíve a jeho úspešne začlenenie, hry.
- Vytvoriť priestor na zavedenie stretnutí XY so špeciálnymi pedagógmi s cieľom rozvíjania komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností v súlade s požiadavkami Vzdelávacieho programu pre žiakov s AS.
- V domácom prostredí nacvičovať a trénovať sociálne situácie, hovoriť o pocitoch a situáciách v triede i doma, na ulici, kdekoľvek, rozvíjať relaxáciu a školské povinnosti dávkovať podľa možností žiaka, vyhýbať sa preťaženiu, určovať jasné pravidlá a inštrukcie s motivačným systémom a priebežne ho meniť, ak je už nefunkčný.
- Súčasťou IVP je pravidelná emailová komunikácia rodiča a špeciálneho pedagóga, dohodnuté priebežné úpravy sa považujú za súčasť IVP.

Platnosť IVP je odo dňa podpísania až do odvolania.
V prípade potreby sa k IVP urobia doložky, dodatky písomne alebo emailom.

Rodič/zákonný zástupca vyjadruje v súlade s § 7a) ods. 1 školského zákona informovaný súhlas s individuálnym vzdelávacím programom svojho dieťaťa. Vyhlasuje, že bol riadne poučený o dôsledkoch tohto súhlasu. Akékoľvek zmeny v IVP budú realizované po spoločnom odsúhlasení zmien (písomne podpisom alebo elektronicky, či emailom). Elektronická alebo tlačená kópia tohto IVP sa poskytuje rodičovi v súlade s § 7 ods. 1 vyhlášky o ZŠ.

_____	_____	_____
zákonný zástupca	triedny učiteľ	špeciálny pedagóg

Bulletin po vystrihnutí zložiť ako harmoniku. Taktiež je ho možné stiahnuť tu:
https://vudpap.sk/x/projekty/usmernovat-pre-prax/profesijny-rast-a-celozivotne-vzdelavanie/koordinacia-skolskych-podpornych-timov/odborne-vystupy/

Princípy činnosti členov ŠPT:

Princíp komunikácie - otvorená konštruktívna komunikácia zabezpečená pravidelným bezpečným vymieňaním a overovaním informácií, prepájanie všetkých členov školskej komunity smerom k spoločnému cieľu.

Princíp kooperácie - pravidelné stretávanie a spoločné hľadanie riešení, vzájomné poskytovanie konštruktívnej spätnej väzby, rešpektovanie rovnováhy profesijných rolí a dosiahnutie hodnotového konsenzu.

Princíp koordinácie - organizovanie, plánovanie, hodnotenie činnosti tímu a subtímov v nadväznosti na odporúčané odborné postupy (samohodnotenie, intervízia, supervízia).

Princíp komplexnosti - multidisciplinárna práca smerom k spoločnému cieľu rôznymi odbornými metódami, úzka spolupráca so zariadeniami poradenstva a prevencie a ďalšími externými subjektmi.

Princíp kvality - poznanie vlastnej odbornosti, rešpektovanie odbornosti kolegov, podpora celoživotného vzdelávania a sledovanie aktuálnych trendov.

Činnosti ŠPT sú adresné, včasné a odborné.

ŠPT na našej škole. Čo získame:

- multidisciplinárny tím odborníkov priamo na škole,
- koordináciu odborných postupov a úzku spoluprácu so zriadeniami poradenstva a prevencie,
- metodickú podporu učiteľom v špecifických situáciách v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu, napr. konzultácie, vzdelávacie aktivity,
- posilnenie kompetencií učiteľov riešiť každodenné výzvy, napr. prejavy šikanovania, vývinové poruchy učenia,
- podporu komunikácie so zákonnými zástupcami dieťaťa/žiaka a inými blízkymi osobami,
- podporu pri vytváraní pozitívnej klímy školy mapovaním potrieb všetkých jej aktérov a realizáciou cielených aktivít.

Viac informácií o ŠPT nájdete na webovom sídle VÚDPaP-u www.vudpap.sk.

ŠKOLSKÝ PODPORNÝ TÍM

- krok vpred ku škole pre všetkých

VÝSKUMNÝ ÚSTAV DETSKEJ PSYCHOLÓGIE A PATOPSYCHOLÓGIE
USMERŇOVAŤ PRE PRAX

Tento projekt je financovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

Európska únia
Európsky sociálny fond
OPERAČNÝ PROGRAM ĽUDSKÉ ZDROJE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY
www.vudpap.sk
www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

Taktiež je ho možné stiahnuť tu:
https://vudpap.sk/x/projekty/usmernovat-pre-prax/profesijny-rast-a-celozivotne-vzdelavanie/koordinacia-skolskych-podpornych-tí mov/odborne-vystupy/

ŠPT je podporou pre:

Hlavné úlohy ŠPT:

- koordinovať rozvoj inkluzívneho vzdelávania,
- poskytovať metodickú podporu pedagogickým zamestnancom,
- podporovať triednych učiteľov pri realizácii univerzálnych a selektívnych preventívnych programov,
- poskytovať poradenstvo podľa potrieb deťom/žiakom a ich zákonným zástupcom,
- participovať na tvorbe školského vzdelávacieho programu,
- spolupracovať so zariadeniami poradenstva a prevencie a ďalšími subjektmi.

Synergický efekt 1 + 1 = 3

Multidisciplinárny tím predstavuje pridanú hodnotu prevyšujúcu prínos odborníkov ako jednotlivcov. Početnosť a variabilita členov ŠPT by mali odrážať potreby konkrétnej školy.

Miesto ŠPT v systéme poradenstva a prevencie

Podporná úroveň 5. stupňa (ŠCPP)

Špecializované centrum poradenstva a prevencie poskytuje odborné činnosti dieťaťu/žiakovi so zdravotným postihnutím a komplexné odborné činnosti v rámci ranej starostlivosti detí s rizikovým vývinom. Odborní zamestnanci ŠCPP poskytujú metodickú podporu ŠPT, ktorý je v prostredí školy realizátorom odborných intervencií pre dieťa/žiaka so zdravotným postihnutím a jeho zákonných zástupcov.

Podporná úroveň 3. a 4. stupňa (CPP)

Deťom/žiakom je poskytovaná komplexná multidisciplinárna starostlivosť centra poradenstva a prevencie. Odborní zamestnanci CPP úzko spolupracujú so ŠPT prostredníctvom metodickej podpory pri výkone odborných činností.

Podporná úroveň 2. stupňa

ŠPT spolupracuje s pedagogickými zamestnancami školy, zabezpečuje im metodickú podporu pri výchovno-vzdelávacom procese detí/žiakov so zvýšenými nárokmi na podporu. ŠPT realizuje odborné činnosti s deťmi/žiakmi, poskytuje poradenstvo zákonným zástupcom. Zúčastňuje sa na odborných konziliách, vytvára spoluprácu so zariadeniami poradenstva a prevencie a subjektmi z iných rezortov.

Podporná úroveň 1. stupňa

Univerzálna preventívno-výchovná činnosť je poskytovaná všetkým deťom/žiakom ako súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu. Kompetentným a aktívnym realizátorom podpory je predovšetkým učiteľ v spolupráci s pedagogickým asistentom.

ŠPT sa podporou a spoluprácou s učiteľmi aktívne spolupodieľa na realizácii podporných činností (napr. preventívnych) s cieľom podporiť telesné a duševné zdravie všetkých detí/žiakov, inkluzívne vzdelávacie prostredie a kultúru školy. ŠPT poskytuje podporu vedeniu školy pri nastavovaní systému (ŠkVP, školský poriadok...) a úzko spolupracuje aj so zákonnými zástupcami detí/žiakov a širšou komunitou školy.

ŠPT vytvára **most medzi učiteľmi a odborným tímom zariadenia poradenstva a prevencie**, po ktorom prichádza pomoc a podpora priamo do školy k deťom/žiakom, zákonným zástupcom a učiteľom.

Dobre fungujúci ŠPT pomáha vytvárať inkluzívne prostredie, sieťuje a koordinuje spoluprácu externých inštitúcií, čo má pozitívny dosah na lokálnu školskú komunitu.

ŠKOLSKÝ PODPORNÝ TÍM

- krok vpred ku škole pre všetkých

vytvára podmienky na všestranný rozvoj každého dieťaťa/žiaka

poskytuje odbornú podporu pre dieťa/žiaka, zákonného zástupcu, pedagóga

zabezpečuje odbornú starostlivosť priamo v prostredí školy

ŠPT tvoria:

- školský špeciálny pedagóg
- odborní zamestnanci školy
- iní pedagogickí zamestnanci školy

rozvoj inkluzívneho prostredia v škole

prevencia rizikového správania a ťažkostí v učení

podpora dieťaťa/žiaka v krízových situáciách

odborné konzultácie, vzdelávacie aktivity pre pedagogických zamestnancov

Prínos činnosti ŠPT na škole:

- úzka spolupráca s pedagogickými zamestnancami a vedením školy
- vytváranie bezpečného prostredia pre všetkých aktérov školy
- dostupnosť odbornej podpory pre deti/žiakov školy
- smerovanie k spoločnému cieľu rôznymi odbornými metódami
- rozvíjanie spolupráce so zákonnými zástupcami dieťaťa/žiaka

VÝSKUMNÝ ÚSTAV DETSKEJ PSYCHOLÓGIE A PATOPSYCHOLÓGIE

USMERŇOVAŤ PRE PRAX

Tento projekt je financovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

Európska únia
Európsky sociálny fond

OPERAČNÝ PROGRAM ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

www.vudpap.sk
www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

Plagát je možné stiahnuť tu:
https://vudpap.sk/x/projekty/usmernovat-pre-prax/profesijny-rast-a-celozivotne-vzdelavanie/koordinacia-skolskych-podpornych-timov/odborne-vystupy/

ZARIADENIE PORADENSTVA A PREVENCIE a ŠKOLSKÉ PODPORNÉ TÍMY

Vybudovať spoluprácu medzi zariadením poradenstva a prevencie a školami je náročná úloha.

Cieľom publikácie je predstaviť dobrú prax Centra poradenstva a prevencie Bratislava III, ktoré významne pomohlo školám vo svojej územnej pôsobnosti vybudovať školské podporné tímy a následne ich metodicky podporovalo. Publikácia obsahuje všeobecne využiteľný postup poskytovania kontinuálnej metodickej podpory členom školských podporných tímov, ktorým sa môžu zariadenia poradenstva a prevencie inšpirovať a zároveň si ho môžu upraviť podľa vlastných potrieb, či potrieb škôl.

V jednotlivých kapitolách sú informácie o stretnutiach a aktivitách, ktoré realizovalo zariadenie poradenstva a prevencie Bratislava III. Obsah jednotlivých stretnutí vyplynul z potrieb školských podporných tímov a poradenstva. V každom bloku sú uvedené témy, cieľ, priebeh, odporúčania. V závere sa nachádzajú prílohy, ktoré účastníkom môžu byť nápomocné v praxi.

Tento odborný materiál vznikol pre účastníkov vzdelávania Koordinácia v metodickom usmerňovaní, ktoré realizuje Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave v rámci národného projektu Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie (Usmerňovať pre prax).

Publikácia je určená PZ/OZ, ktorí v spolupráci s vedením školy budujú inkluzívne prostredie vďaka vytváraniu školských podporných tímov. Cenné informácie a inšpirácie pre svoju činnosť si v nej určite nájdu aj členovia už fungujúcich ŠPT.

Hlavným cieľom publikácie je poskytnúť teoretické a praktické rámce pôsobenia ŠPT. Dozviete sa v nej, aký zmysel a benefity pre školskú komunitu má existencia ŠPT a aké aktuálne právne predpisy vymedzujú jeho pôsobenie v transformovanom systéme poradenstva a prevencie. Obsahuje aj ďalšie aktuálne témy súvisiace s činnosťou podporného tímu na škole, ako napr. koordinácia multidisciplinárnej spolupráce, facilitácia stretnutí, evalvácia činnosti tímu, možnosti tvorby podporných sietí a i.

Cenným prínosom sú praktické prílohy v podobe ilustratívnych kazuistík, ukážok dokumentácie či cvičení na rozvoj vybraných zručností. Publikácia obsahuje mnoho odborných zdrojov (odkazy na webstránky, webináre, podcasty, iné publikácie), vďaka ktorým môžete prehĺbiť vlastné poznanie v témach súvisiacich s pôsobením ŠPT.

Celý materiál vo verzii vytvorenej národným projektom „Usmerňovať pre prax" nájdete:
https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2023/01/MANUAL_SPT_web.pdf

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

VÝSKUMNÝ ÚSTAV DETSKEJ PSYCHOLÓGIE A PATOPSYCHOLÓGIE
USMERŇOVAŤ PRE PRAX
EURÓPSKA ÚNIA Európsky sociálny fond Európsky fond regionálneho rozvoja
OPERAČNÝ PROGRAM ĽUDSKÉ ZDROJE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY
www.vudpap.sk
www.esf.gov.sk
www.minedu.sk